

Zdigitalizowano w ramach projektu „OCHRONA I KONSERWACJA CIESZYŃSKIEGO DZIEDZICTWA PIŚMIENNICZEGO”

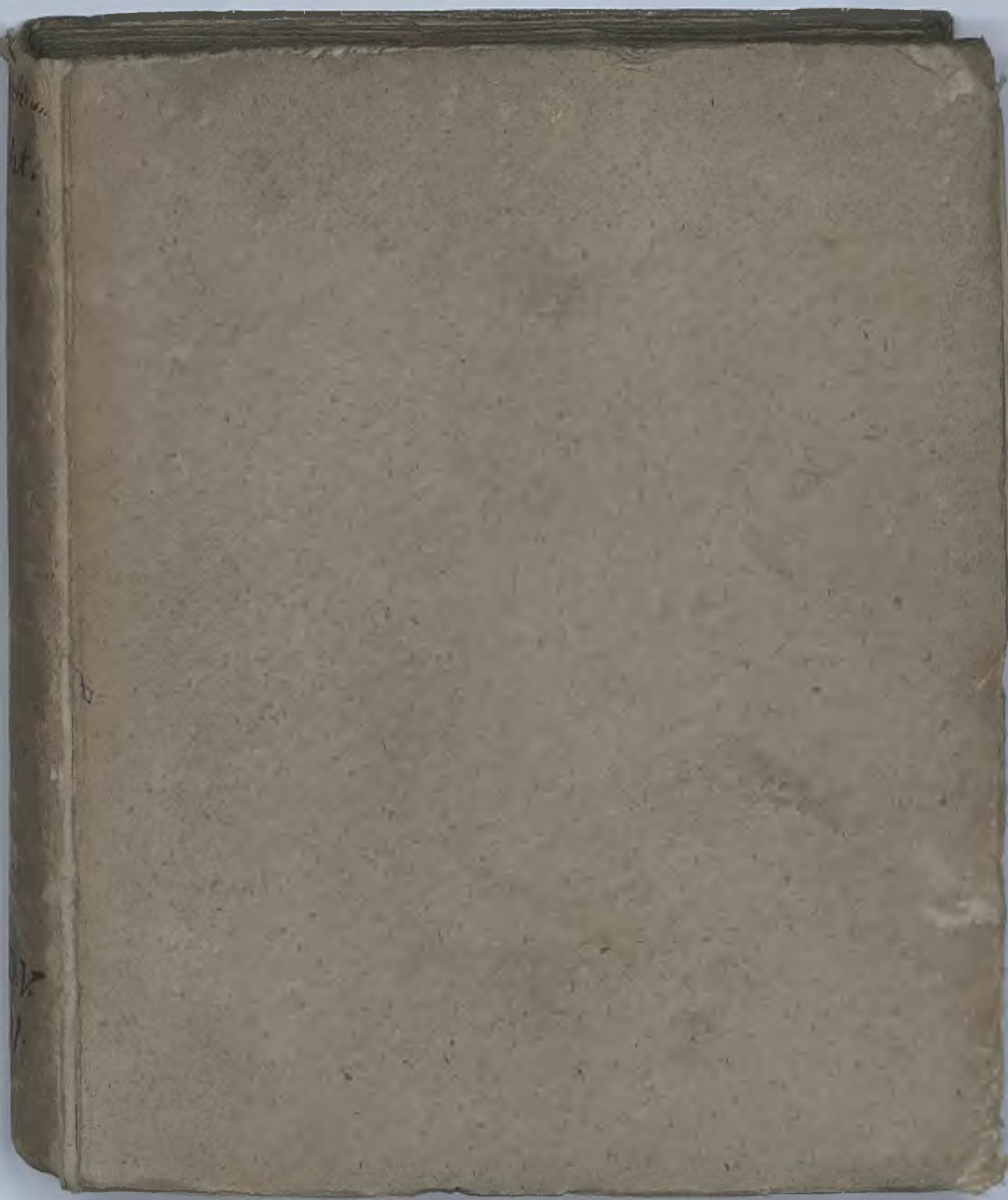

2007-2010

Wsparcie udzielone przez
Islandię, Liechtenstein oraz Norwegię
poprzez dofinansowanie
ze środków Mechanizmu Finansowego
Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Zrealizowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Habichti
Matheseos Professor in Gymnasio Elisabethano
Collegium Arithmeticum

C. K. Bibliotheca Scherschminkianæ
Teschinii

S. 1. Definitio 1.

Unum est, quod indivisum in se est, et
divisum a quolibet alio.

S. 2. Definitio 2.

Unitas est, secundum quam unum
quodque eorum quae sunt unum dicitur.

S. 3. Definitio 3.

Eadem sunt quorum unum alteri
substitui potest salvo quodque ^{tem} predi-
cato, quod uni eorum vel abso-
lute vel sub data conditione con-
venit.

S. 4. Definitio 4.

Unitates eadem sunt, quae per eandem;
diversa, quae per diversas notiones
agnoscuntur.

S. 5. Definitio 5.

Si A sit unum, B sit unum, C sit
unum, nec tamen B, C, idem
cum A dicantur A, B, C, plura
seu multa.

S. 6. Definitio 6.

Multitudo est abstractum, per quod dicuntur plura.

S. 7. Definitio 7.

Si A sit idem cum B, C, D, E, &c. si, mal sumtio dicetur A totum, ex adverso autem multa, quae simul sumta idem sunt cum uno dicentur Pars.

S. 8. Definitio 8.

Similia sunt, in quibus ea eadem sunt, per quae à se invicem discerni debent. Dissimilia autem, in quibus ea diversa sunt per quae res à se discernuntur.

S. 9. Hypothesis 1.

Signum simile est: ss. Si itaq; A simile fuerit B scribetur h. m., A ss B.

æqualia sunt, quorum unum alteri
salva quantitate substitui potest,
Inæqualia autem, si pars unius
alteri toti substitui potest.

S. 11. Hypothesis 2.

Signum æqualitatis est $=$ v. g.
si A fuerit æquale B significabi-
bitur h. m. $A = B$.

Cartesio hoc $=$ est signum æqualitatis.
vid. eius Geometria. p. m. 3.

S. 12. Definitio 10.

Maior est cuius ^{pars} ~~partes~~ alteri toti
æqualis est. Minor autem, quod
parti alterius est æquale.

S. 13. Hypothesis 3.

Signum Majoritatis est: $>$. Minori-
tatis autem $<$. Sic ubi A
maior fuerit B, adeoque B minor
A, significabitur h. m. $A > B$.

S. 14. Definitio 11.

Quantitas est, quicquid augeri +

et minui potest salva sua essentia.
 Leu: quicquid incrementi et decre-
 menti capax est.

§. 15. Hypothesis 4.

Quantitates literis alphabeti vel
 maioribus, vel minoribus indigi-
 tamus, ea tamen servata lege, ut
 quantitates cognita primas lite-
 ras a, b, c, d, x, aut A, B, C, D,
 incognita autem, ultimas v, x, y, z
 aut V, X, Y, Z. Sistantur.

§. 16. Definitio 12.

Augeri dicimus, quod adiecto homo-
 geneo fit maior; minui vero quod
 ablato homogeneo fit minus.

§. 17. Definitio 13.

Sunt autem homogenea, quorum
 unum aliquoties sumtum, alterum
 superare potest, leu, quorum

num ex altero vel semel vel
aliquoties ablatum vel nihil, vel
se minus relinquit.

§. 18. Corollarium.

Quam itaq; adiecta vel oblata homo-
genea, sint vel aequalia, vel inaequa-
lia §. 10. facile apparet duplici
ratione quantitatem vel augeri

posse vel minui. ^{1^{mo}} quidem, ad,
F
ficiendo vel auferendo quantitates
inaequales n.p. homogeneas.

F quantitatem semper aequalem, ^{11^{do}}
autem adiciendo vel auferendo

§. 19. Definitio 14.

Parto aliquota est, quae aliquoties
repetita integro fit aequalis. cili,
quanta vero, quae aliquoties re-
petita semper vel maior vel minor
est integro. A. tota.

§. 20. Definitio 15.

Commensurabilia sunt, quae

vid. Euclides l. 7. Def. 2.

partem aliquotam communem habent.

§. 21. Definitio 16.

Numerus oritur ex multitudine unitatum, scilicet earundem.

§. 22. Corollarium 1.

Ergo omnis Numerus supponit unitates earundem.

§. 23. Corollarium 2.

Quia itaque Numerus supponit unitatum multitudinem §. 21. augeri poterit et minui §. 16. nec alio dantur in ipso mutationes.

§. 24. Corollarium 3.

Quare Numerus augetur adiciendo semper vel numeros aequales vel inaequales §. 18. Hinc duas augendi numeri species concipimus.

§. 25. Corollarium 4.

Minuitur autem numerus, vel aequales vel inaequales numerorum alios auferendo §. 16. 18. atque inde etiam duas minuerendi numeri species concipimus.

§26 Definitio ~~XII~~

Additio est inventio numeri ex duobus vel pluribus aliis datis homogeneis, qui datis junctim sumtis aequalis est. Numeri dati dicuntur summandi, seu aggregandi inventus summa seu aggregatum. Sunt autem numeri homogenei, qui ad eandem, heterogeni autem, qui ad diversas Unitates referuntur.

§27 Corollarium.

Cum itaque omnes numeri homogenei componantur ex unitatibus eisdem, additio fit adjiciendo Unitatibus summandi unius numeri Unitates omnes summendorum reliquorum.

§28 Hypothesis 5.

Signum additionis est: +, quod per P.V. effertur v.c. sint et D.C. summandi, summa significabitur, h.m.

et + D + C.

§29. Definitio XVIII.

Multiplicatio est inventio alicuius numeri ex duobus datis in quo totus unus est continetur datorum unus, quotus est unitas in altero numeri dati dicuntur factores, seu Efficientes; inventus, factum seu productum. In specie autem ille qui aliquoties sumatur Multiplicandus, ille vero, qui indicat, quoties alter sumatur, multiplicator audit.

§30. Corollarium.

Multiplicatio oritur ex iterata ejusdem numeri Additione

§31. Hypothesis B.

Signum multiplicationis est X quod ponitur in medio inter factores locum occupat et per ~~MVL~~ seu ~~MVL~~ effectum; sint A et B, factores; productum ita scribitur A X B. Si vero Summa plurium quantitatum multipli-

canda fuerit in aliam quantitatem,
 vel summam aliarum quantitatum,
 tota summa quantitatum in aliam du-
 cenda supra scribitur lineola trans-
 versa, qua vinculum multiplicatio-
 nis audit, v. c. si $a + b + c$ ducenda sit
 infra ita scribitur: $a + b + c$ $\times$ $g + h + r$. si $a + b + c$
 ducenda sit in $g + h + r$ ita $a + b + c$
 $\times g + h + r$. Aliquando etiam summam
 multiplicandarum quantitatum
 parenthesi includimus v. c. $(a + b + c)$
 $\times (g + h + r)$. Notes autem, in multi-
 plicatione quantitatum signum
 multiplicationis fere semper omitti:
 sic $ab =$ facto eoe a in b . et $ggm =$
 Facto ea in g in m .

§32. Definitio XIX.

Subtractio est inventio alicuius
 numeri ex duobus homogeneis
 datis, qui cum uno datorum alteri

datum aequalis est. In specie nume-
rus qui subducitur, subtrahendus est
altera quo fit subtractio, minuen-
dus inventus autem, residuum, seu
differentia vocatur.

§33. Collarium.

Subtractio peragitur omnes subtrahendi unitates ex totidem minuendi unitatibus auferendo.

§34. Hypothesis 17.

Signum subtractionis est — minuendum inter et subtrahendum positum. Hinc si ex A auferenda sit quantitas B, residuum ita scribitur: A — B effertur autem per *MSVS*.

§35. Definitio XX.

Divisio est inventio alicuius numeri ex duobus datis, in quo toties continetur Unitas

ne quoties unus datorum in altero.
Numerus qui in altero contineri
debet Divisor; qui eum continere
debet Dividendus; et qui invenitur
Quotus audit, alias etiam definitur
quotus per numerum, qui indi-
cat quoties divisor in dividendo
contineatur.

§ 36. Perollarium ¶

Facile concipitur divisionem ab-
solvī per repetitam ejusdem nu-
meri subtractionem.

§ 37. Perollarium 2

Apparet etiam toties unitatem
contineri in Quoto, quoties Divi-
sor continetur in dividendo.

§ 38. Hypothesis 6.

Signum divisionis est: — cui
supra scribitur Dividendus;
subscribitur autem Divisor;

et effertur per $\frac{A}{B}$ V. S. M. Hinc
 sit dividenda et per B ; erit quo-
 ties A aliquando etiam divisio
 significabitur duobus punctis
 verticalibus: v. c. si dividenda
 per quantitatem h. m, A: B nos
 tamen hoc signo parcius utemur.

§ 39 Axioma 1.

Omnes Quantitates aequae ac num-
 ri sunt vel aequales vel inaequales.

§ 40 Axioma 2.

Idem est aequale sibi metipsum

§ 41 Axioma 3.

Quae aequalia sunt eidem tertio
 aequalia sunt inter se. Et quae
 aequalia sunt equalibus ea sunt, quae
 inter se aequalia.

§ 42 Axioma 4

Si aequalia equalibus addas ag-
 gregata sunt aequalia, quod se ven-
 majori atque minori aequalia
 addas, summa prior major est post.

riori.

§43 Axioma 5.

Aequalia ablata ab aequalibus.

dant differentias aequales.

Aequalia a maiore et minore abla-

ta efficiunt residua in priori eo-

ius majus in posteriore minus.

Ab aequalibus autem majus minus

ablatum dat differentiam priorem

minorem, posteriorem autem

maorem.

§44. Axioma 6.

Aequalia ducta in aequalia produ-

ciunt facta equalia. Si vero ma-

jus atque minus ducas in aequa-

lia, factum prius majus est poste-

riore.

§45. Axioma 7.

Aequalia divisa per aequalia dant

quotos aequales. Si vero majus

atque minus per aequalia divides,

Quotus prior major est posteriore

§46 Axioma 6

Quod majus est vel minus uno
duorum
equalium, id etiam majus est
vel minus altero ^{duorum egrualem} equalium.

§47 Axioma 9.

Totum est aequale omnibus suis
partibus simul sumtis et pars
quavis toto suo minor est (§. 17.)

§48 Hypothesis 9.

Si in numerando pervenitur ad
denarium initium numerandi
repetatur, ita tamen ut denario-
rum numerus simul exprima-
tur.

§49. Corollarium.

Quare decem nominibus opus
est, et praeterea quoque aliis qui-
bus decadem multitudo signi-
ficetur.

§50 Definitio XXI

Sunt autem nomina illa: Unum, duo, tria,
usque ad decem. Scilicet unum et unum
sunt duo; duo et unum tria; tria et u-
num quatuor; quae generali voce Signi-
ficant Unitates simplices dicuntur.

Ex decem Unitatibus componitur Decas;
duo Decades dicuntur viginti; tres, tri-
ginta; quatuor quadraginta. Ex decem
Decadibus componitur Centenarius; ex
decem centenariis millenarius; ex
decem millenariis Decas millenatio-
rum; ex centum millenariis perde-
narius millenariorum, ex mille mille-
nariis; Millio; ex mille millenariis
Millionum Billio ex mille millena-
riis Billionum, Trillio, et ita de-
inceps. Denarius autem et singula
illius multipla nominantur arti-
culi.

§51 Hypothesis 10.

et de numeris constituentur

novem; nempe 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
8. 9. Haec autem non tantum unita-
tes simplices sed et Decades, cente-
narios, Millenarios, significare pos-
simus. Valor ipso ex loco tribua-
tur, ea lege: ut noto numero
de ultimo loco scripta Unitates
simplices; in secundo, Decades;
in tertio centenarios; in quarto
Millenarios, denotent. Loca autem
vacua replentur cyphra, 0; quo
nullitatis signum est.

§ 5. 2. Formæollarium.

Quare hoc ordine se numero-
rum partes excipiunt:

Unitates	}	simplices
Decades		
Centenarii		

Unitates	}	Millenariorum.
Decades		
Centenarii		

Unitates }
Decades } Millionum
Centenarii }

Unitates }
Decades } Millenariorum Millio-
Centenarii } num

Unitates }
Decades } Billionum
Centenarii }

Unitates }
Decades } Millenariorum Billi-
Centenarii } onum

Unitates }
Decades } Trillionum
Centenarii } etc in infinito

§ 53 Scholion.

De notarum harum inventio-
ne atque etatibus inter viros
eruditos disputata sunt multa.

Alii cum Petr. San Huetio in
Demonstratione Evangel. Propos. IV.

184
p. m. 294 antiquissimus, merosque
Graecorum esse characteres, a Libra-
riis Graecae linguae ignavis interpolla-
tos et diuturna scribendi con-
suetudine corruptos contendunt, et
alii auctoritate Athanasii Kircheri
in Arithmologia Rom. 1665. 4. a
Graecis manasse et a Sapien-
tibus ex Figura circuli sciti in-
ventas habere notas dicunt.
Hanc qui adoptant sen-
tentiam ab Indis et Arabes, ab Anti-
quis Europaeis A. C. 1252 accepisse
discipulis omnibus Veterum manu-
scriptis nunquam has notas
1250 superiores se comperisse asse-
runt. Ex adverso Joh. Wallisius Opp
Vol II. p. 11. per pluribus argumentis
arum usum vergente ad finem sa-
culo X. innotuisse ostendit. Anti-
quiores longe saeculo scilicet Vine-
unte, jam Christianis quibusdam
Philosophis cognitos fuisse a quibus

19
ne ad Arabes, ab Arabibus deinde ad Anti-
quos transferint, per vetusti Boëti-
um manuscripti fide motus, demonstrare
conatur Joh. Fr. Weidlerus in Diss. de
characteribus numerorum vulgarium
et eorum etate Witteb. 1727 inventio-
nis gloriam Philosophis Pythagori-
cis a quibus Boëthius accepit tri-
buit, cf. proter citatos Joh. Xph.
Heilbronnerus in Historia univer-
sitatis Matthesen p. 723-745 et scrip-
tores probatissimi, longa serie ab eo-
dem laudati; qui et Characterum
et numericorum gentibus aliis usi-
tatorum ex instituto mentionem
facit; add. Ed. Wells. in Clementis
Arithmetica numeris et specie
Oxon. 1696. 8. p. 7-20 et Dan. Schwen-
keri Delicias Physico Mathematicas
P. II. p. 4. segg
§ 54. Glossarium 2.
Scribuntur autem numeri hoc modo

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. ff

§55. Hypothesis. II.

21

Ut vero etiam Unitates Decades
Centenariis, millenariis etc. sine
loci valore significare possimus;
Unitates simplices scribemus
aliquando nota quidem numen-
ca competente, una tamen supra
scribendo cyphram o. h. m. s. aut
r. Decades supra scribendo com-
mum centenarios duo;

Millenarios tria;

Decades millenariorum quatuor;
h. e. tot numeri apici adjiciendo
commata, quot procedere debeant
loca, numero ut loci valor ser-
vetur §51 v. e.

$$9 = 9^0$$

$$90 = 9^1$$

$$900 = 9^2$$

$$9000 = 9^3$$

$$90000 = 9^4$$

Quare indices
ordinum decadicorum nominabimus.

§ 56. Scholion 1.

Arithmetica cuius a § 44 ad § 55. de
ges expugnatus a Decadico qui
progreditur ordine et ipsa Deca
dica audit.

§ 57. Scholion 2.

Facile autem patet mutatis mu
tandis in § 5. 48. — 55. et alias
Arithmeticas esse possibiles. Ege
runt id Leibnizius in Arithme
tica Si adica; Erhardus Weige
lius in Arithm. Tetractica, Pan
lus XII. Suecia Rex in Arithme
tica Sexagenaria; Pittemeisterus
in Arithmetica duodenaria et
qui omnes simul Arithmetica
modos complexus est.

Vellnagelius in Diff. de numeris
di methodis, adjecta Tractatu
germanico. Grunthoff in
Hilfsl. f. d. Landbauw. u. d. b.
u. d. Algebra u. d. Geom. Grunthoff
Zaph. Wolffs Jenae 1743. 8.

Notatur itaque Leibnitiana Arithme-
tica Syadica 5. Dinaria, his regulis.
1. In numerando si perveniatur ad Di-
narium initium numerandi repeta-
tur, ita tamen ut Dinariorum nume-
rus simul exprimat.

2. Notanumerica constitutur una
nempe. 1. ut autem et Dinarios si-
gnificare possimus, signa 1 valore ex
loco detur ita ut ~~Secundo loco po-~~
~~sita~~ 1 Secundo loco posita 2.

1 tertio	4
1 quarto	8
1 quinto	16
1 sexto	32
1 septimo	64

significatur. Loca autem vacua re-
pleantur cyphra signonullitatis.
Notandum autem h. l. est per il-
lustrem et auctorem Dinariis istis
nomina non indidisse.

Enihujus Arithmetica Schema
numeri Decadici . . . . . Dinarii

1	=	1.
2	=	10.
3	=	11.
4	=	100.
5	=	101.
6	=	110.
7	=	111.
8	=	1000.
9	=	1001.
10	=	1010.
11	=	1011.
12	=	1100.
13	=	1101.
14	=	1110.
15	=	1111.
16	=	10000.
17	=	10001.
18	=	10010.
19	=	10011.
20	=	10100. <i>in infini.</i>
21	=	10101.
22	=	10110.
23	=	10111.
24	=	11000.
25	=	11001.

*Cf. Gottfried Wilhelm Baron von Leibniz
in Mathematice Sive de Arte Combinatoria
und Ordnung des Volls in immensitate
dictionis. Frictig 1734. 4. Jos. Bernhar-
Widburgii Disq. Mathematicae prostan-
tia Arithmetica Binaria pro Deci-
mali feno 1718. Joh. fr. Weidleri de pro-
stantia Arithmetica Decadico qua
Tetractycam et Dyadicam antecellit
itemque de nullo Dodecadico calculo
Witteber: 1719. Vita Leibnitii auctore
Fontenelli & Heilbronnerus in H. M.
V. p. 874—882: et 923 add. Joh. Göt-
lob Rungius Annuaire d'arithmétique à la
disposition de J. B. Wolffrus Dilling-
en der Anstalt für die Gall. 1743. 8.
qui Historiam libri sinensis antiquis-
simis annis nempe. 2950 ante C. M.
merio lineolis scripti, sed intellectu
difficillimi, Calculi Binarii praedidio sol-
vendi, refert, omnino legendus.*

§sq. Scholion 4.

Si mihi prorsus ratione arithmetica

Tetractycalleges se habent:

1) In numerando scilicet. progredimur
usque ad quatuor, in initioque nume-
randi repetito quaternionum nu-
merum simul exprimimus.

2) Has constituimus tres 1. 2. 3.
quibus ut et Quaterniones ex-
primi possint ex loco valore mda-
mus, ita ut a dextro loco.

primo scribantur unitates simplices

secundo quaterniones primi

tertio . . . . . secundi

quarto . . . . . tertii

quinto . . . . . quattor ordinis

loca autem vacua eadem cyphra

h.e. nullitatis signo repleantur.

Nomina quo indidit Weigelius in
ipso Schemate exhibebimus.

Num. Decad. Quaterniones

1	=	1	fruct
2	=	2	fruct
3	=	3	fruct
4	=	10	fruct
5	=	11	
6	=	12	
7	=	13	
8	=	20	fruct
9	=	21	
10	=	22	
11	=	23	
12	=	30	fruct
13	=	31	
14	=	32	
15	=	33	
16	=	100	fruct
17	=	101	
18	=	102	
19	=	103	
20	=	110	fruct
21	=	111	
22	=	112	
23	=	113	
24	=	120	fruct
25	=	121	
26	=	122	

$$27 = 123$$

$$28 = 130 \text{ Tristmunding Birr}$$

$$29 = 131$$

$$30 = 132$$

$$31 = 133$$

$$32 = 200 \text{ Zang Dicht.}$$

$$\text{Ac up ad } 64 = 1000 \text{ Dicht}$$

$$128 = 2000 \text{ Zang Dicht}$$

$$192 = 3006 \text{ Dicht}$$

$$256 = 10000 \text{ für Birr Dicht}$$

Ac in inf:

Cf. Erh. Weigeli Universi corporis
 pan sophici caput summum per
 1673. 4. p. 5 seq. qui tamolxis pythago-
 rei inventum cum Thracibus commu-
 nicatum innuit ea Herodoti et Melpon.
 add. Eiusd. Tetractyn summum, tum
 et arithmetico tum philosophia discut-
 sive compendium ibid. 1673. 4. Eiusd.
 Tetractyn Tetracty pythagoreae corre-
 spondentem ibid. 1672. 4. Weidens
 in diss. 558. citata Krugerus et
 Heilbronnerus l. c.

§ 60 Scholion 5.

Similitudine in Dodecadica arithmetica utitur Diitemeisterus, cui signum unitatum decem est: $\angle$
undecim: γ

unde liquet ipsum scribere 12 h. m. 10
144 h. m. 100
1728 h. m. 1000

F. Weidlerus Diss. cit. p. 27 seq.

§ 61 Problema 4.

Numerum scriptum enunciare.
h. e. cuiuslibet characteri numerico
competentem valorem assignare.

Resolutio

1) Numerus propositus per comma
ta dividatur in classes, tres notas
uniusq. assignando, initium a dex-
tra facto.

2) Nota dextima classis tertia notetur
lineola transversa apici adscri-
benda; dextima classis quinta ma-
bus; dextima classis septima tribus.

3) Comma solitarium per mille narius
lineola transversa una per milliones;

duo per Billiones, tres per Trilliones,
 4) Nota vero finitissima classe cuius
 que per fentenarios media per Deca
 des dextima per Unitates enuncie
 tur &c. s. l. e. g. p.

9 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 20 30 40.

Re. et Novem quadrilliones, trecenta quadra-
 ginta quinq. millia una cum seacen-
 tis septuaginta octo Trillionibus, mil-
 libus et decem millia una cum cen-
 tum et undecim Billionibus, ducea-
 ta et Tredecim millia una cum cen-
 tum et quadraginta duabus millio-
 nibus, nonaginta et triginta tria mil-
 lia, quingenta et sexaginta septem.

S. Bz. Scholion 1.

Idem manifeste patet adscribendo ex
 S. Bz. partes numerorum h. m.

9. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11 12 13 14 20 30 40.

Quadrillio. v.

millen. Trill.

Trill.

mill. Bill.

Bill.

mill. centurum

millen.

millenariota

simples

§63. Scholion 2.

31

Quam §61. exposuimus numerationem, §. q. i. e. Numerorum enuntiationem, in vulgus Italianam dicunt, eamq. a Latina, qua scilicet auctores probatissimi veteres usi sunt, per centena milia numeros effertentes et Graeca, quae Myriades h. e. 10000 adhibet distinguunt. Vtriusq. leges vide in compendio Aegypt. Graecum in Numerorum doctrina Aphorism. 19. 21. fuse et accurate Joan. Laurenbergium in Arithmetica c. 2. toto, exponentes.

§64. Problemata II

Numerum enuntiatum scribere.

Resolutio et Demonstratio.

Quia Numerum quemcunque enuntiaturus non nisi tres ad faciem illius partes praeferre potest, adiecta simul ad quam referuntur unitate Millehariorum. Quadrillionum, Trillionum, Billionum ss

1) Incipiens a lava versus dextram
pronuntiatis numeri partes ita
scribe, ut nota finissima centenario-
rum proxima Secundum dextima
unitatum locum occupet.

2) Adjice signum unitatis ad quam
numeri prolati referuntur, scilicet si
ad millenarios; comma inferius;
si ad Quadrillions commata qua-
tuor: **IV** superius.

3) Hoc ordine servato persequens
pronuntiantem, factum erit quod
potebatur, id quod esse patet.

§ 65° Problema III

Et nunc eorum quorumvis dato-
rum invenire summam.

Resolutio.

1) Subscribuntur sibi numerica
lege, ut homogeneis responde-
ant. h. e. Digiti, digitis. Seca-
des. Secadibus; centenariis, cen-
tenariis.

2) Subiis duc rectam, ne aggrega-
di cum aggregato confundantur.

3) Colligantur figillatim omnes
 Digniti, Decades, Centenarii, Mil-
 lenarii.

Et summaq; digitorum sub digitis,
 Decadum sub Decadibus, Cente-
 nariorum sub Centenariis, foridat.

4) Quod si haec partiales summae De-
 narium vel adaequant vel excedant
 illi alia serie locis competentibus
 subscrivantur, npe.

Denarii Unitatum sub Decadibus
 Decadum sub Centenariis
 Centenariorum sub Mil-
 lenariis.

5) Colligantur legibus hisdem haec
 series eo quidem usq; donec
 iterata operatio designat in uni-
 cam seriem;

S. F. haec, unicam seriem
 ultima Operatione inventam
 exhibere summam Aggregando-
 rum.

Schemata Calculi

Sint aggregandi Numeri

$$A = 3207614. \quad B = 39897$$

$$C = 9696309. \quad D = 339796.$$

Quare

per membra.

$$\begin{aligned}
 A &= 3297614 \\
 D &= \cancel{1989897} \\
 C &= 96309 \\
 S &= 539796
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 E &= 3541496 \quad \text{per membr. 3} \\
 F &= 223212 \quad \text{p. membr. 4}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 G &= 3773516 \quad \text{p. membr. 5} \\
 H &= 1
 \end{aligned}$$

$$J = 3773616 \quad \text{Hic } J = A + D + C + S$$

Demonstratio

$$\begin{aligned}
 J &= G + H. \text{ p. Operationem.} \\
 G + H &= E + F. \text{ p. Operationem} \\
 E + F &= A + D + C + S. \text{ p. eandem}
 \end{aligned}$$

$$J = A + D + C + S. \text{ § 41 h. e.}$$

$$J = \text{Summa Numerorum } A, D, C, S. \text{ § 26.} \quad \text{Q. E. D.}$$

§66 Scholion 1.

Compendio Operationis series F,
 G. & omittuntur, quod si enim nu-
 meros seriei F memoria mandes-
 dum prodeunt, et subsequentibus
 homogeneis connumeris unica
 operatione prodibit series J.

§67 Corollarium

Quoniam si in superiori loco seriei
 cujus vis tot semper unitates
 accedunt, quot Decades ex sum-
 matione in proxime dextero-
 re emergunt, minore totodi-
 citio absolvitur si

1) Ex qualibet numerorum serie
 verticali tot Decades deleantur,
 quot ex iis colligi possunt.

2) Residuum infra lineolam
 tribatur

3) Numerus autem Decadum
 abjectarum seriei proximæ si
 inferiori verticali connumeretur

Quidam numerum constituendo
Decadi inferoientem puncto no-
tant, punctaq; collecta seriei pro-
ximo connumerant. Cf. Virg. *Georg.*
lib. 1. v. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10.
sol. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. p. m. 15

Schema Calculi.

$$\begin{array}{r}
 7. 9. 65. 89 \\
 10 \ 8. 7. 9. 8. 7. \\
 3 \ 9. 6. 9. 2 \\
 8 \ 9. 9. 732. \\
 7. 9. 3 \ 9. 89 \\
 \hline
 36 \ 17 \ 9 \ 89
 \end{array}$$

§ 68. Perollarium.

Quod si omnes Numeri dati negle-
cto loci valore unitatumq; star-
considerentur, Evidens omnino
est inter aggregandum excessum
solum modo novenariorum scribi
iplos autem omitti; totq; accedere a
seriei proximo Unitates quot neg-
lecti erant in doctiore serie
novenarii. Sic v. c. in casu proxi-
mo antecedente speciali scribendo
erant viginti novem unitates

at scriptis tantum sunt novem et sub
Decadibus duo, quarum summa
undecim. Duo itaq; novenarii omit-
tuntur cum ex loco Unitatum in lo-
cum Decadum duo transferuntur
Decades idem simili ratione in
reliquis summam distinet. Hinc
colitur.

§ 69. Problema IV

Examinare et Additionem h. e. explo-
rare utrum numerus inventus
sit equalis omnibus datis simul
sumptis, necne?

Resolutio.

1) Notentur a latere numeri qui
inter addendum ex serie quali-
bet dexteriore in proxime sinis-
torem rejiciuntur et operatione
absoluta addantur ut numerus
novenariorum inter summan-
dum omisorum innotescat. § 68.

2) Abjiciantur proterea ex summa

inventa novenarius; quoties
 fieri potest, abjectorumq; nove-
 riorum Numerus addatur summa
 inter summandum omifforum, quae
 summa una cum Numero residuo
 si quis fuerit probe notetur.

3) Tandem ex numeris summan-
 dis, qui omnes tanquam unitate
 spectantur novenarius abjiciatur
 quoties fieri potest, et numerus nove-
 nariorum abjectorum una cum
 numero residuo, si quis fuerit,
 denuo notetur.

Quod si enim uterq; fuerit equa-
 lis utriq; ante reperto numerus
 inventus equatur omnibus da-
 tis simul sumtis 526. consequen-
 ter additio rite peracta.

$$\begin{array}{r}
 \text{V. C.} \quad 97959 \quad \text{IIIIIIII} = \text{Sum. novenar.} \\
 \quad \quad 76635 \quad \quad \quad \text{ex summandis abjector.} \\
 \quad \quad 343645 \quad \quad \quad = \text{residuo summationis} \\
 \quad \quad \text{---} \quad \quad \quad \text{IIIIII} \\
 \quad \quad 520269 \quad \quad \quad = \text{residuo summae} \\
 \quad \quad \text{IIIIIIIIII} = \text{Sum. novenar. ex summandis abjector.}
 \end{array}$$

Poterat additionis Examen fallere
institutum secundum vulgares
Arithmeticorum regulas, precipien-
tium ut tam ex summa quam aggre-
gandis notis singulis digitorum
instar consideratis, abiciatur nove-
narius et ea residua identitate legiti-
ma operatio colligatur. Et non enim ex-
cludet errorem qui novenarium vel
ejus multipulum adequat.

$$\begin{array}{r} 39698 \\ 4789 \\ 39698 \\ \hline 39698 \\ 39698 \\ \hline 39698 \end{array}$$

Ubi erratum est in digitis et mille-
nariis integro novenario. Cum me-
delam allatus perill. Wölfius Exa-
men ita adornat § 101 Arithm. Lat.
uti § 69 ex ipso traditum est.

Enim vero duplici adhuc erroris
noxium est, hoc per ablationem
novenarii institutum examen,
frequentiori alteri, alteri rationi.

sum enim hic ad nullum loci val
rem attendamus, contenti; utrinque et da
idem residuum et eundem novem
riorum, prodire numerum, fallit omni
no examen si per inadvertentiam
summae partiales homogeneae locis
heterogeneis subscribantur, id quod
frequentius accidit, summa cum
scribitur singulae numeri se pro
xime recipiunt ita per festinati
nem facile erratur loco ^{23 scribendo}
34 40
45 52

v.c. 876
829
921
824 | 2
2500 | 2

(Et continet)

||||| = abj. novem
etc

||||| = abj. ann. ea sum

quo in casu scripsimus loco 32 trans
ponendo numero 23 gravi fatio er
rore, prodeunte nihilominus eodem
residuo & eodemq; abjecto novem
venationum numero npe(7)

Val. Rarius accidit ut toties in serie qua
et dam defectu peccetur, quoties in alia
excessu quo tamen in casu idem Exa-
men fallit salvo residui et abjectorum
Novenariorum numero. V.

876

829

931

624 | 2

3440 | 2

Quocasu in Decadibus defectu
npx2. et in centenariis eodem excessu
npx2 erratum fuit.

Quare non est ut Georg. Westpholt in
Sipert. quam Methodum probandi
operationis Arithmeticas per abjec-
tionem Novenarii Witteb. 1734 mi-
nimum illam quantum commen-
dantem audiamus

§71 Problema V

Numerum minorem e majore
subducere Resolutio

1) Numero majori subscribat minor

ut homogenei respondeant homogeneis; uti in additione & subtrahendo.

2) Cogniti s. dati discernantur ab invicem in decado lineola.

3) Subtrahatur signatim Digitus a Digitis, Decades a Decadibus, senariis a senariis, & 33. residuis his partialibus locis competentibus s. q. i. e. homogeneis subscriptis.

4) Quod si nota major auferenda fuerit ex minore, ex loco sinisteriore in dexteriore transferatur unitas, quae decem valebit, ut subtractioni locus sit. Numerus unitate multatus notetur puncto, ne mutatum esse, memoria excidat.

5) Quod si vero in sinisteriore loco cyphram reperiri contingat, unitas a numero proximo sequente petatur, puncto propterea notando, ut ipsum unitate privatum constet. Quae unitas in dexteriore loco translata decadis huius loci valorem suum erit.

Quare si plures cyphrae sunt in fe-
quantur, omnes medio punctio
notata in novenarios, dextima in
Decadem mutetur, absolvaturq; per
mbr. 3 Subtractio. ~~...~~ S. f. eq. p.

Schema calculi.

Caput 1. Si singula nota minu-
di fuerint singulis subtrahenda
di majores. V. C.

$$M = 9685374 \quad p. M. 1$$

$$S = 3252161 \quad \dots M. 2.$$

$$D = 6433213 \quad \dots M. 3.$$

$$\text{Spe: } 4^{\circ} - 1^{\circ} = 3^{\circ} + 1^{\circ} - 1^{\circ} 834.77.55.$$

$$= 3^{\circ} + 0. 833.$$

$$= 3^{\circ}. 841.$$

Similiter

$$7 - 6 = 1 + 6 - 6 834.77.55.$$

$$= 1 + 0 833$$

$$= 1^{\circ}. 841$$

Similiter in reliquis formandis
differentiis partialibus

Capitulum II. A quodam minuendi notat
respondentibus subtrahendi neque
tis minores fuerint. r. c.

$$\begin{array}{r} M = 9.3.3.48.3 \\ L = 246956 \\ \hline S = 688527 \end{array}$$

638527
 $\text{N} \text{pel} + 3^\circ - 6^\circ = 10^\circ + 3^\circ - 6^\circ 34.77.56^\circ$
 $= 13^\circ - 6^\circ 36^\circ$
 $= 7^\circ + 6^\circ - 6^\circ 347$
 $= 7^\circ + 0^\circ 44^\circ 33$
 $= 7^\circ 341$

Similiter in reliquis

Capitulum III de Minuendo Cyphra adho-
reant. v.c.

$M = 9.00006$
 $L = 892542$
 $S = " " 6464$

8 = 11 6404
 Ablata enim ex Novenario Centena-
 riorum millenariorum Unitas
 in loco dexteriore scilicet Decadum
 millenariorum efficitur 10^a de mta et
 his unitate remanebunt 9^{ae} uni-
 tas autem hec in translata in

locum millenariorum efficit 10⁰ ex
 quibus demta unitate restant 9⁰, ipsa
 autem hac unitas 1⁰ translata in lo-
 cum centenariorum efficit 10⁰, unde
 liquet omnes cyphras intermedias
 quippe quo locis de exterioribus uni-
 tatem communicant = quod eodem
 loc. antionii ad quem referantur,
 certissimam autem = 10

Demonstratio
 cooperatione liquet, singulas
 partes ipsius ex singulis parti-
 bus ipsius omnes ablatas esse,
 enimvero singulae partes 28
 sunt aequales toti S. § 47.
 et singulae partes 28 omnes = toti M. § 47.
 unde e quidem patet totum labla-
 tum esse ex toto omni.

Continet autem 2 singula residua
 partialia p. Oper. legitimam
 Quae cum sint simul sumpta = toti S. § 47
 Ergo 2 est differentia numerorum et
 S. § 33. 32. L. E. D.

§72 Problema VI

Examinare subtractionem.

Resolutio et Demonstratio.

Differentia add & subtrahendum & Summa si fuerit equalis minuendae subtractione rite peracta §32. v.c.

$$M = 87.65.34$$

$$S = 339042$$

$$D = 537492$$

$$M = 87.65.34$$

Aliter

A minuendo aufer differentiam §32.
Residuum fuerit equalis subtrahendo subtractione rite peracta

$$\text{Minuendus} = \text{Subtrahendo} + \text{Differentia} \quad \text{§32. v.c.}$$

Ergo

$$\text{Minuendus} \text{ de mta differentia} = \text{Subtrahendo} 543.$$

$$\begin{aligned} M &= 997.60.38 \\ S &= 1239456 \\ D &= 8736582 \end{aligned}$$

$$S = 1239456.$$

Aliter.

47

Quia subtrahendus cum Differen-
tia equalis est minuendo ex illis
equis ac hoc abjice quoties fieri
potest, sovenarium atque ex nu-
mero si quis superest residuo,
eodem rite peractam Subtractio-
nem collige. v. c.

$$\begin{cases} M = 5879652 \\ L = 1907301 \\ \hline D = 3972351 \end{cases} \bigg| 6$$

Falere autem hanc probandi
rationem posse ostensum est.

§73 Problema VII

Examinare Additionem.

Resolutio.

Aufer ex aggregato singulos ag-
gregandos §71. si residuum fuerit
= 0 additio rite peracta.

Demonstratio

Omnes enim aggregandi si-
mul sumti sunt equalis sum-
ma §26. Quare omnibus aggre-
gatis ablati ex iisdem

æquales Summa Differentia = 0 548

Schema calculi L. E. D.

$$976328 = a$$

$$54953 = b$$

$$863419 = c$$

$$654 = d$$

$$\begin{array}{r} 1895354 = a+b+c+d = L \\ 654 = d \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1899700 = a+b+c \\ 863419 = c \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 10031281 = a+b \\ 54953 = b \end{array}$$

$$976328 = a$$

$$976328 = a$$

$$0 = 0$$

Aliter

1) A sinistima aggregandorum
sive verticali incipiens collige
Summas millionum, Centena-
riorum, Millenariorum, Deca-
dum Millenariorum,
2) Aggregata hæc partialia

Singula aufer a summa notis
competentibus residuis a laeva
dextram versus subscriptis; quod
si subtracto Unitatum simplici-
um aggregato remanserit &. Addi-
tio rite peracta

Demonstratio

Ex operatione patet omnes r. c.
Milliones aggregandorum aufer-
ri ex omnibus Millionibus summa
idem quoque fieri in singulis reli-
quis notis et aggregandorum et
summa.

Enimvero Summa = omnibus aggre-
gandorum partibus & 26.

Inde quidem ablatis omnibus
summandis a summa Residuum = 0343
Q. E. D.

Schema calculi

9765328	
2954396	
785439	
13505163	
2211120	= Residuis

ex subtractione omnium Millionum

Handwritten musical notation and a 9x9 grid of numbers.

Handwritten notes: D $\alpha\beta$ (top left), C (top right), $\sharp$ (left margin), $\flat$ (right margin), $\sharp$ (bottom left), $\flat$ (bottom right).

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	~~6~~	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	~~8~~	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63
8	16	24	32	40	48	56	64	72
9	18	27	36	45	54	63	72	81

Handwritten notes at the bottom: $\alpha\beta$

Fig 2.

					6			
					12			
					18			
					24			
					30			
					36			
					42			
8	16	24	32	40	48			

Facto a dextra versus laevam in initio colligendi series verticales hac lege aggregant, ut ascendentes eque ad descendentes experiantur utrum eadem unius seriei summa prodeat atque ex huius identitate legitimam operationem exi-
stiment.

§ 24 Echolon. 1.

Sunt qui nullum omnino Exam-
nibus pretium statuunt, quos in-
ter agmen fere ducit Joan Laur-
bergius in arithm. p. 27. 28. dicens
probationi unius casus singularis
nullum terminum fore cum addi-
ta probando per subtractionem
probanda denus sit per additio-
nem subtractio, utrum in hac ex-
ror fuerit commissus, verum
et hanc additionem ulterius pro-
bandam per novam subtractio-
nem et hii cum Petro Ramo
Examnen cum demonstratione

confundunt, ignorantes hanc
vincere per Regulas prescrip-
tas inventum esse numerum
illud autem docere regulas ad sa-
lum singularem rite fuisse appli-
catis. cf. Perill. Wolfius Anth. lat.
§ 102. quo mentem de Examini-
bus suam exponit.

§ 75. Scholion 2.

Legibus iisdem §. 86. et 87. Numero-
rum ad certam in Rpb. unitates
relatorum additionis et subtractionis
absolvitur, hoc uno notato, in
additione speciei minoris toties
abjici multiplex, quoties unita-
tem speciei majoris ^{proxime} ~~contingit atque~~ ^{hanc ipsam} numerari;
ita speciei minoris resolvi, quot ^{in subtractione}
simul sumpta unitatem majoris ^{autem accep-}
efficiebant. speciei maioris

Schema calculi
In additione: Thal. Dok. Num

35	26	10
56	29	11
3	7	2

Summa 97 3 11

In Subtractione

In Full Fractions
That Dok Num
M = 23.11 12.11 8

$I = 13 \quad 28 \quad 10$

$\lambda = 9 \text{ " } 13 \text{ " } 10$

$I = 9 \quad 13 \quad 10$

Similiter Th. Dok. Num.

$M = 17$. Thal: Dok Num

$\mathcal{P} = 15 \quad 23 \quad 9$

$$\overline{J} = 1. \quad \overline{P}_1 \quad 3$$

§ 76. Scholion 3

310. *Catalogum Resolutionum Menestatorum, liquidorum & omnino re libelli Arithmetici exhibent.*

Melioris nota sunt Wilhelmus Bruns,
dicto in ynterdinge beyfunde in
Reductio aus Ländischer Münze,
Gewicht und Maaß: 8. 2 Völl. L.
von Elmsberg demonstrativer
Aufsicht Leipzig 1732 77. Mathe-
maticorum usibus inservit Joh. Mich.
Poetii gründliche Anleitung zu
unter den Größen ist tabellarisch
arithmetischen Abhandlungst. 77.
Leipzig 1728. 8. et et Mein Mannes

§ 77 Problema VIII

Abacum Pythagoricum construere
R.e. Tabulam, in qua facta ex sin-
gulis digitis in singulos continentur.

Resolutio.

1) Ductam rectam quamlibet inde-
finitam et D , divide in q partes
equales.

Fig. 1.

2) Duc aliam ED insistentem et D in q
equales partes subdividam.

3) Intervallo et D ex E describe arcum
4) Quem secet ex talibus intervallo
 ED descriptus in D .

5) Junge rectas EC et DE ex aduerso
in q equales partes subdividendas.

6) Applicata regula in oppositis
subdivisionum punctis rectarum
 EC et AD , $\alpha, \alpha; \beta, \beta$; duc rectas
 $\alpha\alpha, \beta\beta$.

7) Simili modo in Rectarum DE , ED
oppositis punctis $\gamma, \gamma; \delta, \delta$; duc
rectas $\gamma\gamma, \delta\delta$.

8) Seriei sinistime D & A, descen-
dendo inscribe digitos.

9) Seriei supreme D C n & eosdem a
lava versus dextram

10) Et de descendendo binarium bin-
rio = 4 & 65. aggregato binarium

= 6 huius eundem = 13 summa eun-
dem = 107 ad ultimam usque seriem
V & D et.

11) Simili ratione ternarium ternari-
um = 6. Summa ternarium = 9 huius
eundem = 17 etc.

12) Quod si per singulas series addi-
to hoc eadem lege continuetur
D. L. 2. P.

Demonstratio

Quia Multiplicatio oritur ex ite-
rata ejusdem numeri additione
§ 30. Unde quidem 6. in secunda
serie verticali & 30. erit factum
ex 2 in 3. Binarius enim ter sibi
additus est per Operationem 14 in
eandem serie erit factum ex 2
in 11 idem enim Binarius

55.

Septies est sibi additus p. eand. Operat.
Id quod eum de reliquis factis omni-
bus eodem modo evincatur Tabula
producta ex Digitis indigito
continens constructa est.

L. E. D.

§ 78. Scholion 1.

Ex ipsa Constructione patet digitos
seriei finitimo indicare quoties
Suprema Digitum aggregati fuerint,
vel contra.

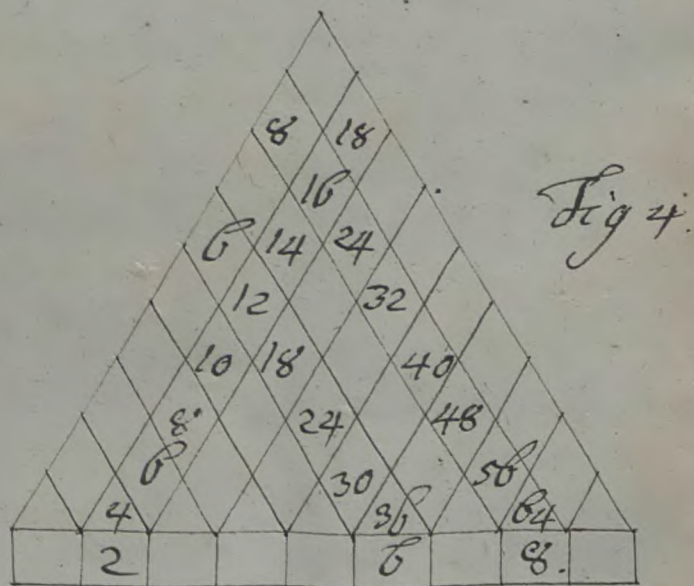
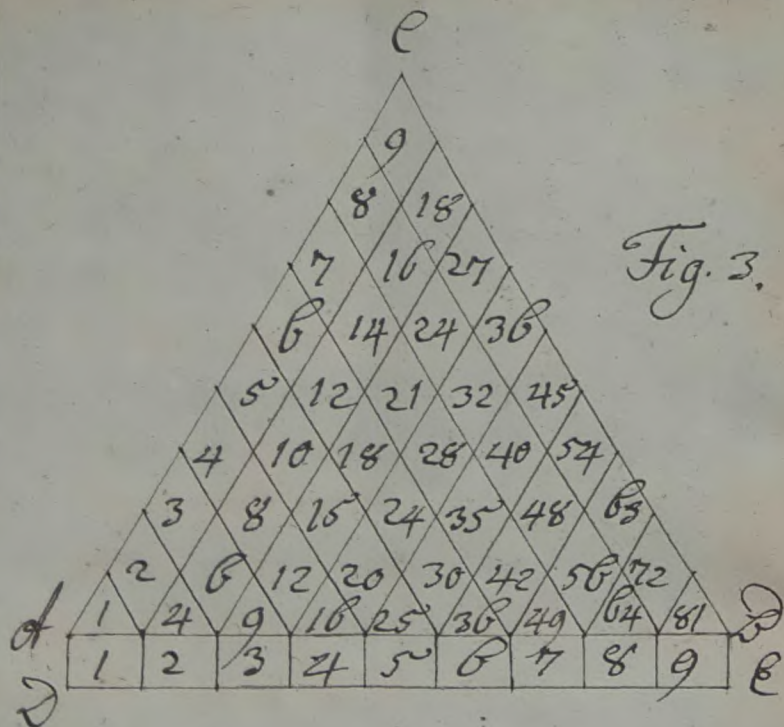
§ 79. Scholion 2.

Clucet etiam Praxis etiam huius
expeditissima. Ponamus enim Pro-
ductum ex 6 in 8. quari, descenden-
do in Senarii serie, donec finiti-
mi Octonarii seriei occurrat, in com-
muni digito utrique quadrangulo
reperietur, npe. 48, et contra cf. fige.

§ 80. Scholion 3

Alii aliam viam ingressi observan-
tes, ad dextram omnia facta quo
linea α 1, a reliquis discreta sunt, in
altera quoque figura parte ad la

nam occurrere Quadrangulum
figl in Triangulum mutarunt hm.
1) Dne indefinitam et datq, inequa-
les partes divide.

2) Ecce intervallo et ad describeat cum
quem eodem intervallo ex D intersect
alius in C.

3) Ductas rectas CA et CD in easdem no-
vem partes divide.

4) Iunge rectarum AD et CD, itemq,
AD et AC puncta adversa ab extre-
mis aequae distantia.

5) Ad puncta A et D due duas rectas
equales et DE. alia recta DE con-
jungendas atq, in 9 partes aequales
subdividenda, quo recta et D puncta
ctis ab extremis aequi differenti-
bus aliis lineolis iunguntur.

6) Intima seriei inscribe a laeva
incipiens digitos.

7) Eodemq, seriei obliquo finitima

8) Dinario hujus seriei adde binarium
 $= 4$. ternario ejusdem, ternarium
 $= 6$. summa, eundem $= 9$.

quaternario quaternarium $= 8$
 Summa eundem $= 12$, huiusq;
 aggregato denuo eundem $= 16$

9) Summas seriebus obliquis quo
 iisdem Digitis intimis respon-
 dent, inscribere,

10) Servata eadem lege in summis
 reliquorum digitorum et for-
 mandis subscriberendis, factum
 erit

Demonstratio.

coincidet cum $\S 87$ Demonstra-
 tione.

$\S 84$. Scholio 4.

Quarens itaq; factum ex 2 in 8
 n. 16 adscende in serie Digitu-
 2, donec occurrat seriei 668.
 oblique deorsum tendenti. Qua-
 drangulum commune ostendit
 similiter factum ex 6 in 6.

h. e. 36 triangulum utriusque
 seriei commune continebit. cf. Fig. 4.

§ 82 Problema IX

Numeri cuiusvis propositi decuplum centuplum, Millecuplum, Decuplo Millecuplum invenire

Resolutio et Demonstratio

Auge Numerum propositum decem
trorsum cyphris una si Decuplum

duabus si Centuplum

tribus si Millecuplum

desideres et in genere tot cyphris
quot opus est numero cuiusvis ut
loci valor servetur auge §. 7 p. 85.

v. C.

Ternarii decuplum = 30

Centuplum = 300

Millecuplum = 3000

Similiter Numeri

3962 decuplum = 39620

Centuplum = 396200

Millecuplum = 3962000

Decies Millecuplum = 39620000.

etc. in inf.

§83 Problema X

59

Numerum quemcunq; multiplicare
per Digitos.

Resolutio

1) Multiplicandū subscribe digitum, ut in
Additione §65. præceptum est.

2) Duclineolam.

3) Ex Abac Pythagorico §77 vel §80, ita
subscribe inventa Producta, ut Si-
gitus in Digitum locum Digitorum.

decades - - - decadum

- - centenarios - - - centenariorū

- - millenarios - - - millenariorū

tueantur. §82.

4) Producta h. m. inventa addere §65.

D. F.

v. c. 597329 { . . . . . p. M. 1.
6 { . . . . . p. M. 2.

5 4 = a
1 2 = b
1 8 = c
4 2 = d
5 4 = e
3 0 = f
= g

p. M. 3.

35 83974 = P. --- p. M. 4

Demonstratio
Ex Operatione atq. Alia Pythagorico
patet a esse factum digiti in digitos

b - - - - - in decades
c - - - - - in centenariis
d - - - - - in millenariis
e - - - - - in decad. millenot.
f - - - - - in centen. millenat.

h.e. a, b, c, p. sunt producta singularum
Multiplicandi partium h.e. totius
Multiplicandi 847. in Multiplicatoreni
toties enim continent alterutrum
factorem quoties alteruter unitatem.
Cumq. factum omnibus partibus si =
mul sumtis 847.

Numerus autem P. hoc facta partia
lia contineat p. Operat. adell. 4.

Ergo P. est Productum ex toto Multi-
plicando in Digitum
D E F.

884 et holiom.

Compendio Operationis Decades
Singulorum ordinum, eorumq.
Multipla memoria tenentur.

Demonstratio.

α = facto ex digitis Metoris §. 43
 β = facto ex decadibus ejusdem §. 43
 γ = -- ex centenariis §. 42
 δ = --- ex millenariis §. 42

cumq; digiti decades centenarii
 lenarii sint omnes Metoris partes
 §. 47. Ergo $\alpha + \beta + \gamma + \delta$ = factis ex omniatio

Metoris partibus in omnes Modi §. 41.

$$\alpha + \beta + \gamma + \delta = P. p. O.$$

P = factis ex omnibus Metoris partibus
 in omnes Modi §. 41.

§. 86 Scholion 1.

Facile apparet ex Resolutione et
 monstratione hujus Problematis
 inde esse, quocumq; ordine hæc facta
 partialia fiant vel a sinistra
 a dextra vel in medio incipi-
 endo, si modo Ordinibus suis
 homogeneis subscripta respo-
 deant.

Quia variis in Multiplicatione con-
pendio locus est, non ab ore erit
in medium proferre quodam, quo-
rum expedita nostris, ea princi-
palibus concipienda est demonstra-
tio. Cum vero omnia conpendia
inter se habitudinem quandam
inter se habitudinem supponant,
atque primum aspiciendum
est, Multiplicationem concinne abso-
lutur.

§88 Scholion 3.

Primum omniumq. simplicissimu
est, & illud unitatem contineat
cripto enim ad Latum Motore, lunulaq.
vel linea ad modo discreto.

2) Facto ex modo in Unitatem Moto-
ris debitum assigna locum §82.83.

3) Reliqua etiam competentibus obser-
uatis locis §86.

4) Subscripta adde § 60. Eritq. factum
Schemata calculi
in omni Multiplicatione
Multiplicandus = m. vel f
Multiplicator = n. vel f
Factum s. Productum = p.

B24

Eto in specie $M = 5463$
 $m = 51$

Quare $(51) \dots$ p. 0. M. 1.
 $\alpha = 5463 \dots$ M. 2.
 $\beta = 27315 \dots$ M. 3.
 $P = 278615 \dots$ M. 4.

Chum:
 $\alpha = 1 \times M$
 $\beta = 10 \times M$ } p. 0.
 $\alpha + \beta = 11 \times M. 842$
 $\alpha + \beta = P. 847.65.$

 $P = 11 \times M. 841$ Q.E.D.

Similiter est $M = 5463$
 $m = 15$

Quare $5463.$
 27315
 $P = 81945 = m \times M.$

Punctum in vulgus addunt
facto ex Articulis quibusdam
primariis & m in M. quo reliqua
facta capeditius subscribi possum.

89. Scholion 4.

Duo fuerint lⁱ m nota, Vnita-
 ° praxi^o ea peditior erit:

Scribendo sub linea dextimam
 londi notam solitariam,

Duas^o quasvis ejusdem m. notas
 proximas a dextra versus levam
 addendo 565.

Ultimamq^{ue} solitariam, si quidem
 nihil eidem cōnumerandum sit,
 adjiciendo; v. c. 11.

$$P = \begin{array}{r} 3256 \\ - 35816 \end{array}$$

$$P \text{ vel } \begin{array}{r} 976543 \\ - 10741973 \end{array}$$

Operationis ratio manifestam
 t. numerum lⁱ m. decuplum
 na cum simplo formatum
 t, concipimus subscriptum -

$$\text{Decuplo lⁱ m} = 9765430 \text{ 882.}$$

$$\text{Simplum ejus} = 976543$$

$$\text{unde addendo } P = 10741973$$

66
 simili omnino Artificio ut
 mur si m ex pluribus unitat
 compositus sit. Ponamus es
 dus; tuncq; subscripta nota dea
 ma adiungitur summa ex qua
 primis dextimis; dec adum loc
 occupans; hinc aggregatum es h
 tus primis misq; dextima aggr
 gatum subsequentiū ex ordi
 trium deinde ultimarum du
 rum tantumq; finistima.

$$h. m. sit M = 23531 \quad m = III$$

$$\text{Quare } M = 23531 \quad (III = m)$$

$$P = 2671941$$

vel

$$M = 987955 \quad (III = m)$$

$$P = 109662783$$

Ratio Praxis ex Casu I. huius spatet

Quod si m ex quatuor vel
 quinq; vel
 sex unitatib;

componatur mutatio in Casu II. huius

nostri & mutandis, quaterni vel
quini vel senarii semper numerati
dantur, summaq; competentibus locis
subscribantur. v. c. $m = \text{IIII}$

$$\text{Ergo } M = 25763$$

$$P = 28622693$$

Similiter in omnibus aliis

§90 Scholion 5

Elegans quoque sompendium est
TicM. tot accedat ad articulum
quendam primarium ita, ut ab eo
ultra II. non deficiat.

Utque enim M. tot ad latus scripto
et lineola discreto multiplicandu hoc
caphris vel brevitati studens punctis
quot adiecisse opus erat, si per eun-
dem articulum primarium mul-
tiplicanda fuisset. §82.

2) Defectum M. totis ab articulo
primario duc in M. dum. §83. 89

3) Factum hoc a facto Membrit. sub-
trahe. §. 71

$$\text{v. c. sit } M = 9763 \quad m = 97.$$

Quare

$$\begin{array}{r}
 M = 9763 \dots \dots \dots (997 = m \\
 \quad \quad \quad 29289 \quad \quad \quad \dots \dots \dots p \text{ o } M_1 \\
 \hline
 P = 9733711 \quad \quad \quad \dots \dots \dots M_2 \\
 \quad \quad \quad \text{Num.} \quad \quad \quad \dots \dots \dots M_3.
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 1.0.0.0 \times M = 9763.00.0. \S 82. \\
 3 \times M = \quad \quad \quad 29289 \S 83
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 997 \times M = 9733711
 \end{array}$$

Concinnior &que ac elegantior pra-
cis erit si defectus in Multiplican-
dum Producta singula in mente
deformes et subducas h.m.

$$\begin{array}{r}
 9763 \dots \dots \dots (997
 \end{array}$$

Similiter quoque in aliis.

§91 Scholion C.

Unde equidem perspicitur summa
brevitate Productum inveniri
posse, si in M. tore habitudine nu-
merorum isto, quas §. 89. 90. ex po-
sui mus convenient. &c.

$$\text{Esto } M = 976.39.94 \quad m = 1111994 \quad \text{Eg.}$$

$$10847752894 \dots = 1111000 \times M. 589.82.$$

$$9705370276 = 994 \times M. 590.$$

$$10857458264276 = 111994 \times M. 541$$

$$\text{vel esto } M = 97898 \dots \quad m = 99811$$

$$\times 97702204 \dots = 99800 \times M. 590.82.$$

$$1076878 = 11 \times M. 589.$$

$$9771297278 = 99811 \times M. 541$$

§92. Scholion. 7.

Omnia fere hunc facientia dabit
L. von Elodubrag in du demonstra-
tivis, Crysos Kunst ap. 460-571. Quo-
rum tamen plurima ad curata m
ratioxis atq; proportionis cogniti-
onem supponunt.

§93 Problema **XII**

Sine Abaci Pythagorici pro-
dio per Additionem, Subtractio-
nem et Mediationem datorum
quorumvis Numerorum Pro-
ductum invenire.

Figs

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	10	11	12	13	14	15	16	17	18
2	11	20	21	22	23	24	25	26	27
3	12	21	30	31	32	33	34	35	36
4	13	22	31	40	41	42	43	44	45
5	14	23	32	41	50	51	52	53	54
6	15	24	33	42	51	60	61	62	63
7	16	25	34	43	52	61	70	71	72
8	17	26	35	44	53	62	71	80	81
9	18	27	36	45	54	63	72	81	90

Fig 6

1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	4	6	8	10	12	14	16	18
3	6	9	12	15	18	21	24	27
4	8	12	16	20	24	28	32	36
5	10	15	20	25	30	35	40	45
6	12	18	24	30	36	42	48	54
7	14	21	28	35	42	49	56	63
8	16	24	32	40	48	56	64	72
9	18	27	36	45	54	63	72	81

Resolutio
 Omne artificium eo redit, ut ex
 plo duplo et decuplo per additionem
 subtractionem et mediationem
 gula numeri propositi multipla
 invenias. Semper

- 1) Numerus quilibet in se respectu
 simplus est. s. g. h. l. i. e. simplum
 sui ipsius refert, quare
- 2) Simplicum additum simplo, duplum
- 3) Duplum additum simplo, triplum
- 4) Duplum additum duplo, dupli du-
 plum h. e. quadruplum.
- 5) Decuplum mediatum quintuplum
- 6) Triplum additum triplum, tripli du-
 plum h. e. sextuplum.
- 7) Quintuplum additum duplo, septu-
 plum
- 8) Quadruplum additum quadru-
 plum quadrupli. h. e. octuplum
- 9) Decuplum dempto simplo non
 plurn exhibet illius simplicium
 Multipla quavis desiderantur
 Q. E. D.

$$1+1=2.$$

$$2+1=3$$

$$2+2=4$$

$$\frac{10}{2}=5$$

$$3+3=6$$

$$\frac{10}{2}+2=7$$

$$4+4=8$$

$$10-1=9.$$

Pluribus autem ad hoc alius modis
 Simpli propositi Multipla per se lam
 tantum additionem, subtractionem
 et Mediationem invenire possunt,
 in casibus Specialibus, pro diversis
 numerorum ad se invicem habitudi-
 nibus, usui committenda.

Schema Calculi

Manentibus omnibus sex legibus
 neglecto tamen ex Hypothesi hujus
 Settae Pythagorici praesidio, esto,

$$M = 9.7.35.8$$

$$m = 42539$$

$$\begin{array}{rcl} 876222 & = & 10 \times M - 1 \times M = 9M \\ 194716 & \dots & = 11 \times M + 1 \times M = 20M \\ 389432 & \dots & = 2 \times M + 2 \times M = 4M \\ 486790 & \dots & = 4 \times M + 1 \times M = 5M \\ 292074 & = & 2 \times M + 1 \times M = 3M \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{rcl} 876222 \\ 194716 \\ 389432 \\ 486790 \\ 292074 \end{array}} \right\} 882.86$$

$$4141511962 = P.$$

vel

manentibus iisdem.

$$M = 97358$$

$$m = 42539$$

$$\begin{array}{rcl} 4. 8. 6790 \dots & = & \frac{10}{2} M = 50M \\ 389432 \dots & = & 50M - 10M = 40M \\ 194718 & = & \frac{4}{2} M = 20M \\ 292074 & = & 50M - 20M = 30M \\ 87622 & = & 50M + 40M = 90M \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 414151192 \\ 414151192 \end{array} = \text{Coll } \$ 82.86.$$

§94 Scholion

Hanc Multiplicandi rationem priorem
Jobus Ludolphus Mathematicum quon-
 dam ap. Erfordienfes Professor, intro-
 ducit, teste Wolff. §116. Ar. Lat.

§95 Problema XIII

Lamellas Neperianas parare qua-
 rum ope Multiplicatio et Divisio
 facilius absolvitur, quam per Alacū
 Pythagoricum

Resolutio

1) Ec Erichalio ligno vel charta cras-
 siore para lamellas oblongas in eo-
 rem quadrangula subdivisat et
 per diagonales, excepto supremo in duo

Fig. 5

triangula subdividendas

2) His Quadrangulis ea lege inscribe.
 utrum Pythagoricum, ut Digi-
 timum, articuli sinistram trian-
 gulum occupent

f. q. p.

§96 Problema XIV

1) Multiplicare numerum quemvis per
 alium datum Lamellarum §95 descri-
 ptarum ope Resolutio

- 1) Lamellas ita dispone ut in fronte
 exhibeant Multiplicandum.
- 2) Eis ad latus iunge unitatum La-
 mellam, in triangula non distinctam
 ob evitandum erroris periculum.
- 3) In hac quare dextram multipli-
 catoris notam et
- 4) Ipse respondentes numeros ita expri-
 be ut dextimi Trianguli numerus so-
 litarius, deinde vero duorum subse-
 quentium et quadrangulum obliquum
 efficientium Numeri in surnam collec-
 ti ponuntur, adjecta nota sinistimi,

Alii rotatoria, nisi quid ex connumerato
ne supersit eidem addendum.

§ Eodem modo exscribe reliquos nume
ros factis tamen ordinibus homogeneis
Subscriptis § 82. 83.

§ Tandem facta partialia adde § 65.

Demonstratio.

J. J.

Fig 6

Et ipsa lamellatum constructione et
Usu Pythagorici usque § 89. 95. patet

Schema falcu

$$907589 = M.$$

$$6954 = m$$

$$3630356$$

$$4832945$$

$$8168301$$

$$5445534$$

$$6311373906 = P.$$

§ 97 Scholion.

Subsecuti superioris initium hoc
Multiplicationis artificium innotuit
Auctore Joani Nepero Merchistonii
Barone Scoti libello, peculiari

76
Sub Rábdologio titulo cum orbe erudito
comuni casum Lugd. Bat. 1626. 12.

898 Problema **XV**

Numerum datum per alium mino-
rem dividere. Resolutio

Casus 1. Si Divisor sit Digitus.

1. Scribe Digitum ad eam Dividen-
di et lunula ab eo distingue.

2) Spectabaei Pythagorici quare, quoties
is in prima vel si major fuerit in dua-
bus primis sinistimis notis Dividen-
di contineatur.

3) Numerum qui hoc indicat ad dex-
tram dividendi scribe, lunula pari-
ter ab eo distinguendum obervitan-
dum confusionem

4) Quotum hunc duc in Divisorem
factumq; vel nota illi uni vel dua-
bus subscribe et

5) Subtrahere 871

6) Differentia, si qua fuerit iunge

proximum a dextra dividendi numerum eandem operationem accipere
 2. Per singulas Dividendi notas repetere

7) Quodsi contingat ut Divisor in nota adjuncta non contineatur, locum in Quoto cyphra designa. J. F.

Schema calculi

1) Si sinistra Dividendi nota Digitum contineat

p. M. 1 8/976592122074 p. M. 3.

p. M. 4 8 . . . . .
 p. M. 5 6 . . . . .
 16 . . . . .

p. M. 7 59
 56 . . . . .

32
 32

11) Si sinistra Dividendi nota non contineat Digitum s. Divisorem

956328487938808.

54. ....

23. ....

18. ....

52. ....

48. ....

48. ....

48. ....

48

48

0

Demonstratio

Ea ipsa Operatione liquet numeri
inventi partes indicare, quoties di-
gitus in singulis partibus Dividendi
contineatur, p. 52 h. e. in toto Divi-
dendo Si sunt autem partiales illi duo.
ti simul sumti invento numero a-
quales 54. Quare cum illi indicent quo-
ties Divisorem contineant Dividendi
partes omnes p. 0. inde quidem et hic
ostendit, quoties totus Divisor in
toto Dividendo contineatur, erit
itaque Quotus. 55 Q. E. D.

casus II. si Divisor pluribus notis
constet.

- 1) Factis, quae ad M. 1. et 2. Casus I. proce-
ta sunt.
- 2) Ape Abaci Pythagorici § 77. vel 80
quare quoties quam proxime prima
Divisoris nota in prima vel duabus
primis / existente nimirum prima
Dividendi nota minore Divisoris
Dividendi contineatur.
- 3) Numerum inventum duc in singulas
Divisoris notas.
- 4) Productum cum totidem notis Di-
videndi confer, visurus, utrum subtrac-
tioni locus sit.
- 5) Si majus fuerit inventum M. 2. Nu-
merorum unitatibus minue, donec
tandem factum Membris ^{minu} sit vel = totidem Dividendi notis.
- 6) Scribe in Quoti locum hunc in-
ventum numerum.
- 7) Subscriptum autem ex hoc in-
Divisorem, factum a Dividendi
totidem notis, aufer § 71.

8) Observe si qua fuerit Differentia
proximam notam Dividendi;
eandem Operationem per omnes
Dividendi notas repete.

9) Tandem si continuanti Operatio-
nem contingat, ut Divisor non con-
tineatur in Dividendo, loca Quoti-
toties Cyphris reple, quoties Diviso-
rem non continent Dividendi par-
tes; post singulas Operationes una
nota adjecta Quota; quoscilicet signifi-
mis Quoti et Quotae loci valor serve-
tur D. I.

Schema calculi

621) 9876384 (15904.

$$\begin{array}{r}
 621 \dots \dots \dots \\
 3666 \dots \dots \dots \\
 3105 \dots \dots \dots \\
 \hline
 5613 \dots \dots \dots \\
 6589 \dots \dots \dots \\
 \hline
 2484 \\
 2484 \\
 \hline
 0
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 9832 \overline{) 98762440(10045} \\
 \underline{9832} \\
 44244 \\
 \underline{39328} \\
 49160 \\
 \underline{49160} \\
 0
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 976532 \overline{) 7707767076(7893.} \\
 \underline{6835724} \\
 8720430 \\
 \underline{7812256} \\
 9081747 \\
 \underline{8788788} \\
 2929596 \\
 \underline{2929596} \\
 0
 \end{array}$$

Demonstratio
 Coincidit fere cum Casus. Demonstratio, hoc uno notato, quod
 cum ex abaco Pythagorico constare
 re nequeat, quoties totus Divisor
 in totidem Dividendi notis continetur,
 neatur, supponamus toties illum
 contineri in hoc, quoties primarius
 lius nota in huius prima vel primis duabus

bus sinistimis notis continetur. Quo
 licet suppositio saepius fallat, in erro-
 rem tamen inducere nequit cum
 facto mox examine h. e. Producto ex
 hoc Quoto in Divisorem totum for-
 mato, appareat subducere hoc eo
 dividendo possit, an non? Imminu-
 ritag hoc Quoto eo quidem usq. do-
 ceo subductioni locus sit, idem ille
 indicat, quoties latuerit Divisor in
 dividendo §35. 36. Q. E. D.

§99 Scholion 1.

Encinne admodum Michael Rife-
 rius in Arithmetica fol. 3 Resolutio-
 nem Divisionis tribus litteris comple-
 ritur istis: Q. M. S. quarum ista est
 significatio: Quere; quiritur. inven-
 tum Multiplica, per totum sc. Divi-
 sorem, multiplicatum subtrahere.

§100 Scholion 2.

Revertati studentes alii Divisorem
 a leva incipiendo totidem Dividen-
 di notis subscrībunt, ut continetur

in ipsius Divisor, inventis loco
debito scripti Quotiz, in singulas Di-
visoris partes facta, mente formam
formata subtrahunt, delectis
neola minuendis in Dividendo
aque ab subtrahendis in Divisor
Differentiisq, supra scriptis post
singulas operationes usq, ad finem
Divisorem versus dextram uno loco
promoventes.

Habet tamen istud hoc praxi
commodi, quod, si quidem vel in
ductione vel productorum forma
tione erratum sit, difficile est
detegatur et corrigatur ob num
ros post subtractionem deletos
En Schema

§101 Scholion 3.

43

Si in spatio superscribendarum differentiarum excludantur, Divisorem si §93 precepimus ad laevam scribunt, nec illius notas delent, sed residua subscribunt puncto numero dividendi qui divisorem continent, notant, idem in singulis operationibus uno loco promoventes, et reliqua ti §100. absolunt h. m.

9832 | 984 62 440 10045.
~~44026~~
~~88052~~
~~176104~~
~~352208~~
~~704416~~
~~1408832~~
~~2817664~~
~~5635328~~
~~11270656~~
~~22541312~~
~~45082624~~
~~90165248~~
~~180330496~~
~~360660992~~
~~721321984~~
~~1442643968~~
~~2885287936~~
~~5770575872~~
~~11541151744~~
~~23082303488~~
~~46164606976~~
~~92329213952~~
~~184658427904~~
~~369316855808~~
~~738633711616~~
~~1477267423232~~
~~2954534846464~~
~~5909069692928~~
~~11818139385856~~
~~23636278771712~~
~~47272557543424~~
~~94545115086848~~
~~189090230173696~~
~~378180460347392~~
~~756360920694784~~
~~1512721841389568~~
~~3025443682779136~~
~~6050887365558272~~
~~12101774731116544~~
~~24203549462233088~~
~~48407098924466176~~
~~96814197848932352~~
~~193628395697864704~~
~~387256791395729408~~
~~774513582791458816~~
~~1549027165582917632~~
~~3098054331165835264~~
~~6196108662331670528~~
~~12392217324663341056~~
~~24784434649326682112~~
~~49568869298653364224~~
~~99137738597306728448~~
~~198275477194613456896~~
~~396550954389226913792~~
~~793101908778453827584~~
~~1586203817556907655168~~
~~3172407635113815310336~~
~~6344815270227630620672~~
~~12689630540455261241344~~
~~25379261080910522482688~~
~~50758522161821044965376~~
~~101517044323642089930752~~
~~203034088647284179861504~~
~~406068177294568359723008~~
~~812136354589136719446016~~
~~1624272709178273438892032~~
~~3248545418356546877784064~~
~~6497090836713093755568128~~
~~12994181673426187511136256~~
~~25988363346852375022272512~~
~~51976726693704750044545024~~
~~103953453387409500089090048~~
~~207906906774819000178180096~~
~~415813813549638000356360192~~
~~831627627099276000712720384~~
~~1663255254198552001425440768~~
~~3326510508397104002850881536~~
~~6653021016794208005701763072~~
~~13306042033588416011403526144~~
~~26612084067176832022807052288~~
~~53224168134353664045614104576~~
~~106448336268707328091228209152~~
~~212896672537414656182456418304~~
~~425793345074829312364912836608~~
~~851586690149658624729825673216~~
~~1703173380299317249459651346432~~
~~3406346760598634498919302692864~~
~~6812693521197268997838605385728~~
~~13625387042394537995677210771456~~
~~27250774084789075991354421542912~~
~~54501548169578151982708843085824~~
~~109003096339156303965417686171648~~
~~218006192678312607930835372343296~~
~~436012385356625215861670744686592~~
~~872024770713250431723341489373184~~
~~1744049541426500863446682978746368~~
~~3488099082853001726893365957492736~~
~~6976198165706003453786731914985472~~
~~13952396331412006907573463829970944~~
~~27904792662824013815146927659941888~~
~~55809585325648027630293855319883776~~
~~111619170651296055260587710639767552~~
~~223238341302592110521175421279535104~~
~~446476682605184221042350842559070208~~
~~892953365210368442084701685118140416~~
~~1785906730420736884169403370236280832~~
~~3571813460841473768338806740472561664~~
~~7143626921682947536677613480945123328~~
~~14287253843365895073355226961890246656~~
~~28574507686731790146710453923780493312~~
~~57149015373463580293420907847560986624~~
~~114298030746927160586841815695121973248~~
~~228596061493854321173683631390243946496~~
~~457192122987708642347367262780487892992~~
~~914384245975417284694734525560975785984~~
~~1828768491950834569389469051121951571968~~
~~3657536983901669138778938102243903143936~~
~~7315073967803338277557876204487806287872~~
~~14630147935606676555115752408975612575744~~
~~29260295871213353110231504817951225151488~~
~~58520591742426706220463009635902450302976~~
~~117041183484853412440926019271804900605952~~
~~234082366969706824881852038543609801211904~~
~~468164733939413649763704077087219602423808~~
~~936329467878827299527408154174439204847616~~
~~1872658935757654599054816308348878409695232~~
~~3745317871515309198109632616697756819390464~~
~~7490635743030618396219265233395513638780928~~
~~14981271486061236792438530466791027277561856~~
~~29962542972122473584877060933582054555123712~~
~~59925085944244947169754121867164109110247424~~
~~119850171888489894339508243734328218220494848~~
~~239700343776979788679016487468656436440989696~~
~~479400687553959577358032974937312872881979392~~
~~958801375107919154716065949874625745763958784~~
~~1917602750215838309432131899749251491527917568~~
~~3835205500431676618864263799498502983055835136~~
~~7670411000863353237728527598997005966111670272~~
~~15340822001726706475457055197994011932223340544~~
~~30681644003453412950914110395988023864446681088~~
~~61363288006906825901828220791976047728893362176~~
~~122726576013813651803656441583952095457786724352~~
~~245453152027627303607312883167904190915573448704~~
~~490906304055254607214625766335808381831146897408~~
~~981812608110509214429251532671616763662293794816~~
~~1963625216221018428858503065343233527324587589632~~
~~3927250432442036857717006130686467054649175179264~~
~~7854500864884073715434012261372934109298350358528~~
~~15709001729768147430868024522745868218596700717056~~
~~31418003459536294861736049045491736437193401434112~~
~~62836006919072589723472098090983472874386802868224~~
~~125672013838145179446944196181966945748773605736448~~
~~251344027676290358893888392363933891497547211472896~~
~~502688055352580717787776784727867782995094422945792~~
~~1005376110705161435575553569455735565990188845891584~~
~~2010752221410322871151107138911471131980377691783168~~
~~4021504442820645742302214277822942263960755383566336~~
~~8043008885641291484604428555645884527921510767132672~~
~~16086017771282582969208857111291769055843021534265344~~
~~32172035542565165938417714222583538111686043068530688~~
~~64344071085130331876835428445167076223372086137061376~~
~~128688142170260663753670856890334152446744172274122752~~
~~257376284340521327507341713780668304893488344548245504~~
~~514752568681042655014683427561336609786976689096491008~~
~~1029505137362085310029366855122673219573953378192982016~~
~~2059010274724170620058733710245346439147906756385964032~~
~~4118020549448341240117467420490692878295813512771928064~~
~~8236041098896682480234934840981385756591627025543856128~~
~~16472082197793364960469869681962771513183254051087712256~~
~~32944164395586729920939739363925543026366508102175424512~~
~~65888328791173459841879478727851086052733016204350849024~~
~~131776657582346919683758957455702172105466032408701698048~~
~~263553315164693839367517914911404344210932064817403396096~~
~~527106630329387678735035829822808688421864129634806792192~~
~~1054213260658775357470071659645617376843728259269613584384~~
~~2108426521317550714940143319291234753687456518539227168768~~
~~4216853042635101429880286638582469507374913037078454337536~~
~~8433706085270202859760573277164939014749826074156908675072~~
~~16867412170540405719521146554329878029499652148313817350144~~
~~33734824341080811439042293108659756058999304296627634700288~~
~~67469648682161622878084586217319512117998608593255269400576~~
~~134939297364323245756169172434639024235997217186510538801152~~
~~269878594728646491512338344869278048471994434373021077602304~~
~~539757189457292983024676689738556096943988868746042155204608~~
~~1079514378914585966049353379477112193887977737492084310409216~~
~~2159028757829171932098706758954224387775955474984168620818432~~
~~4318057515658343864197413517908448775551910949968337241636864~~
~~8636115031316687728394827035816897551103821899936674483273728~~
~~17272230062633375456789654071633795102207643799873348966547456~~
~~34544460125266750913579308143267590204415287599746697933094912~~
~~69088920250533501827158616286535180408830575199493395866189824~~
~~138177840501067003654317232573070360817661150398986791732379648~~
~~276355681002134007308634465146140721635322300797973583464759296~~
~~552711362004268014617268930292281443270644601595947166929518592~~
~~1105422724008536029234537860584562886541289203191894333859137184~~
~~2210845448017072058469075721169125773082578406383788667718274368~~
~~4421690896034144116938151442338251546165156812767577335436548736~~
~~8843381792068288233876302884676503092330313625535154670873097472~~
~~17686763584136576467752605769353006184660627251070309341746194944~~
~~35373527168273152935505211538706012369321254502140618683492389888~~
~~70747054336546305871010423077412024738642509004281237366984779776~~
~~141494108673092611742020846154824049477285018008562474733969559552~~
~~282988217346185223484041692309648098954570036017124949467939119104~~
~~565976434692370446968083384619296197909140072034249898935878238208~~
~~1131952869384740893936166769238592395818280144068499797871756476416~~
~~2263905738769481787872333538477184791636560288136999595743512952832~~
~~4527811477538963575744667076954369583273120576273999191487025905664~~
~~9055622955077927151489334153908739166546241152547998382974051811328~~
~~18111245910155854302978668307817478333092482305095996765948103622656~~
~~36222491820311708605957336615634956666184964610191993531896207245312~~
~~72444983640623417211914673231269913332369929220383987063792414490624~~
~~144889967281246834423829346462539826664739858440767974127584828981248~~
~~289779934562493668847658692925079653329479716881535948255169657962496~~
~~579559869124987337695317385850159306658959433763071896510339315924992~~
~~1159119738249974675390634771700318613317918867526143793020678631849984~~
~~2318239476499949350781269543400637226635837735052287586041357263699968~~
~~4636478952999898701562539086801274453271675470104575172082714527399936~~
~~9272957905999797403125078173602548906543350940209150344165429054799872~~
~~18545915811999594806250156347205097813086701880418300688330858109599744~~
~~37091831623999189612500312694410195626173403760836601376661716219199488~~
~~74183663247998379225000625388820391252346807521673202753323432438398976~~
~~148367326495996758450001250777640782504693615043346405506646864876797952~~
~~296734652991993516900002501555281565009387230086692811013293729753595904~~
~~593469305983987033800005003110563130018774460173385622026587459507191808~~
~~1186938611967974067600010062221126260037548920346771244053174919014383616~~
~~2373877223935948135200020124442252520075097840693542488106349838028767232~~
~~4747754447871896270400040248884505040150195681387084976212699676057534464~~
~~9495508895743792540800080497769010080300391362774169952425399352115068928~~
~~18991017791487585081600160995538020160600782725548339904850798704230137856~~
~~37982035582975170163200321991076040321201565451096679809701597408460275712~~
~~75964071165950340326400643982152080642403130902193359619403194816920551424~~
~~151928142331900680652801287964304161284806261804386719238806389633841102848~~
~~303856284663801361305602575928608322569612523608773438477612779267682205696~~
~~607712569327602722611205151857216645139225047217546876955225558535364411392~~
~~1215425138655205445222410303714433290278450094435093753910451117070728822784~~
~~2430850277310410890444820607428866580556900188870187507820902234141457645568~~
~~4861700554620821780889641214857733161113800377740375015641804468282915291136~~
~~9723401109241643561779282429715466322227600755480750031283608936565830582272~~
~~19446802218483287123558564859430932644455201510961500062567217873131661164544~~
~~38893604436966574247117129718861865288910403021923000125134435746263322329088~~
~~77787208873933148494234259437723730577820806043846000250268871492526644658176~~
~~155574417747~~

dendi notas cum totidem Divisoribus
aut ejusdem Multiplici notio.
3) Proximè accedentes subscribe et au-
fer uti 898 Multiplo Divisoris
ejus Simplo in Locum Quoti scripo.
4) Quod si eandem ad finem usque
gem serves

Demonstratio
Per se manifesta est toties eam
visor ablatum est ex Dividendo, quoties
in ipso latebat, & Op. fide qui Pe-
Numerus, qui indicat, quoties sub-
ctio hac facta sit, Quotus est 835. 36.

Schema calculi

Divisor

7893=1
15786=2
23679=3
31572=4
39465=5
47358=6
55251=7
63144=8
71037=9

770776707679765
71037
6.04.06
55251
6.15.57
47358
419.90
39465
25257
23679
15786
15786

§103. Scholion
Hanc dividendi methodum et meditan-
di difficultatem et errandi facilita-
tem tollere, cui obnoxia sunt praxi §98.
pro. 101 bene monet Perill Wolf et L. §21
addens tamen se nolle ut ab eo Pytha-
goricus prorsus rejiciatur cum ejus in
actionibus reducendis eximia sint com-
moda.

§104. Problemata XVII.
i Per Lamellas Neperianas absolvere Divi-
sionem   Resolutio

In Fronte Lamellae Divisorem referant.
Juncta digitorum indivisa Lamella
ad Latus.
Descendendo quare quot Divisoris no-
ta totidem Dividendi characteribus mi-
o a Linea facto respondeant vel praxi
ne ad ipsos accedant, ut subtractioni
eius sit.

Numerum hunc ex lamellis excerptu
notis Dividendi subcribe et auferd
Respondentes vero Numerum in

digitorum Lamella. Quoto adscribe.

Differentia, si qua fecerit junge pro
mam dividendi notam; eamq; a
3-6 praein usq; ad finem repele.

Demonstratio. l. fe. 9. 7

et ista ex constructione et bac Pythagorae
ci tradita § 77. manifesta est.

Schema Calculi

Ergo Divisor = 90 75 89

Idus = 6.3.1.1.3.7.39.0.6.6.9.5.4

5 4 4 5 5 3 4 . . .

8 6 5 8 3 9 9 . .

8 1 6 8 3 0 1 . .

4 9 . 0 . 0 9 8 0 .

4 5 3 7 9 4 5 .

3 6 3 0 3 5 6

3 6 3 0 3 5 6

§ 105. Definitio XXII.

Quantitates signo + affecto dicuntur
positive itemq; affirmativa Quantita-
tes autem signo - affecto dicuntur
negative itemq; privativa.

§ 106. Hypothesis 12.

Quantitates ab initio positae

licet signo affectu Positivarum Valorem
habent. v. c. a, b, c , ab initio sunt Quanti-
tates positivae. Ex adverso $-d, -a, -m$,
negativae.

§ 107 Problema XVIII

Quantitates indeterminatas addere
Resolutio.

Casus I. Si omnes aggregandae Quanti-
tates sint positivae.

Additio iisdem regulis absolvitur, quas
§ 65. 66. tradidimus, hoc uno observato
heterogeneas quantitates signo +
h. e. additionis § 28 iungi

Schema Calculi

$$\begin{array}{r} \text{Sint aggregandae } 5a + 3b + 3c + h \\ \quad \quad \quad 6a + 5b + 1c + f \\ \hline \text{Summa} = 11a + 8b + 4c + f + h. \end{array}$$

Demonstratio.

coincidet cum Demonstratione § 65
E. E. I.

Casus II. Si quantitates summandae
neq. aliis mixtae fuerint;

Additio homogenearum diversis
Signis adfectarum mutatur in sub-

tractionem 871 et Residuo praefigitur
 signum majoris illius scilicet Quan-
 titatis quae facta subtractione Residuo
 adhuc aliquid habet. Heterogeneae autem
 Quantitates signis sui praeficiis jungun-
 tur Summae Homogenearum.

Schemata Calculi

$$\text{Sint aggregandae: } 4a - 8b + 5c - 7d,$$

$$3a + 5b - 3c - 3d$$

$$\text{Dico Summam } 7a - 3b + 2c - 10d.$$

$$\text{Sint aggregandae } 6a - 2b + 9c$$

$$2a + 4b - d$$

$$\text{Dico Summam } 8a + 2b + 9c - d$$

Demonstratio.

Si 3a, addas 4a Summam = 7a patet
 ex casu I. hanc vero et justam majorem esse
 elucet inde, quia antequam 4a et 3a
 in summam coalescerent destruenda
 us erant 8b. h. e. - 8b hinc illis destruc-
 tis ex summa luv 7a habebitur
 Summa = 7a - 8b; quae tamen
 nunc justam minorem est cum ex ferit
 inferiore iterum 8b aggreganda

accedant; cum itaq; sb tollant — sb ex
 — sb . § 41 hinc legitima summa quanti-
 tatum duarum primarum $4a - sb$
 et $3a + sb$ est utiq; $7a - 3b$.

Eodem modo ostenditur summa addendo-
 rum $5c$ $lvv - 3c$, ut illa sit cum $7a - 3b$
 $= 7a - 3b + 2c$

Tandem cum in utraq; summando jun-
 otim destruendo s. q. i. e. auferendo vel
 negando sent ad huc $10d$ et $sdh. e. 10d$.

§ 42 ut summa: $7a - 3b + 2c$ quae his
 ipsi $10d$ major est, vera obtineatur,
 destruetur omnino signo negativo
 — § 34. praefixo ut tandem obtinea-
 tur vera summa $= 7a - 3b + 2c - 10d$.

Q. E. I. J.
 Simili modo demonstratur signis
 praefixis suis, summa Homogenea-
 rum jungi Quantitates Heterogeneas

Q. E. II J.

§ 108. Scholion

Hac ut clarius pateant, exemplo
 numerico illustrabimus.

sint a eturei Ludoviciani
b Thaleri

c Bohoemici

d Nummi

Ergo

$A L'' Th'' D'' N''$

$A L'' Th'' D'' N''$

$4 - 8 + 5 - 7$ reducendo $= 2'' 2'' 4'' 5''$

$3 + 5 - 3 - 3 = 3'' 4'' 26'' 9$

$7 - 3 + 2 - 10 = 6'' 2'' 1'' 2$

§109 Theorema

In subtractione Quantitatum signa

subtrahenda seriei mutantur in con-

traria npe $+ in -$ et $- in +$

Demonstratio

Casus I. Si auferenda Quantitates

sint positive

Esto $M = a + b$

$S = c + d$

Dico $D = a + b - c - d$

Cum enim Quantitates ex aliis

subtrahi nequeant si heteroge-

ne fuerint, quam prefixo signa

§34 omnino Differentia eor-

dem est $a + b - c - d$. Q.E.D.

Casus. si auferenda Quantitates
positivae sint privativae mixtae.

91

$$\text{Est } M = a + b$$

$$P = c - d$$

$$12 + 9 = 21$$

$$7 + 8 = 15$$

$$\text{Sic } D = a + b - c + d$$

Quod si ex $a + b$ auferenda Quanti-
tas c residuum $a + b - c$ p. Cas. 1.

Hoc autem residuum iusto minus
esse patet, cum non tota Quantitas
 c , auferenda erat, sed c ex quo prius
destruendum fuit, cum itaq; totum c
ablatum est, plus subtractum est
iusto, ergo quod plus iusto subtrac-
tum est addendum erit, inde quidem
omni no vera Differentia $= a + b - c + d$

Sic Problema XIX. E. C. D.

Quantitates indeterminatas subtra-
here

Resolutio et Demonstratio.

Subscriptis minuendo Quantita-
tibus subtrahendi

Huius partium signa mutata in con-
traria § 109 et

Adde § 102, quae se mutuo tollunt de e

S. f. e. g. p.

Schema calculi.

$$\text{Eto } M = ba - 3b + 20c + 3d$$

$$L = -ea + 2b + 2c + 3d.$$

$$J = 4a - 5b + 32c + 9d.$$

§ III Resolution

Manentibus iisdem libr a, b, c § 188.
valoribus erit.

$$M = b - 3 + 20 + 3 \text{ reduc} = 5'' 2'' 20'' 3$$

$$L = 2 + 2 - 12 - 6 = 2'' 1'' 17'' 6$$

$$J = 4 - 5 + 32 + 9 = 3'' 1'' 2'' 9.$$

§ 112 Theorema 2.

In Quantitatum Multiplicatione si
factorum uterq; fuerit positivus
et factum positivum erit.

Demonstratio

$$g + b = 15 \quad \text{Eto } a + b = M \text{ de } b.$$

$$7 + 5 = 12 \quad c + d = M \text{ de } c.$$

$$7 \times 9 \text{ b } 7 + 9 \times 5 \text{ b } 5 = 130 \quad \text{Dico } a + b \times c + d = ad + bd + ca + cb$$

$$\begin{array}{r} 30 \\ 45 \\ 42 \\ 63 \\ \hline 180 \end{array}$$

Nam
 $a + b = \text{omnibus } M \text{ di partibus } \S 44.$

Ergo $a + b \times d = ad + bd \S 31.$ h.e. Factum
ex una Mltoris parte in singulis
Mlti di.

Cumq; Factores sint positivi p. H. ab.
Sonum esset producta negativa fieri
posse, cum tamen nulla negationis
in utroq; Factore fiat mentio.

Similitudine demonstratur:

$$\begin{aligned} a + bxc &= ac + bc \text{ §. §. cc. Quare cum et} \\ a + bxd &= ad + bd \text{ p. d.} \end{aligned}$$

$$a + bxd + a + bxc = ad + bd + ac + bc. \text{ §. 107. 288.}$$

$$\overbrace{a + bxd + a + bxc}^{\text{verum}} = \overbrace{ad + bd + ac + bc}^{\text{p. Op. §. 31}}$$

$$a + bxc + d = ad + bd + ac + bc. \text{ §. 41}$$

L. C. D.

§. 113 Theorema 3.

In Multiplicatione Quantitatum
si pars Multiplicatoris fuerit nega
tiva et facti pars haec negativa est.

Demonstratio

$$\text{Rt Multiplicandus} = a$$

$$\text{Multiplicator} = b - c$$

$$\text{Dico factum} = ab - ac. \text{ Nam.}$$

Si b ducatur in a factum est ab §. 112

Sed quoniam b non totum sed pars

ejus solummodo quoddam n. q. b - c
multiplicanda erat in a p. H. manifestum.

Factum ba majus esse vero quod de qua
 dem liquet, id iterum ex factoba, au-
 ferendum esse, quo verum factum ex-
 dit; excedit autem verum factum fac-
 to ca, quod si auferatur ex ba, habet
 quod situm npe ba = ca. Q. E. D.

§ 114 Scholion

$$\begin{array}{rcl}
 \text{Eto } a = 9 & \text{et reduc} & = 9 \\
 b - c = 5 - 3 & & = 2 \\
 \hline
 a \times b - c = 45 - 27 & & \\
 = 18. & & 18
 \end{array}$$

¶ Npe:
 Quinario ducto in Novenarium
 obtinetur factum = 45 §. 85 Verum
 non integer Quinaris ducendus e-
 rat in 9, sed tantum pars ejus npe 2,
 hinc Novenarius ter justo plus sum-
 tus est. Excedit itaq; factum 45, verum
 productum, Novenario ter sumto ke.
 $3 \times 9 = 27$. quod si auferatur a facto,
 verum excedente h. e. 45 habetis omni-
 no verum Productum = 45 - 27 = 18.

Vel
 Quia Additio iterata eiusdem Numeri
 Multiplicationem absolvit § 30. Si Nove-
 narius quinquies addatur, ut signum
 iubet habebis $9 + 9 + 9 + 9 + 9 = 45$ § 28. 65
 et quia ut signum Multiplicatoris
 alterum numero 3 praefixum iubet,
 tres Novenarii quoque sed negative
 addendi sunt § 105 i. e. Subtrahendi
 vel destruendi; fieri iubetur:

$$-9 - 9 - 9 = -27 \text{ § 63. Unde quidem}$$

$$\text{additis totis } +45 \text{ id est } -27 = 18.$$

§ 115 Theorema 4.

In Multiplicatione Quantitatum si
 pars Multiplicandi negativa fuerit,
 pars facti si multiplicator sit po-
 sitivus, negativa est

Demonstratio

$$\text{Sit Modus} = a - b$$

$$\text{Motor} = c$$

$$\text{Factum} = ac - bc.$$

Sic, ducatur in a , factum $= ac$ § 112 sed fac-
 tum ac majus est facto vero, ex a enim
 destruendum prius erat b , quam

$$\begin{array}{r} 7-2 \\ 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 56-16 \\ 40 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 9-6 \\ 7 \\ 63-42 \\ 21 \end{array}$$

Augetur c , in a . Quare cum c , vicibus
 b , plus sumtum sit, hoc utiq; factum
 ex maiore ac auferendum est, quod
 minus verum obtineatur Productum
 $= ac - cb$

22. 8.

§116 Theorema 5

In multiplicatione Quantitatum, si
 Motoris et illi fuerit negativa, factum
 ex partibus negativis fit positivum.

Demonstratio

Est Motor $a - b$

Motor $c - d$

7 - 3
8 - 2

56 - 24 - 14 + 6

Sic factum $ac - cb - ad + db$.

Nam

Si c ducitur in $a - b$ factum $= ac - cb$

§115. Si d ducitur in a , factum $= ad$

§113. Enimvero plus iusto ex a destruc-
 tum est destruendum enim erat d ex
 $a - b$, sed ex toto a destruximus istud

d . Quod itaq; plus iusto ablatum est,
 addendum sed b vicibus plus iusto
 d destructum est, Ergo bd adden-

um, Hinc verum factum $2ac - bc$
- $ad + db$.

L. E. J.

97

§ 117 Scholion 1.

Facile ex § 105 apparet, plures nondum
posse fasus; aut enim uterq; factorum
erit positivus aut negativus; aut easi-
mente altero positivo alter negativus;
vel in modo vel in Motore. § 112. 113. 115

16
§ 118 Scholion 2.

Significative autem dico § 113. 115. 116.
si pars modi aut Motoris aut utriusq;
fuerit negativa: Per ill. enim Wolfius
observavit § 34 et 36 et nalyo. finit. pri-
vativam per privativam aut etiam
privativam per positivam aut v. r.
multiplicari proprie non posse cum
privativa sint verarum h. e. positi-
varum defectus c. fid. l. c. § 19.

§ 119 Theorema 6.

In Multiplicatione signis universa
libus absolventa, eadem signa in
modo et Motore dant +; diversa, dant -.

Demonstratio.

Demonstratio.
Si Quantitates semet Multiplicantes
sint positiva vel negativa factum
positivum § 112. 116.

Quod si vero altera sit positiva altera
negativa factum est negativum § 113.
atq. 115. Ergo in multiplicatione eadem
signa dant +; diversa — Q. E. D.

§120 Cholera

Elegantius quo Theorematis
§42. 113. 115. 116. 119. demonstrata sunt
illustrat Joh. Mich. Petrus in
quintum seu Dubitationem zu
unter dem goldenen zeigt u. bloß
darfuntigsten Prinzipien
p. 116. h. m.

Qui affirmat se affirmasse, iraffirmat

Ergo factum positivum
Quia affirmat se negare, ille negat
Ergo factum negativum.

Ergo factum negativum.
Qui negat se affirmare, ille negat

Qui negat, et negasse ille affirmat
Ergo factum negativum

§121 Problema XX

99

Quantitates eisdem diversisq;
signis affectas multiplicare.

Resolutio et Demonstratio

1) Duo singulas Motoris partes in
singulas Modi §31.

2) Junge facta signis competentibus
§119

Schema calculi

$$\text{Esto Modus} = a + b - c$$

$$\text{Motor} = a + d + c$$

$$ad + bd - dc + ac + bc - cc - ac + ab + aa =$$

$$ad + bd - dc + bc - cc + ab + aa. §104$$

Est in casu speciatim

$$\text{Modus} = 9 + 7 - 3 \text{ et resolu} = 13$$

$$\text{Motor} = 9 + 6 + 3 = 18$$

$$-27 + 54 + 42 - 18 + 27 + 21 - 9 = 104$$

$$+ 63 + 81 = 63 + 81 + 54 + 42 + 27 + 21 = 13$$

$$- 9 - 18 - 27 = 234$$

$$= 288 - 54 = 234 \text{ JJ.}$$

II

§122 Definitio XXIII

Ratio est ea Quantitatum homogenearum Relatio, quae Quantitatem unius determinat ea Quantitate alterius sine tertia homogenea, resumpta.

§123 Definitio XXIV

Relatio est, quod rei absolute non convenit, sed tum demum intelligitur, quando ad alterum refertur.

§124 Definitio XXV

Si Entia duo et et si simul consideramus atque inter ea, quae ipsae in se spectatis seu absolute conveniunt, perpendentes, porro inquirimus, quae inter ea quae ipsae conveniunt absolute quidpiam occurrat per quod aliquid de eis intelligi possit, quod de eis eo intelligi de ipso non poterat, apud non nisi presupposito. Si Entia referri dicitur ad alterum. Si eodem modo Entia referatur ad alterum.

§125 Definitio XXVI

Homogenea quae comparantur dicuntur

Termini rationis et quidem Antecedens qui refertur ad alteram, consequens ad quem alter refertur.

§126. Corollarium 1.

Si duae Quantitates inter se comparantur sine tertia homogenea assumpta, aut una alteri aequalis aut inaequalis §39 Hinc Ratio est vel de aequalitatis vel inaequalitatis.

§127 Corollarium 2.

Si Termini Ratiois fuerint inaequales aut minor refertur ad Majorem, aut major ad minorem; major n.p. ad minorem ut Totum ad partem; minor vero ad majorem ut pars ad totum §12. Hinc ratiois est determinare, quoties vel minus in majore contineatur, vel quoties majus ipsum minus contineat, id quod Divisio §35. prodit.

§128 Definitio XXVII.

Ratio majoris inaequalitatis est, quam habet majus ad minus v.c. q ad 3:12 ad 6. Ratio vero minoris

Inaequalitatis est, quam habet minus
ad majus v.c. 2 ad b. 3 ad g.

§129 Hypothesis 13.

Si quatuor rationis sunt duo puncta ver
tutiter inter antecedentem et consequen
tem posita. v.c. A: B. g: 3. 12: 24. quib
per A: B eloquimur. v.c. A: ad B. 12 ad 24.

§130 Definitio XXVIII.

Exponens Rationis s. nomen Rationis
est Quotus qui ex Divisione Anteced
entis per consequentem emergit v.
Si fuerit Ratio 6: 3 erit $\frac{6}{3}$ h. e. 2. Ex

ponens Denominator vero Rationis
est Quotus emergens ex Divisione
termini majoris per minorem.
Si ratio 2: 6 erit $\frac{2}{6}$ Denominator

§131 Corollarium.

Exponens est ad Unitatem et Anteced
ens ad consequentem §35

§132 Definitio XXIX.

Rationes eadem sunt quarum mot
ecedentes ad suos consequentes
eandem rationem habent; seu qua
rum Antecedentes per suos consequen
tes dividantur Exponentes aequales.

§133 Definitio XXX.

Similes partes sunt, quae in suis Totis
~~hinc~~ aq. f. eodem modo continentur,
 ut qualis pars sui Totius sit una, talis
 quoque pars sui Totius sit altera.

§134 Proollarium.

Rationes eadem sunt etiam similes,
 et similes Rationes sunt eadem. Nam
 Rationes discernuntur per Exponen-
 tes §130 sed in Rationibus iisdem
 Exponentes iidem sunt §132. Hinc in
 Rationibus iisdem ea eadem sunt
 per quae a se invicem discerni debe-
 bant. §130. 132. Ergo Rationes eadem
 sunt similes. Et similiter ostendi-
 tur similes Rationes esse eadem.

§135 Scholion

Rationes autem similes eadem,
 aequales una eademq. significa-
 tione accipimus.

§136 Hypothesis 14

Rationum duarum Identitas signi-
 ficatur ipso Aequalitatis signom-
 et similes rationes; posito quod per

¶ T. A eloquimur v. c. sint A: D et B: D
 Rationes similes scribemur ita:

§ 137 Definitio XXXI.
 $A:D = E:D$

Rationum duarum Identitas vel
 similitudo dicitur Proportio; et Quan-
 titates eandem Rationem habentes
 Proportionales dicimus. Quare si
 $A:D = E:D$ erunt A, D, C, D Quantitates

Proportionales. $9:3 = 6:2$ sine $9:3, 6:2$ sunt proportionales.

§ 138 Definitio XXXII.

Proportio dicitur continua in qua
 terminus consequens Rationis post-
 oris idem est cum antecedente Rati-
 nis posterioris v. c. $A:D = D:C$

$$9:3 = 3:1$$

Terminum istum locum qui conse-
 quentis in prima et antecedentis
 in secunda Ratione tenet, medium
 proportionalem dicimus.

Proportio dicitur discreta; in qua
 Consequens Rationis primae differ-
 ab Antecedente Rationis secun-
 dae v. c. $A:D = E:C$ $24:4 = 30:5$

§139 Hypothesis 15

Terminos autem continue propor-
tionales ita significabimus: a, b, c
aut si $9:18 = 18:36$ h. m. $9, 18, 36$ etc.
Abulio Cursus Gr. in Aristotelis.

§140 Definitio XXXIII

Rationum diversarum a, b, c Def. C. d
Major dicitur illa a, b si $a > b$ he.
A prioris Exponens major postero-
ris minor. $12:2 > 10:3$

§141 Hypothesis 16

Commune itaq; Majorem et mino-
rem Rationem significabimus h. m.
 a, b, c Def. C. d

§142 Definitio XXXIV

Ratio composita dicitur ex duabus
vel pluribus aliis, quam habet tactus
ex earum Antecedentibus ad tactum
ex earum Consequentibus v. c. si a, b, c Def.
C. d erit a, x, c Def. C. d Ratio compo-
ta. Ratio duplicata dicitur, quae
componitur ex duabus, triplica-
ta, quae ex tribus, quadruplicata, quae
ex quatuor, et in genere multipli-
cata quae ex rationibus similibus
componatur.

Ita et et: D. x B erit duplicata ex et: A
et et: D. p.

§ 143 Axioma 10

Datis tribus Quantitatibus, A, B, C.
Dabilis est quarta D, quæ ita sit ad
tertiam C. uti secunda B ad primam
A. vel ad quam tertia C. eam ratio-
nem habet, quam prima A ad se-
cundam B.

§ 144. Theorema 7.

Rationes similes eidem tertie
similes sunt inter se. Et: similes
Rationes similibus, sunt inter se si-
miles. Demonstratio

$$\begin{array}{r} 15:5 = 20:4 \\ 45:9 = 20:4 \\ \hline 15:3 = 45:9 \end{array}$$

Membrum I. Si A: B = C: D et 2:1 = 100:50
et F: G = C: D et 16:8 = 100:50
et 2:1 = 16:8.

Sic et: A: B = F: G.
Quod si enim A: B et F: G similes
fuerint eidem tertie Rationi C
p. 4. erunt illæ etiam eadem eidem
tertie Rationi § 134. Ergo

$$A: B = F: G. \text{ § 32. C. 1}$$

Membrum II. Si A: B = C: D et 3:1 = 12:4
et C: F = H: G et 24:8 = 12:4
et H: G = C: D et 3:1 = 24:8.

$$\text{Sic et: A: B = C: F.}$$

$$\text{Nam } A:D = C:D \text{ p. 44}$$

$$dH:G = C:D \text{ p. 44}$$

$$A:D = H:G \text{ p. 1.}$$

$$\text{Per } C:F = H:G \text{ p. 44}$$

$$A:D = C:F \text{ p. 1.}$$

$$\text{Ex } C \parallel D.$$

§145 Theorema 8

Idem C. ad equalia A et B eandem
Rationem habet.

Aequalia A et B ad idem C eandem
Rationem habent.

Aequalia A et B ad equalia C et D
eandem rationem habent.

Demonstratio.

Casus 1. Membrum 1. Quo ostenditur.

$$C:A = C:D$$

$$A = D \text{ p. 44}$$

$$C = C \text{ §40.}$$

$$\text{Ergo } A = D \text{ §46}$$

$$\text{Ergo 1: } \frac{A}{C} = \frac{D}{C} \text{ §37}$$

$$\text{et 1: } \frac{D}{C} = \frac{C}{D} \text{ §37}$$

$$C:A = C:D \text{ §144}$$

Q. E. I.

$$8 = 8$$

$$8:24 = 8:24.$$

$$99:99 = 99:99.$$

Membrum 2. Quo ostenditur:

$$A: C = D: C$$

$$A = D \text{ p. 44.}$$

$$C = C \text{ § 40.}$$

$$\text{Ergo } \frac{A}{C} = \frac{D}{C} \text{ § 45.}$$

$$\text{Hinc } \frac{A}{C}: 1 = A: C. \text{ § 35}$$

$$\frac{D}{C}: 1 = D: C. \text{ § c.}$$

$$A: C = D: C. \text{ § 144.}$$

Q. E. II.

Membrum 3. Quo ostenditur

$$A: C = D: D$$

$$A = D \text{ p. 44.}$$

$$C = D \text{ p. 44.}$$

$$\text{Ergo } \frac{A}{C} = \frac{D}{D} \text{ § 45.}$$

$$\text{Ergo } \frac{A}{C}: 1 = A: C. \text{ § 35}$$

$$\frac{D}{D}: 1 = D: D \text{ § c.}$$

$$A: C = D: D \text{ § 144.}$$

Q. E. III. D.

§ 146 Theorema 9.

Si fuerint:

$$A: D = C: D \text{ erit}$$

$$\text{ut VERTENDO } A = D: C$$

Demonstratio

$$A: B = C: D \text{ p. A.}$$

$$\text{Ergo } \frac{A}{B} = \frac{C}{D} \text{ § 132.}$$

$$\frac{1:2=6:12}{2:1=12:6}$$

$$\text{sed } 1: \frac{A}{B} = D: A \quad \left. \begin{array}{l} \\ \end{array} \right\} \text{§ 37}$$

$$\text{et } 1: \frac{C}{D} = D: C \quad \left. \begin{array}{l} \\ \end{array} \right\} \text{§ 37}$$

$$D: A = D: C \text{ § 144}$$

Q. E. D.

§ 144. Theorema 10.

Partes similes *P* et *p*. eandem Ratio-
nem habent ad Totam *T* et *t*.

Si Totam *T* et *t*. ad partes *P* et *p*. ean-
dem Rationem habent partes
sunt similes. Et Totam ad partes
similes eandem rationem habent.

Demonstratio

Membrum 1. Quo ostenditur.

$$R. \frac{P}{T} = \frac{p}{t}$$

$$\text{fore } P: T = p: t \quad \frac{8}{24} = \frac{2}{6}$$

Habeat enim n. fieri possit *p* ad *T* aliam
Rationem quam *p* ad *t* partes *p* et *p*
per Rationis diversitatem a se invi-
cem discernentur § 133. erunt ergo
dissimiles § 8. id quod contra Hypo-

thesin Theorematis.

$$\text{Ergo } P: T = p: t \quad \text{Q. E. I.}$$

Membrum 2. Quod demonstratur

$$S: T: P = t: p \text{ Hyp.}$$

$$\frac{24:8=6:2 \text{ Lore. } P \sim p}{24 \sim 2}$$

$$T: P = t: p \text{ p. 11.}$$

$$\text{Ergo } P: T = p: t \text{ § 146}$$

$$\text{Ergo } P \sim p. \text{ § 133}$$

Membrum 3 Quod demonstratur

$$\frac{8 \sim 2}{8:24=2:6 \text{ esse } S: P \sim p}$$

$$T: P = t: p$$

$$\text{Ergo } P: T = p: t. \text{ p. 11.}$$

$$\text{Ergo } T: P = t: p. \text{ § 146.}$$

Q.E. 111/2.

§ 148 Theorema 11

Partes similes sunt inter se ut tota

h. e. $S: P \sim p$

Dico: $P: p = T: t$

Demonstratio

Supponamus p . latere in P

$$\text{Ergo } p \times o = P \text{ § 44.}$$

$$\text{Ergo } t: o = p: p \times o \text{ § 2931.}$$

Cumq; p sit pars ipsius T .

Supponamus ulterius hanc
latere in vicibus m , Ergo $P \times m = T. § 47$

Quarecum $p \sim p.p.H.$

et ipsa quoque pars p in suo toto t , con-
tinetur a vicibus $m. § 133$

$$\text{Ergo } p \times m = T. § 47.$$

$$\text{Cum itaq; } p \times o = P.p.d.$$

$$\text{et } m = m. § 40$$

$$m \times p \times o = m \times P. § 44.$$

$$\text{Sed } m \times p = T.p.d.$$

$$m \times p \times o = T. § 41.$$

Quare

$$1:0 = m \times p: m \times p \times o. § 29. \text{ sed}$$

$$1:0 = p: p \times o. p.d.$$

$$p: p \times o = m \times p: m \times p \times o. § 144 h.c$$

$$p: P = t: T. § 10. \text{ Ergo tandem}$$

$$P: p = T: t. § 146 \quad \text{Q.E.D.}$$

§ 149 Scholion

Facile liquet Theorema suppo-
nere tota homogenea, non enim
intercedit inter Quantitates
nisi fuerint homogenee Ratio § 122

§150 Theorema 12.

Si fuerint: $A:D = C:$ Derit et
 $A:TER$ $B:D$ seu $P:ER$ $M:V$ $T:O$ $N:D$

$$\frac{3:1 = 12:4}{3:12 = 1:4} \quad A:C = D:D$$

Dantur tres casus aut enim

- 1) $A = D$. Ergo $C = D$
- 2) $A < D$. Ergo $C < D$
- 3) $A > D$. Ergo $C > D$

Quare in

$$\text{Casu I}^{\text{mo}} = A:D = C:D \text{ p. H.}$$

sed $A = D$ et $C = D$ p. H. h.

$$\text{Ergo } A:C = D:D \text{ §. 145}$$

$$\text{Casu II}^{\text{do}} = A < D \text{ et } C < D \text{ p. H. h. i. u. l. a.}$$

$$\frac{3:27 = 6:54}{3:6 = 27:54} \quad \text{Ergo } A \text{ et } C \text{ sunt partes uiv. } D \text{ et } D$$

$$\text{sed } A:D = C:D \text{ p. H.}$$

$$\text{Ergo } D:A = D:C \text{ §. 146}$$

$$\text{Ergo } A \sim C \text{ §. 147}$$

$$\text{Ergo } A:C = D:D \text{ §. 148.}$$

2. C. II

$$\frac{24:3 = 32:4}{24:32 = 3:4} \quad \text{Casu III}^{\text{ho}} = A > D \text{ et } C > D \text{ p. H. h. l.}$$

$$\text{Ergo } D \text{ et } D \text{ partes sunt uiv. } A \text{ et } C$$

§. 149

Cumq. $A:D = C:D$ p. H.

Ergo $D \sim D$. §147.

Ergo $A:C = D:D$. §148

E. E. III D.

§151 Porollarium.

Esto Quatuor = 2

Divisor = d

Idus = D

$$\frac{20}{2} = 10$$

vel

Quia $1:2 = d:D$ §. 34 $\frac{12}{2} = 4$

Ergo $1:d = 2:D$ §150

§152 Theorema 13.

Quae ad idem eandem rationem b:3 = 3x2:3
habent, equalia sunt.

Quae ad equalia eandem rationem
habent equalia sunt.

Ad quae idem eandem rationem habet
equalia sunt.

Ad quae equalia eandem rationem
habent equalia sunt.

Demonstratio

Casus 1. $A:D = D:D$ p. H. ~~b:3 = 3x2:3~~

$A:D = D:D$ §150

Ad $D = D$ p. H. et §40

Ergo $A = D$. §132 E. E. I.

Casus II. Ego $D = C$ Si $A : D = D : C$ p. H.Dico $A = D$ $A : D = D : C$ p. H. $A : D = D : C$ § 150sed $D = C$ p. H. $A = D$ § 132 E. E. II.Casus III. Si $D : A = D : D$ p. H.erit $A = D$

Demonstratur uti casus I mus

DE III.

Casus IV. Si $D = C$ et $D : A = C : D$ fore $A = D$

Demonstratur uti casus II mus

DE IV.

§ 153 Theorema 14

Quantitas A ducta in aliam D
 et simul per eandem divisa
 manet eadem quo erat A

$$\text{h.e. } \frac{A \times D}{D} = A$$

$$\frac{3 \times 7}{7} = 3$$

Demonstratio

115

$$1: D = A: A \times D. \S. 29. 31$$

$$1: D = \frac{A \times D}{D}: A \times D. \S. 151$$

$$A: A \times D = \frac{A \times D}{D}: A \times D. \S. 144$$

$$A = \frac{A \times D}{D} \S. 152$$

Q.E.D.

§154 Corollarium

Quare si Productum P Divida-
tur per multiplicandum M Quo-
tus est, multiplicator m .

$$\text{Cum } P = M \times m \S. 29. 8$$

$$\frac{P}{M} = \frac{M \times m}{m} \S. 45. \frac{24}{24} = 3$$

$$\frac{P}{M} = m \S. 41.$$

Idem quoque eodem modo patet
si Productum dividatur per
Multiplicatorem m . Quotum fore
equalem M id est.

§155 Scholion

Itaque inde verum Multiplicationis
Examen innotescit, dividendo P
vel per M ut prodeat m , vel per
 m ut prodeat M . §. 98. 154.

§156 Theorema 15.

Si Quotus Q multiplicetur per
 Divisorem d , Factum est Divi-
 dus D .

$$\text{i.e. } Q \times d = D$$

Demonstratio

$$1 : d = Q : D \quad \S 151.$$

$$1 : d = Q : Q \times d \quad \S 29.$$

$$Q : D = Q : Q \times d \quad \S 144$$

$$\text{Ergo } D = Q \times d. \quad \S 152$$

Q. E. D.

§157 Scholion 1.

Hinc verum Divisionis Exam-
 inotescit.

$$\begin{array}{r} 2 \\ 7 \overline{) 35} \\ \underline{14} \\ 21 \\ \underline{14} \\ 7 \end{array}$$

§158 Scholion 2.

De Probationibus per novenam
 Abjectionem Multiplicationis et
 Divisionis in vulgus notis, nihil
 h.c. addimus, cum uti §mo osten-
 sum est, Errori frequentiori obno-
 xia sint.

§159 Theorema 16

Si Quantitates quascunque et et
 per eandem tertiam C multiplicatae
 facta $A \times C$ et $B \times C$ sunt inter se et et

h.e. $P.A.$ et D ducatur
in $C = C$

erit $C:A:D = A \times C:D \times C$

$$\frac{24}{4} : \frac{8}{4}$$

$$96 : 32 = 24 : 8$$

Demonstratio

$$1: C = A: A \times C \text{ § 29.}$$

$$1: C = D: D \times C \text{ §. c.}$$

$$A: A \times C = D: D \times C \text{ § 144}$$

$$C: D = A \times C: D \times C \text{ § 150.}$$

§ 160 Theorema 17.

Quantitates quatuor A, B, C, D
per eandem tertiam C dividas
Quotifunt inter se ut A et D h.e.

$P.A.$ et D

$$\text{erit } \frac{C}{C} : \frac{D}{C} = A: D$$

$$96 : 48$$

$$12 : 12$$

$$8 : 4 = 96 : 48$$

Demonstratio

$$1: C = \frac{A}{C}: A \text{ §. 151.}$$

$$\frac{24}{4} : \frac{12}{4}$$

$$1: C = \frac{D}{C}: D \text{ §. c.}$$

$$\frac{A}{C}: \frac{D}{C} = A: D \text{ §. 144.}$$

$$C: 2 = 24: 6$$

$$\text{Ergo } \frac{A}{C}: \frac{D}{C} = A: D \text{ § 150.}$$

$2.C.D.$

§161 Theorema 18.

Si Rationum Similium et $D =$
 Antecedentes vel Consequentes per
 idem E dividas; in casu 1. Quoti et
 E ad Consequentes D et C . In casu
 2do Antecedentes et C ad Quota
 D et E eandem Rationem habent
 h. c.

$$1. \text{ Si est: } D = C: D \text{ erit } 96:32 = 24:12$$

$$\text{et: } D = E: D \text{ erit } 12:12 = 1:1$$

$$II \text{ Si } A: D = C: D \text{ erit } 18:32 = 2:8$$

$$\text{et: } A: E = C: E \text{ erit } 300:125 = 24:10$$

$$\text{Demonstratio}$$

$$\text{Casus I. } A: D = C: D \text{ p. H.}$$

$$\text{Ergo } A: C = D: D \text{ §150}$$

$$\text{Ergo } E: E = A: C \text{ §160}$$

$$\text{Ergo } E: E = D: D \text{ §144}$$

$$\text{Ideo } E: D = E: C \text{ §150 et C. I.}$$

$$\text{Casus II } A: D = C: D \text{ p. H.}$$

$$\text{Ergo } A: C = D: D \text{ §150}$$

$$\text{Ergo } E: E = A: C \text{ §160}$$

$$\text{Ergo } E: E = D: D \text{ §144.}$$

$$\text{Ergo } E: D = E: C \text{ §150.}$$

$$\text{Q. E. D.}$$

§162 Theorema 19

Si Rationum similium et: D=C: D
 Antecedentes vel consequentes per
 idem E multiplicentur et in fa-
 prius facta et xE et CxE ad Cye-
 quentes D et D: in secundis an-
 cedentes et et C ad facta Dx E et DxE
 eandem Rationem habent.

h. e. / mo. si et: D=C: D fiat qz $144:24=36:6$
 $\frac{432:24=108:6}{3 \quad 3}$
 et xE et CxE.

Si oct xE: D=CxE: D

11do si et: D=C: D fiat qz $3330:555=126:21$
 $\frac{3330:6660=126:252}{12 \quad 12}$
 Dx E et DxE.

Si oct: Dx E=C: Dx E.

Demonstratio

Casus 1. et: D=C: D p. II.

Ergo et: C=D: D §150.

Ergo et: C=et xE: CxE §159.

Ergo et xE: CxE=D: D §144.

et xE: D=CxE: D §150 et 1.

et: D=C: D p. II

Ergo et: C=D: D §150

Ergo et xE: Dx E=D: D §159

Ergo et: C=DxE: Dx E §144

et: Dx E=C: Dx E §150 et 1.

§163 Theorema 20

Si Rationum similium $A:D = C:E$
 C: de antecedentes per idem E et
 sequentes per idem F multiplicatis
 aut dividas; in casu I. facta in casu
 II. Quoti sunt in eadem Ratione
 h.e. 1mo $A:D = C:E$ $D:24:8=12:4$
 et $E:F = C:F$ $8:2:16=32:8$

Dico $A \times E : D \times F = C \times E : D \times F$

II^{do} Si $A:D = C:E$ $D:24:8=12:4$
 et $E:F = C:F$ $8:2:16=32:8$
 $\frac{A:D}{E:F} = \frac{C:E}{F:F}$ $2:4=1:2$

Demonstratio

Casu I. $A:D = C:E$ $D:p.A$

$A \times E : D = C \times E : D$ §162.

$A \times E : D \times F = C \times E : D \times F$ §. 1.
 Q.E.D.

Casu II. $A:D = C:E$ $D:p.A$

$\frac{A:D}{E:F} = \frac{C:E}{F:F}$ §161.

$\frac{A:D}{E:F} = \frac{C:E}{F:F}$ §. 1.
 Q.E.D.

§ 164 Theorema 21.

Par F. Antecedentis et in Ratione
 majore et: D ad consequentem suam
 eandem rationem habet, quam an-
 te cedens C minoris Rationis ad suam
 consequentem. Et Maius, M. Antecedente
 C Rationis minoris C. D ad conse-
 quentem suam D eandem Rationem
 habet, quam C Antecedens et majoris
 Rationis et: D ad suam consequentem D.

Demonstratio

Cui act: $\frac{D}{C} > \frac{D}{C}$ Sp. H. § 141. $\frac{12}{2} : \frac{2}{2} > \frac{8}{4} : \frac{4}{4}$

Ergo $\frac{D}{C} > \frac{D}{C}$ § 140

Hinc ut Ratio et: D equalis fiat at-
 ri C: D, opus est, ut minus quam D
 dividatur per ipsum D. Et hoc est h.c.
 Pars ipsius $\frac{D}{C} = \frac{D}{C}$ Ergo
 $\frac{D}{C} = \frac{D}{C}$ § 132.

Habeat C: D minorem Rationem, $\frac{30}{5} : \frac{6}{2} > \frac{20}{5} : \frac{10}{2}$
 quam et: D Ergo C: D et: D § 141 $\frac{30}{5} : \frac{6}{2} = \frac{20}{5} : \frac{10}{2}$
 Et $\frac{D}{C} = \frac{D}{C}$ § 140

Fit itaq, Ratio minor C: D equalis
 fiat majori Rationi et: D. opus est
 ut major quantitas quam C: D ir-
 da-

turnper consequentem suam $D:G$
 itaque $M:7:C$
 Ergo $M:D=A:D$ § 132
 Q.E.D.

§ 16° Theorema 22.

Si fuerint Rationes quatuor, similes
 $A:D, C:E, F:G, H:I$, summa omnium
 antecedentium est ad summam omni-
 um consequentium, ut Antecedens
 unius Rationis ad eum consequen-
 tem. h. e. si

$$\begin{array}{l} 2:6 = 10:30 = 5:15 \\ 17:51 = 2:6 \end{array} \quad \begin{array}{l} A:D = C:E = F:G = H:I \text{ erit:} \\ A+C+E+G : D+E+F+H = A:D \end{array}$$

Demonstratio
 Sit $A \angle D$ Ponamus ut vicibus
 in latere in consequente suo D .

Ergo in $xA = D$ § 47.

Verum $A:D = C:E = F:G = H:I$

Ergo $A \sim C \sim E \sim G$ § 147.

Quare C, E, G in suis totis

D, F, H vicibus in con-
 tinentur § 133.

Quare cum fit:

$$m \times A = \text{d p. d.}$$

$$\text{ritet} m \times C = \text{d}$$

$$m \times E = F$$

$$m \times G = H$$

§47. 147

$$m \times A + m \times C + m \times E + m \times G = \text{d} + \text{d} + F + H. \text{ §42.}$$

$$\text{sed } m \times A + m \times C + m \times E + m \times G = m \times (A + C + E + G). \text{ §31.}$$

$$m \times A + C + E + G = \text{d} + \text{d} + F + H. \text{ §41.}$$

$$\text{sed } m \times A = \text{d p. d. Ergo}$$

$$m \times A + C + E + G: m \times A = \text{d} + \text{d} + F + H: \text{ §145. Verum}$$

$$m \times A + C + E + G: m \times A = m \times A + C + E + G: m \times A. \text{ §146}$$

$$\text{Ergo } m \times A + C + E + G: m \times A = \text{d} + \text{d} + F + H. \text{ §144.}$$

$$\text{h. e. } A + C + E + G: A = \text{d} + \text{d} + F + H: \text{ §153.}$$

$$\text{ad eor. } A + C + E + G: \text{d} + \text{d} + F + H = A: \text{ §150}$$

Q.E. 1.

Similis huius est Demonstratio

Si ponatur $A > D$

Q.E. 18.

Sub Theorema 23

Supponitur ut Totum $A + C$ ad Totum
 $D + D$ ita ablatum C ad ablatum D
 existetiam reliquum A ad reliquum
 D ut ablatum C ad ablatum D vel
 ut totum $A + C$ ad totum $D + D$ h.e.
 Si $A + C : D + D = C : D$
 erit vel) $A : D = C : D$
 vel) $A : D = A + C : D + D$

Demonstratio.

Dantur tres casus autem enim

1) $A : D = C : D$
 aut 2) $A : D < C : D$ § 126. 128.
 aut 3) $A : D > C : D$
 Et primo $A : D > C : D$ sup. h. assumptam

Si ponatur F pars ipsius A .

erit $F : D = C : D$ § 104.

Ergo $F + C : D + D = C : D$ § 105.

sed $A + C : D + D = C : D$ sup. h. Assumptam

$F + C : D + D = A + C : D + D$ § 104

Ergo $F + C = A + C$ § 152

Adcoq. $F = A$ § 43

sed F est pars ipsius A suppositum
 nempe hinc $F = A$ absurdum
 § 47.

$$\begin{array}{r} 8 \quad 4 \\ 2 \quad 1 \end{array}$$

$$\text{Hyp: } 842 : 4 + 1 = 2:1.$$

$$\text{Thesis } 8 : 4 = 2:1.$$

$$\text{Thesis } 8 : 4 = 10:5$$

Quare salva Theorematis Hypothesi

et: $D > C$: Desse nequit

Ecto D do et: $D < C$: Dp. Ha. f.

Ecto $G > A$. Ergo

G : $D = C$: D. §164

Ergo $G + C$: $D + D = C$: D. §165

Sed $A + C$: $D + D = C$: Dp. Theorem.

$G + C$: $D + D = A + C$: $D + D$. §144.

Ergo $G + C = A + C$ §152

Ergo $G = A$. §43.

Sed $G > A$ p. d.

Ergo pars = Toti. 1. Q. E. et. §47.

Adcoq. salva Theorematis Hypothesi

neq. et: $D < C$: Derit Q. E. ||

Quare cum

neq. et: $D > C$: Dp. C. 1.

neq. et: $D < C$: Dp. C. || hinc conuincit
no

et: $D = C$: D adcoq. et

$A + C$: $D + D = A$: D. §165

Q. E. D.

§167. Theorema 24.

In Rationibus similibus $A: D = C: D$.
 Differentia antecedentium $A - C$
 ad Differentiam consequentium $D - D$
 ut antecedens utriuslibet Rationis
 ad suum consequentem, h.e.

$$64:32 = 16:8$$

$$64 - 16:32 - 8 = 64:32$$

$$48:24 = 16:8$$

$$\begin{aligned} & \text{si } A:D = C:D \text{ erit} \\ & \text{vel } A - C:D - D = A:D \\ & \text{vel } A - C:D - D = C:D \end{aligned}$$

Demonstratio

$$A:D = C:D \text{ p. H.}$$

$$\text{Ergo } A:C = D:D \text{ §150.}$$

Est $A > C$. id quod fieri possumus
 debere patet, cum antecedentium
 formanda sit Differentia.

$$\text{Ergo } A - C > D - D \text{ §132.}$$

$$\text{Ergo } A \text{ et } D \text{ sunt Totae, patium} \\ \text{tur } C \text{ et } D \text{ §. 7. 12.}$$

$$\text{Quare cum } A:D = C:D \text{ p. H. erit} \\ \text{omnino } A - C:D - D = A:D \text{ §166.}$$

$$\text{Ergo et } A - C:D - D = C:D \text{ §144}$$

$$C.E. t. et H. D.$$

§168 Theorema 25.

127

Si fuerit $A:D=C$: Derit et $B:2=12:4$
 Vel $P:Q:R:S$ et $A:D=C+D$: $C+2:B=12+4:12$
 vel $A+D:D=C+D$: $B+2:2=12+4:4$.

Demonstratio.

Casus 1. $A:D=C$: D p. H .

Ergo $A:C=D$: D §150.

Ergo $A+D:C+D=D$: D §165.

Ergo $A+D:D=C+D$: C §150. 144.

Q. E. I.

Casus 2. $A:D=C$: D p. H .

Hinc $A:C=D$: D §150.

Sed $A+D:C+D=D$: D §165.

Ergo $A+D:D=C+D$: D §150. 144.

Q. E. II. D.

§169 Theorema 26.

Si fuerit $A:D=a:b$ et $g:3=12:4$

$A:C=a:a$ $g:27=12:36$

erit $A+D+C=a:a+b$ $g+3+27=12:12+4+36$

Demonstratio

$$et: D = a: b. p. H.$$

$$Ergo et: a = D: b. §150$$

$$Pecet et: C = a: c. p. H$$

$$Ergo et: a = C: c. §150$$

$$et: a = D: b = C: c. §144$$

$$et: a = et + D + C: a + b + c. §165.$$

$$et: et + D + C = a: a + b + c. §150.$$

E. C. D.

§170. Theorema 27.

Si sint Proportiones similes

$$et: D = C: D.$$

$$E: F = G: H.$$

$$I: K = L: M. p. H.$$

$$et + E + I: D + F + K = C + G + L: D + H + M.$$

Demonstratio

$$et: D = E: F = I: K. p. H.$$

$$Ergo et + E + I: D + F + K = et: D. §165$$

$$C: D = G: H = L: M. p. H.$$

$$Ergo: C + G + L: D + H + M = C: D. §165.$$

$$Pecet et: et: D = C: D. p. H$$

$$et + E + I: D + F + K = C + G + L: D + H + M.$$

E. C. D.

$$3:1=15:5$$

$$12:4=24:8$$

$$6:2=9:3$$

$$21:7 \quad 48:16$$

§ 421 Theorema 28.

129

Liquor.

A: D = C: Vert 9:8 = 12:4

Si fuerit: $A:D=C:Scit$ $9:8=12:4$
 1) ~~INVERTENDO~~ $A:D=C:D$ $9:8=12:4$
 2) ~~CONVERTENDO~~ $A-D=C-D$ $9-8=12-4$

2) $\frac{1}{2} \text{ WERT } 20 \quad A - D: d = C - D: 9 \frac{3}{8} : 9 = 12 \frac{4}{8} : 12$

Demonstratio

Membr. l. A: D=C: D q. H.

Enao A: C=D: 2/8150.

Enzo et. D. C. = D. C. 167.

Eqn A - $d:d = C:D:50$

R. E. 1.

Membr. 2. A: D = C: D n. 4.

Ergo $A : C = D : \$150$.

Erago A. - D. C. D. = A; C. \$167

$$E_{\text{qu}} A - D: A = C - D: C \$150$$

L. E. 11. 2.

§172 Theorema 29.

2. fuerit OR. H. N. T. C.

$$A: \mathcal{D} = \mathcal{D}: C. et$$

$\phi = \phi: \text{Fert. Fert. M.}$

A: C = D: F.

$$18:3 = 24:4$$

$$3:12 = 4:16$$

$$18:12=24:16$$

$$30:15 = 50:25$$

$$15:3 = 25:5$$

$$30:3 = 50:5$$

Demonstratio

$$A: D = D: E \text{ p. 11.}$$

$$\text{Ergo } A: D = D: E \text{ §150.}$$

$$\text{Adet } D: C = E: F \text{ p. 11.}$$

$$\text{Ergo } D: C = E: F \text{ §150}$$

$$A: D = C: F \text{ §144.}$$

$$\text{Ergo } A: C = D: F \text{ §150}$$

Q. E. D.

§173 Corollarium 1.

$$\text{Si itaq. } A: D = D: E \text{ } 30:1550:25$$

$$C: D = F: E \text{ } 3:197=5:25$$

$$A: C = D: F \text{ } 30:3=50:5$$

$$\text{Num: } A: D = D: E \text{ p. 11.}$$

$$C: D = F: E \text{ p. 11.}$$

$$\text{Ergo } D: C = E: F \text{ §146}$$

$$\text{Ergo } A: C = D: F \text{ §172}$$

§174 Corollarium 2.

$$\text{Similiter si } D: A = E: D$$

$$\text{et } D: C = E: F \text{ p. 11.}$$

$$A: C = D: F$$

Num

$$15:30 = 25:50$$

$$15:3 = 25:5$$

$$30:3 = 50:5$$

$$\begin{aligned} D: A &= E: D. p. H. \\ \text{Ergo } A: D &= D: E. §146. \\ \text{Ad } D: C &= E: F. p. H. \\ \hline A: C &= D: F. §172. \end{aligned}$$

§175 Proollarium 3.

$$\begin{aligned} \text{Tandem si fuerit: } D: A &= E: D \\ \text{et } C: D &= F: E. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{erit } A: C &= D: F. \\ \text{Num: } D: A &= E: D. p. H. \\ \text{Ergo } A: D &= D: E. §146. \\ \text{Ad et } C: D &= F: E. p. H. \end{aligned}$$

$$15:30=25:50 \quad A: C = D: F. §173.$$

$$\begin{aligned} 3:15 &= 5:25 \quad \text{vel} \\ 10:3 &= 50:5 \quad D: A = E: D. p. H. \text{ et} \\ C: D &= F: E. p. H. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{Ergo } D: C &= E: F. §146 \\ \hline A: C &= D: F. §174. \end{aligned}$$

§176 Theorema 30.

Si fuerit PERTURBATA.

$$12:2=36:6 \quad A: D = E: F \text{ et}$$

$$2:8=9:36 \quad D: C = D: E. \text{ et } A: C = D: F.$$

$$12:8=9:6 \quad A: C = D: F.$$

$$18:3=54:8$$

$$3:24=6:48$$

$$18:24=6:8$$

Demonstratio

$$A:D = E:F \text{ p. H.}$$

$$\text{sed } D:C = F:G \text{ §143.}$$

$$A:C = E:G \text{ §142}$$

$$\text{sed } D:C = D:E \text{ p. H.}$$

$$D:E = F:G \text{ §144}$$

$$\text{Ergo } D:F = E:G \text{ §150.}$$

$$\text{et } A:C = D:F \text{ §144. } 2. E.D.$$

§177 Corollarium 1.

$$\text{Quodsi } A:D = E:F$$

$$\text{et } C:D = E:F \text{ erit}$$

$$A:C = D:F.$$

$$18:3 = 24:3$$

$$24:3 = 24:3$$

$$18:24 = 6:6$$

Nam

$$A:D = E:F \text{ p. H. et}$$

$$C:D = E:F \text{ p. H.}$$

$$\text{Ergo } D:C = D:E \text{ §146.}$$

$$A:C = D:F \text{ §146}$$

§178 Corollarium 2.

$$\text{Similiter } D:A = F:E.$$

$$\text{et } D:C = D:E.$$

$$\text{erit } A:C = F:E.$$

$$3:18 = 8:48$$

$$3:24 = 6:48.$$

$$18:24 = 6:8$$

Nam

$$\begin{aligned} D:A &= F:E.p.H. \\ A:D &= E:F.S.146. \\ D:C &= F:E.p.H. \\ \hline A:C &= D:F \end{aligned}$$

§179 Corollarium 3.

$$\begin{aligned} D:A &= F:E. & 3:18 &= 8:48 \\ A:D &= E:Derit 24. & 3 &= 48^2 6 \\ \hline A:C &= D:F & 18:24 &= 6:8 \end{aligned}$$

Nam.

$$\begin{aligned} D:A &= F:E.p.H. \\ \text{Ergo } A:D &= E:F.S.146. \\ \text{Adet } C:D &= E:F.p.H. \\ \hline A:C &= D:F.S.177. \end{aligned}$$

Aut

$$\begin{aligned} \text{et } D:A &= F:E.p.H. \\ C:D &= E:F.p.H. \\ \text{Ergo et } D:C &= F:E.S.146. \\ \hline A:C &= D:F.S.178. \end{aligned}$$

§. 180. Corollarium 4.

Si idem C dividatur per A & D
erit $\frac{C}{A} > \frac{C}{D}$ ~~$\frac{24}{12}$~~   ~~$\frac{24}{12}$~~   ~~$\frac{24}{12}$~~

$$1. \frac{C}{A} = A : C. \S. 37$$

$$1. \frac{C}{D} = D : C. \S. 37$$

$$12 = 12$$

$$6 > 4$$

$$\frac{12}{6} < \frac{12}{4}$$

$$2 < 3$$

$$\frac{C}{A} : \frac{C}{D} = D : A. \S. 178.$$

Verum $D < A$ p. H.Ergo $\frac{C}{A} < \frac{C}{D}$ §. 132.

§. 181 Theorema 31.

Majus A ad idem C majorem ratio-
nem habet quam minus D h.e. si $A > D$ erit: $A : C > D : C$

$$6 > 4$$

$$12 = 12$$

$$\frac{6}{12} > \frac{4}{12}$$

Demonstratio

$$A : C = \frac{A}{C} : 1. \S. 131.$$

$$D : C = \frac{D}{C} : 1. \S. 131.$$

$$A : D = \frac{A}{D} : \frac{D}{C} \S. 173.$$

sed $A > D$ p. H.Ergo $A > D$ §. 132. h.e.

$$A : C > D : C. \S. 141. Q. E. D.$$

§ 184 Theorema 34.

et ad quod idem majorem Rationem
habet quam ad alterum id altero
minus est.

$$\text{he. } A: C: A > C: D \quad \frac{6:18 > 6:12}{18 < 12}$$

Dico et $L.D.$

Demonstratio

$$C: A > C: D. p. H.$$

$$\text{Ergo patet } C: A = C: D.$$

$$\text{Ergo } C > D. p. 47.$$

$$\text{Ergo } D: A = C: D. § 164.$$

$$\text{et } D: C = C: A. § 150.$$

$$\text{Enimvero } p < C. p. d.$$

$$\text{Ergo } A < D. § 132. Q.E.D.$$

§ 185 Theorema 35.

Si duae Quantitates se invicem
multiplicantes idem factum pro-
ducunt.

$$\text{h.e. } A \times D = D \times A. \text{ Q.E.D.}$$

Demonstratio.

$$1. A = D: D \times A. § 29$$

$$1. D = C: A \times D. § 10.$$

$$1. A = D: C \times A. § 150$$

$$D: D \times A = D: C \times D. § 144$$

$$D \times A = A \times D. § 152 \quad C.E.D.$$

Poterat absq; Demonstratione
 ritas propositionis concipi intel-
 lectu scilicet multiplicationis Defini-
 tione §. 29 allata. sum enim in pro-
 ducto toties continueatur Factorum
 alter, quoties in altero Unitas, per-
 inde erit medium in antorem vel
contm, duxisse.

§. 187. Theorema 36.

Sint quatuor quaecumq; Quantita-
 tes proportionales sint totidem
 alie inter se quoque proportiona-
 les, si posteriores singulas in prio-
 res singulas duas facta sunt pro-
 portionalia. R.e.

Si $A: D = E: C$. Set $12:4 = 18:6$
 $E: F = G: H$. Erit $3:15 = 10:50$
 $35:60 = 180:300$

$$A \times E: D \times F = C \times G: D \times H$$

Demonstratio
 $A: D = E: C$ et $E: F = G: H$
 $E: F = E: F$ $C: D = C: D$

$$A \times E: D \times F = C \times E: D \times F \text{ et } C \times E: F \times D = G \times C: H \times D. \S. 163$$

$$\text{sed } C \times E = E \times C. \text{ et } D \times F = F \times D. \S. 185.$$

$$\text{Hinc } A \times E: D \times F = G \times C: H \times D. \S. 144$$

$$\text{Et autem } G \times C = C \times G \text{ et } H \times D = D \times H. \S. 185$$

$$\text{Ergo } A \times E: D \times F = C \times G: D \times H. \S. 10. \text{ Q. E. D.}$$

§188 Theorema 87.

Rationis composita Exponens esse
qualis facto, quod producant expon
nentes simplicium.

Demonstratio.

$$\begin{array}{lcl} \text{3 Exponens 3} & \text{fit} & \text{Rationis A: D Exponens} = m \\ 8:2 = 4 & & \\ 6:1 = 6 & & \text{C: D} \dots = n \\ \hline 432:6 = 72 & & \text{C: F} \dots = o \end{array}$$

Ad huc
 $m:1 = \text{et: D}$
 $\text{et } n:1 = \text{C: D}$ §131.

$m \times n:1 = \text{et} \times \text{C: D} \times \text{D}$ §187.

Set $o:1 = \text{C: F}$ §131.

$m \times n \times o:1 = \text{et} \times \text{C} \times \text{C: D} \times \text{D} \times \text{F}$ §187.

Quare

Cum $m \times n \times o$ fit Exponens rationis
composita $\text{et} \times \text{C} \times \text{C: D} \times \text{D} \times \text{F}$.
et $m \times n \times o$ fit factum ex Exponentibus
simplicium, Ergo exponens Rationis
composita est equalis facto.

C. C. D.

§189 Theorema 38.

Si fuerint plures Quantitates continue proportionales, A, D, C, D, E , prima est ad tertiam C in ratione duplicata ad quartam D . in ratione triplicata, ad quintam E . in ratione quadruplicata, primo A ad secundam D .

h. e.

Si $A: D = D: C = C: D = D: E$, erit.

1) $A: C = A \times A: D \times D$

2) $A: D = A \times A \times A: D \times D \times D$

3) $A: E = A \times A \times A \times A: D \times D \times D \times D$

$81:27 = 27:9 = 9:3 = 3:1$

1) $81:9 = 81 \times 81:27 \times 27$

2) $81:3 = 81 \times 81 \times 81:27 \times 27 \times 27$

3) $81:1 = 81 \times 81 \times 81 \times 81:27 \times 27 \times 27 \times 27$

Demonstratio.

$A: D = D: C$ p. H.

$A: D = A: D$ §145.

$A \times A: D \times D = A \times D: D \times C$ §187.

$A: C = A \times A: D \times D$ §144

h. e. posita Hypothesi, prima est ad tertiam C in ratione duplicata primo ad secundam §142.

Q. E. D.

Porro
 $et: D = D: C: p. H.$

$Axet: Dx = A: C: p. membr. 1.$
 $D: C = C: D: p. H.$

$A: D = C: D § 144.$

$Axetxet: Dx Dx D = Ax C: Cx D § 157$

$A: D = Ax C: Cx D § 160. 153.$

$A: D = Axetxet: Dx Dx D § 144.$

*h.e. in triplicata ratione prima
 ad secundam §. 142. P. E. II.*

Porro
 $A: D = D: C: D: p. H.$

$Axetxet: Dx Dx D = A: D: p. membr. 11.$

$et: D = D: C: p. H. et 144.$

$Axetxetxet: Dx Dx Dx D = Ax D: Dx C$

$Ax D: Dx C = A: C: §. 160. 153.$

$etxetxetxet: Dx Dx Dx D = A: C: § 144$

P. E. III.

*Similiratione Demonstratio
 concinnatur si plures fuerint
 Quantitates continuo.*

quantur quorum

§ 190 Theorema 39

Si fuerint quaecunque Quantita-
tes continuae proportionales A, B,
C, D, E, F, Ratio prima ad ultimam
compositus ex Rationibus Quanti-
tatum extremis interjacentium

$$\text{h.e. s. d. A: D} = \text{D: C} = \text{C: B} = \text{B: E} = \text{E: F} \quad 1:2 = 2:4 = 4:8 = 8:16 = 16:32$$

$$\text{erit A: F} = \text{A} \times \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} : \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} \times \text{F}$$

Demonstratio.

$$\text{Erit } 1:32 = 1:2 \cdot 4 \cdot 8 \cdot 16 : 2 \cdot 4 \cdot 8 \cdot 16$$

$$\begin{array}{l} \text{A: D} \\ \text{D: C} \\ \text{C: B} \\ \text{B: E} \\ \text{E: F} \end{array}$$

$$\text{A} \times \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} : \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} \times \text{F} \quad \S 142$$

Sed

$$\frac{\text{A} \times \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} : \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} \times \text{F}}{\text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} : \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E}} = \text{A} \times \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} : \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} \times \text{F} \quad \S 160$$

Ergo

$$\text{A: F} = \text{A} \times \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} : \text{D} \times \text{C} \times \text{B} \times \text{E} \times \text{F} \quad \S 153.$$

Q. E. D.

§191 Theorema 40
Rationes compositae ex Rationibus
quarum Anguli Angulis aequales
sunt, aequales sunt inter se.

$$1:3=6:18$$

$$5:1=25:5$$

$$1:2=3:6$$

$$5:6=450:540$$

$$h.e. A:D = E:H$$

$$et F:G = H:K$$

$$et K:L = M:N$$

$$erit A \times F \times K : D \times G \times L = E \times H \times M$$

Demonstratio.

$$A:D = E:H$$

$$F:G = H:K$$

$$A \times F : D \times G = E \times H : D \times K$$

$$K:L = M:N$$

$$A \times F \times K : D \times G \times L = E \times H \times M : D \times K \times L$$

§192 Definitio XXXV

Numerus fractus, vel Fractio
aut minuta, est, qui refertur ad
Unitatem tanquam pars ad to-
tum.

§193 Hypothesis 17.

Fractiones per duos numeros expri-

muntur, quorum alter Divisionis
signo lineola nempe et transverse
supra alter subscribitur. § 38.

Qui supra scribitur numerator au-
dit, estque numerus qui partes in
omni casu datas exhibet, s. enumerat.
Qui subscribitur, Denominator dici-
tur, atque definitur per numerum
qui significat in quot equales par-
tes integrum aliquod seu Totum sub-
divisum sit.

§ 194 Proollarium 1.

Quoniam itaque in Fractioni-
bus Relatio Numeratoris et Deno-
minatoris sine tertio homogeneo
intelligi potest. § 192. 193. erit illa
Ratio § 122.

§ 195. Proollarium 2

Let $a =$ numeratori $\{ \begin{array}{l} \text{p. 41} \\ \text{p. 42} \end{array} \right.$
 $b =$ Denominatori

erit itaq. Fractio $= \frac{a}{b}$ § 193.

Quoniam itaque Fractio exprimit
Relationem Numeratoris ad Denomi-
natorem h. e. a : b § 149. Ergo

$\frac{a}{b} =$ Exponenti Relationis a : b. § 130

h. e. Fractio est ad Unitatem uti Numerator ad Denominatorem.

§ 196 Corollarium 3.

Ergo et Fractio aequabitur Numeratori per Denominatorem diviso.

§ 197 Theorema 41

Si Numerator est equalis Denominatori, Fractio equalis est Integro.

Si Numerator minor Denominatore, Fractio minor est Integro.

Si Numerator major est Denominatore, Fractio major est Integro. h. e.

Esto Fractio $\frac{a}{b}$

$$\begin{array}{lcl} 1) b = 6 \text{ (ex. 1)} & \frac{6}{6} = 1 & \text{Si } a = b \text{ erit Fractio } \frac{a}{b} = 1. \\ 2) 5 < 12 & \frac{5}{12} < 1 & 2) a < b \dots \dots \dots \frac{a}{b} < 1. \\ 3) 11 > 4 & \frac{11}{4} > 1 & 3) a > b \dots \dots \dots \frac{a}{b} > 1. \end{array}$$

Demonstratio.

Cas. 1. Si $a = b$ p. H.

$$\frac{a}{b} : 1 = a : b \quad \S 195$$

$$\frac{a}{b} : a = 1 : b \quad \S 150.$$

$$\text{Sed } a = b \text{ p. H.}$$

$$\frac{a}{b} = 1. \quad \S 152.$$

Q. E. D.

Casus II Si $a < b$.

$$\frac{a}{b} : 1 = a : b \text{ sigs}$$

sed $a < b$ p. II

Ergo $\frac{a}{b} < 1$. §132

Q. E. II.

Casus III.

Si $a > b$.

$$\frac{a}{b} : 1 = a : b \text{ sigs}$$

sed $a > b$ p. II.

Ergo $\frac{a}{b} > 1$. §132. Q. E. III.

§198 Definitio XXXVI.

Fractiões quæ vel integro æquæ
vel majores sunt, dicuntur
puræ.

§199 Problema XX

Invenire quot integra Fractio quæ
major est integro, contineat.

Resolutio.

Si Fractio integra major = $\frac{q \times a}{a}$

Numeratorem $q \times a$ divide per
Denominatorem. Dico quotum
indicare quod petebatur.

Demonstratio.
Est enim $\frac{qa}{a} =$ Fractioni p.

$$\text{Ergo } \frac{qa}{a} = q. \S 153 \quad \text{Q. E. D.}$$

§ 200 Scholion.

Supponitur hic Fractio integra
major cuius Denominator est
pars aliquota Numeratoris.

§ 201. Problema XXI

Integros numeros reducere ad
Fractionem Denominatoris dati

Resolutio et Demonstratio

1) Numerum integrum q duc in de-
nominatorem datum d . § 88. 121.

2) Factum qx d scribe in Numeratoris
locum subscripto Denomi-

$$\frac{9 \times 7}{7} = \frac{63}{7} \quad \text{natore. § 193. h. e. } \frac{qx}{d}$$

Dico factum
per § 153.

§ 202 Theorema 42.

Fractiones homogeneae aequales
sunt, quarum Numeratores

ad suos Denominatores eandem
 Rationem habent.

Major autem Fractio est, cujus Nu-
 merator ad suum Denominatorem
 habet majorem Rationem.

Eandem minor Fractio, cujus
 Numerator minorem Ratio-
 nem habet ad suum Denomina-
 torem. h. e.

In Fractionibus homogeneis
 si fuerit

$a:b = c:d$ erit fractio $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$ § 112 = $b:d$ Transp. $\frac{b}{d}$
 $a:b > c:d$ erit fractio $\frac{a}{b} > \frac{c}{d}$
 $a:b < c:d$ erit fractio $\frac{a}{b} < \frac{c}{d}$

Demonstratio.
 Casus 1. $a:b = c:d$ p. H.

Ergo $\frac{a}{b}:1 = a:b$ § 195

$\frac{c}{d}:1 = c:d$ § 195

$\frac{a}{b}:1 = \frac{c}{d}:1$ § 144.

Ergo $\frac{a}{b} = \frac{c}{d}$ § 152.

Q. E. D.

148. $\frac{3}{6} \text{ et } \frac{15}{18}$

3: 6 = $\frac{15}{18}$: 18

Caput II. $\frac{a}{b}$ et $\frac{c}{d}$ sunt Fracti p. H.

$$\frac{a}{b} : 1 = a : b. p. § 195.$$

sed $a : b > c : d. p. H.$

$$\frac{a}{b} : 1 > c : d. § 46$$

$$\frac{c}{d} : 1 = c : d. § 195$$

$$\frac{a}{b} : 1 > \frac{c}{d} : 1 § 46$$

$$\text{Ergo } \frac{a}{b} > \frac{c}{d} § 183.$$

Q. E. II.

Caput III. Simili quo secundus, modo demonstratur. Merque autem

3: 6 = $\frac{15}{18}$: 18 et $\frac{15}{18}$ brevius ita:

$\frac{a}{b}$ et $\frac{c}{d}$ sunt Fracti p. H.

Autem $a : b > c : d. p. H.$

$$\frac{a}{b} > \frac{c}{d} § 140. 193$$

Q. E. D.

§ 203. Proollarium.

Facili Negotio concipitur fractiones fore aequales quarum et numeratores et Denominatores per eandem Quantitatem multiplicentur aut dividuntur. h. e.

1. Si Fracti $\frac{a}{b}$ multiplicetur nume-
rator et Denominator per idem c ,
erit $\frac{ac}{bc} = \frac{a}{b}$ §153

2. Si Fracti $\frac{ad}{bd}$ numerator et Deno-
minator dividatur per idem d erit.

$$\frac{\frac{ad}{d}}{\frac{bd}{d}} = \frac{a}{b} \text{ §153. } \frac{48}{60} = \frac{16}{20} = \frac{4}{5}$$

§204. Problema XXII
Fractionem propositam ad mino-
res terminos reducere, h. e. propo-
sita Fractionis loco invenire aliam
quae illi sit equalis minoribus
tamen numeris aut Quantitati-
bus exprimitur.

Resolutio et Demonstratio.

Et Numerator et Denomina-
tor Fractionis propositae per
eundem tertium numerum
dividatur exacte. Quoties Nume-
ratoris et Denominatoris da-
bunt Fractionem paucioribus
Agnis ea pressam. §203

Q. E. R. D.

$$\frac{am}{bm} = \frac{a}{b} \cdot \frac{amg}{cmg} = \frac{a}{c} \text{ etc.}$$

$$\frac{144}{1728} = \frac{1 \times 144}{12 \times 144} = \frac{1}{12} \frac{48}{60} = \frac{4}{5} \text{ ss.}$$

§. 205. Scholion 1.

Dicimus autem Divisionem exactam, quæ sine ad hærenti sibi fractione Quotum exhibet. Unde quidem liquet, Fractionem propositam ad minores terminos reducere, dam supponere factorem et in Denominatore et in Numeratore eundem s. communem, quæ deficiente nulla datur Fractione ad minores terminos Reductio v. c. $\frac{a.p.}{b.d.} \cdot \frac{cm}{cg} = \frac{13.25}{15.30} \text{ ss.}$

§. 206 Scholion 2.

Brevitati studentes, misceamus problema, quo duorum Numerorum mensura invenitur maxima, Mathematicis non infrequens. Præxi expeditiori satisfiat, si numeros fractos in maiores reducturi ope digitorum experiri

mur utrum in Numeratore et
Denominator Factor occurrat
communis, quo dempto, manifestum
est, fractum esse reductum, §. 203.
et §. 204. in Dispositio. Multifactorum,
quia usq. ad 10000 Anatomiam quam
vocat, numerorum factori Operis
addidit, ex qua Factores numeri
rum communes sine labore cognos-
cuntur.

Schema Operationis.

$$\begin{array}{r|rr|r} 144 & 18 & 49 & 3 \\ 1728 & 216 & 24 & 12 \end{array} \text{ und eliquet } \frac{144}{1728} = \frac{1}{12}.$$

Similiter in aliis.

§ 207. **Problema XXIII**

Fractiones duas vel plures ad ean-
dem Denominationem reducere;
h. e. Fractiones datis aequales
et ejusdem Denominatoris
invenire

Resolutio et Demonstratio

Casus 1. Si duo fuerint Fractiones.

Denominator primo ducatur
in numeratorem et Denomina-
torem secunda ducatur in prime

fractionis Numeratorem et Denominatorem; erunt Fractiones et ejusdem Denominationis §185 et prioribus aequales §203. Q.E. I.
 Casus II. Si plures fuerint Fractiones factum ex singulis reliquarum Fractionum Denominatoribus ducatur in Numeratorem et Denominatorem fractionis uniuscujusque, eruntque Fractiones emergentes ejusdem Denominationis §185 et prioribus aequales §203.

Q.E. II. R. et D.

Sunt $\frac{a}{b}$ et $\frac{c}{d}$ reducendo ad idem Nomen ergo $\frac{ad}{bd} = \frac{ac}{bd}$ et $\frac{c}{d}$.

$$\text{et in Ex. } \frac{1}{2} \times \frac{3}{5} = \frac{3}{10} \quad \frac{6}{10}$$

Sunt plures $\frac{a}{b}, \frac{c}{d}, \frac{e}{h}, \frac{o}{p}$.

$$\text{fiat 1) } d h p \times \frac{a}{b} = \frac{a d h p}{b d h p}$$

$$2) b h p \times \frac{c}{d} = \frac{c b h p}{d b h p}$$

$$3) b d p \times \frac{e}{h} = \frac{e b d p}{h b d p}$$

$$4) b d h \times \frac{o}{p} = \frac{o b d h}{p b d h}$$

et in C. $\frac{1}{2}, \frac{2}{3}, \frac{3}{4}, \frac{4}{5}$.

153

fiat $60 \times \frac{1}{2} = 30$ $40 \times \frac{2}{3} = 26\frac{2}{3}$ $30 \times \frac{3}{4} = 22\frac{1}{2}$ $24 \times \frac{4}{5} = 19\frac{2}{5}$

h. e. $\frac{60}{120} \frac{80}{120} \frac{90}{120} \frac{96}{120}$ p. l.

§ 208 Problema XXIV

Fractiones propositas addere.

Resolutio et Demonstratio.

Cum omnis additio sit Quantita-
tum homogenearum § 26. hinc

1) Fractiones propositas reduc ad
idem nomen § 207

Quia vero eodem s. Denominatores
indignant tantummodo Unitates
quarum sunt addenda partes § 193

2) Numeratores adde § 65. 66. 107

3) Denominatorem communem subscribe

S. F. E. et Q. Q. ?

Schema Operationis.

Sint addende $\frac{a}{b}, \frac{c}{d}, \frac{e}{h}$.

p. m. I. $\frac{adh}{bdh} + \frac{cbh}{bdh} + \frac{ebd}{hbd}$

p. m. II. et III $\frac{adh + cbh + ebd}{bdh}$

In l. S.

$$\begin{aligned}\frac{2}{3} + \frac{3}{4} + \frac{1}{6} &= \frac{48}{72} + \frac{54}{72} + \frac{12}{72} \\ &= \frac{114}{72} = \frac{38}{26} = \frac{19}{13} \text{ § 206.} \\ &= 1 + \frac{6}{13} = 1\frac{6}{13}.\end{aligned}$$

§ 209. Proollarium.

Quodsi integri Fractio et v. r. addendi sint, integros reduc ad denominationis communis fractionem § 201. Reliqua fac ex Legib. §. anteced. v. c.

Esso a integer addendus fractio

 $\frac{b}{c} + \frac{d}{f}$

Hinc

$$\begin{aligned}a + \frac{b}{c} + \frac{d}{f} &= \frac{a}{1} + \frac{b}{c} + \frac{d}{f} \\ &= \frac{acf}{cf} + \frac{bf}{cf} + \frac{cd}{cf} \\ &= \frac{acf + bf + cd}{cf}.\end{aligned}$$

In l. S.

$$\begin{aligned}5 + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} &= \frac{30}{6} + \frac{3}{6} + \frac{2}{6} \\ &= \frac{35}{6} = 5\frac{5}{6} \text{ etc.}\end{aligned}$$

§. 210 Problema **XXV**

Fractionum duarum minorem e majore subtrahere.

Resolutio et Demonstratio.

Cum omnis Subtractio sit Quanti-
tatum Homogenearum §32 et de-
nominatoris nomina tantum Vi-
tatum s. Integrorum quorum par-
tes auferendo sunt exhibeant, p. §193
Unde quidem

- 1) Fractiones reduc ad eandem de-
nominationem. §207.
- 2) Numeratorem Fractionis subtra-
hendo aufer a Numeratore Fra-
ctionis minuendo. §71. 110.
- 3) Communem Denominationem
Subscribe Differentia. S. F. E. et R. P.

Schemata Operationum
Esto auferenda $\frac{a}{b}$ ex $\frac{c}{d}$. Hinc

$$\frac{a}{b} - \frac{c}{d} = \frac{ad}{bd} - \frac{cb}{bd} \text{ mbr. I.}$$

$$= \frac{ad - cb}{bd} \text{ mbr. II. et III.}$$

In f. S.

$$\frac{9}{11} - \frac{6}{15} = \frac{135}{165} - \frac{66}{165}$$

$$= \frac{69}{165} = \frac{23}{55} \text{ §206.}$$

§ 211. Corollarium:

Si Quantitas minuenda fuerit
Integer auferend a vero Fractio;
Integer reduc ad subtrahendo
Fractionis Denominationem

§ 207. Reliquis factis secundum
Resolutionem § 210. v. c.

Est Integer minuendus = a
Fractio subtrahenda = $\frac{c}{b}$

$$\text{Quare } a = \frac{c}{b} = \frac{ab}{b} - \frac{c}{b}$$

Sic et in Numeris

$$9 - \frac{2}{5} = \frac{45}{5} - \frac{2}{5} = \frac{43}{5} = 8\frac{3}{5}$$

§ 212. Problema **XXVI**

Fractionem datam per aliam
multiplicare.

Resolutio.

De Numeratorum pariter ac
Denominatorum forma pro
ducta. § 45. 121.

2. Facto priori subscribe proprietates § 103
D. F.

Est Fractio mea = $\frac{a}{b}$
mens = $\frac{c}{d}$

$$\text{Dico Factum } \frac{a}{b} \times \frac{c}{d} = \frac{ac}{bd}$$

Demonstratio

1527

Ergo $\frac{a}{b}$ et $\frac{c}{d}$ sunt Fractiones p. H.

$$\frac{a}{b} : 1 = a : b \quad \text{§ 187}$$

$$\frac{c}{d} : 1 = c : d \quad \text{§ 195}$$

$$\frac{a}{b} \times \frac{c}{a} : 1 = ac : bd \quad \text{§ 187}$$

$$\frac{ac}{bd} : 1 = ac : bd \quad \text{§ 131}$$

$$\frac{a}{b} \times \frac{c}{d} : 1 = \frac{ac}{bd} : 1 \quad \text{§ 144}$$

$$\text{Ergo } \frac{a}{b} \times \frac{c}{d} = \frac{ac}{bd} \quad \text{§ 152.}$$

Q. E. D.

Aliter

$$\frac{ac}{bd} : \frac{a}{b} = \frac{ac}{bd} : \frac{ad}{bd} \quad \text{§ 126}$$

$$\frac{ac}{bd} : 1 = ac : bd \quad \text{§ 195}$$

$$\frac{ad}{bd} : 1 = ad : bd \quad \text{§ c.}$$

$$\frac{ac}{bd} : \frac{ad}{bd} = ac : ad \quad \text{§ 173.}$$

$$ac : ad = \frac{ac}{ad} : \frac{ad}{ad} \quad \text{§ 160}$$

$$\frac{ac}{bd} : \frac{ad}{bd} = \frac{ac}{ad} : \frac{ad}{ad} \quad \text{§ 144 Ergo}$$

$$\frac{ac}{bd} : \frac{a}{b} = \frac{c}{d} \quad \text{§ 203. 197. 29.}$$

Q. E. D.

§213 Rhotion

Hoc ut intelligantur facilius Exemplum
lineari illustrare dicta liceat.

$$\text{Sit } AD = \text{modo} = \frac{af}{6} = \frac{2}{3}$$

$$\text{et } \frac{af}{2} = \frac{3}{4} = \text{motori.}$$

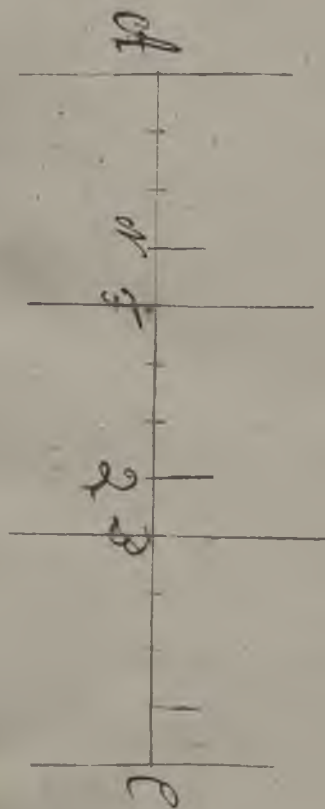
Sumatur itaq. AL Unitatis. $S.$ Totius
loco, quia duarum illarum tertiarum
partes quoddam $h.e.$ tres quarta sumen-
do sunt, erit utique $AF = \frac{1}{3}$
 $FD = \frac{1}{3}$ hinc

$$AF + FD = AD = \frac{2}{3} \text{ §208.}$$

Dividatur itaq. AF in quatuor partes
equales eritq. AN una tertia ~~tertius~~
~~quartus~~ vicibus tribus quartis sumta,
similiter et FD est altera illa una
tertia, tribus quartis vicibus sumta.
Ergo et $AN + FD$ sunt duo tertii trium
quartarum $h.e.$ sex partes recte et AL
in duodecim partes subdivis. $h.e.$
 $\frac{6}{12} = \frac{1}{2}$ §206. Similiter in aliis
omnibus

§214 Protharium.

Si Numerus integer aut Quantitas

ducenda sit in fractum integer ille
aut Quantitas in fracti Numerator
torem ducitur. v. c. Ego a ducenda
in $\frac{a}{f}$; Dico factum $= \frac{ac}{f}$.
Nam.

$$a = \frac{a}{1}. \text{ Ergo.}$$

$$a \times \frac{c}{f} = \frac{a}{1} \times \frac{c}{f} \S 244.$$

$$\frac{a}{1} \times \frac{c}{f} = \frac{ac}{f} \S 212.$$

$$a \times \frac{c}{f} = \frac{ac}{f} \S 41.$$

Similiter in Numeris:

$$6 \times \frac{2}{5} = \frac{12}{5} = 2 \frac{2}{5}.$$

§ 218. Scholion.

Negue vero mirum est in Fracto.
rum multiplicatione productum
minus esse factore alterutro. Cum
enim in omni Multiplicatione

$$1: M = m: p \S 29. 132.$$

$$\text{vel } 1: m = M: P. \S 150.$$

Fracti autem Unitate seu Integro
sint minores § 192. Ratio 1: m vel 1: m
majoris inaequalitatis est § 128.
Ergo et altera m: p vel M: P majoris
inaequalitatis erit § 132. adeoque

et $m > p$ et $m > p$

§216. Problema XXVII

Fractionem per aliam dividere

Resolutio.

Sit Fractio Dividenda = $\frac{a}{b}$ Dividens = $\frac{c}{d}$

1) Fractionem dividendensem inverti,

hoc est, ex $\frac{c}{d}$ fac $\frac{d}{c}$

Inversam huc in dividendam §212. D. 7.

$$\frac{1}{2} : \frac{1}{4} = \frac{1}{2} \times \frac{4}{1} = \frac{4}{2} = 2$$

Demonstratio

Quia in omni Divisione.

$$Q:1 = D:d \text{ §.35.}$$

Ergo substituendo

$$Q:1 = \frac{a}{b} : \frac{c}{d} \text{ Ergo}$$

$$Q:1 = \frac{ad}{bd} : \frac{cb}{ab} \text{ §203 sed}$$

$$\frac{ad}{bd} : 1 = ad:bd \text{ §195}$$

$$\frac{cb}{ab} : 1 = cb:db$$

$$\frac{ad}{bd} : \frac{cb}{db} = ad:cb \text{ §183. 173.}$$

$$Q:1 = ad:cb \text{ §144.}$$

$$\frac{ad}{cb} : \frac{cb}{cb} = ad:cb \text{ §16}$$

Ergo

$$Q:1 = \frac{ad}{cb} : \frac{cb}{cb} \S 144.$$

Verum $\frac{cb}{cb} = 1$. § 192 Ergo

$$Q:1 = \frac{ad}{cb} : 1. \S 10 \text{ Ergo}$$

$$Q = \frac{ad}{cb} \S 152.$$

$$Q = \frac{ad}{bc} \S 185.$$

Q. E. D.

§ 217. Scholion 1.

Mirum prima fronte videret-
let, quod Divisor inversus^o jubeatur
in d dum duci et productum inde
emergens Quotum Fractionum
exhibere dicatur. Enim vero res ta-
ra erit omnis attendendo ad ipsam
Divisionis Notionem, quae eo con-
tentum esse unius in altero sup-
ponit § 25 hoc itaq; ut in Fractioni-
bus obtineatur, evidens utique est,
dici non posse quoties una Fractio
alteram contineat, nisi reductis ad
idem Nomen Fractionibus, id quod
fit utrinq; b et d ducendo in alterutrum
Fractionis Numeratorem et Deno-
minatorem. § 207. h. e.

a et c mutando in ad et cb
 bd et cb .

Unde liquet non Denominatorum
 in istius Divisionem, quippe qui iidem
 sunt sed Numeratorum ad et bc . utom-
 nino prodeat ad s. q. i. e. $\frac{a}{b} \times \frac{d}{c}$

§218. Scholion 2.

Revocando dicta ad casus speciales;
 ponamus $ct = \frac{3}{4}$ dividendas per
 $at = \frac{1}{2}$ Quare.

Reduc fractionem $\frac{1}{2}$ ad nomen alteri-
 us fractionis $\frac{3}{4}$ id quod h. l. commo-
 de sit in $\frac{1}{2}$ multiplicando utrinque
 et liquet $ct = \frac{3}{4}$ continere in at
 totum et præterea ejus semissem.
 h. e. $\frac{3}{4} : \frac{1}{2} = \frac{3}{4} \times \frac{2}{1} = \frac{6}{4} = 1\frac{2}{4}$

¶ Sit $at = \frac{4}{5}$ et $ct = \frac{2}{3}$ hinc reducendo
 at et ct ad idem Nomen 15. §207
 erit $at = \frac{4}{5} = \frac{12}{15}$
 et $ct = \frac{2}{3} = \frac{10}{15}$.

Ergo patet Ag continere ipsius
 Totum una cum $\frac{2}{72}$ partibus.
 Similiratione ostenditur Quotus
 si Divisor major fuerit Dividendo
 quo in Casu pars tantum fractionis
 Dividentis continetur in fractio-
 ne dividenda

§219. Scholion 3.

Facile autem concipitur Quotum
 ex Divisione Fractionum emergen-
 tem esse posse unitatem vel ejus mul-
 tiplicum adeoque majorem et dividende
 et dividenda fractione. Sane au-
 tem tres Casus autem

$$\left. \begin{array}{l} D = d \\ \text{aut } D > d \\ \text{aut } D < d \end{array} \right\} \S 39$$

Quare cum

$$1: d = 2: D. \S 151.$$

$$\text{si } d = D. \text{ p. H. Casus } 1^{\text{mi}} =$$

$$\text{erit } 1 = 2. \S 152.$$

$$\text{porro quia } 2: 1 = D: d. \S 35.$$

$$\text{si } D > d. \text{ p. H. c. } 2^{\text{di}} \\ \text{Erit } 2 > 1. \S 132.$$

Tandem quia $2:1 = 2$: d. §350
 Si DL d. p. $H-L$ ⁱⁱⁱ
 Erit $2 < 1$. §32.

Quo solum in Casu ultimo quatuor
 Fractio:

§220. Proollarium.

Si Fractio $\frac{a}{b}$ dividenda per integ
 c . ducitur ille in Denominator
 dato Fractionis h.e.

$$\frac{a}{b} : c \text{ §38} = \frac{ac}{b}$$

Nam

$$\begin{aligned} \frac{a}{b} : c \text{ §38} &= \frac{a}{b} : \frac{c}{1} \text{ §c.} \\ &= \frac{a}{b} \times \frac{1}{c} \text{ §216} \\ &= \frac{a}{bc} \text{ §212.} \end{aligned}$$

Et si Integer fuerit dividend us
 fractum, Denominator ejus divid
 tus in integrum, factogq subscr
 tus Numerator h.e.

$$a : \frac{b}{c} \text{ §38} = \frac{ac}{b}$$

Nam

$$\begin{aligned} a : \frac{b}{c} \text{ §c.} &= \frac{a}{1} : \frac{b}{c} \text{ §c.} \\ &= \frac{a}{1} \times \frac{c}{b} \text{ §216} \\ &= \frac{ac}{b} \text{ §212.} \end{aligned}$$

221 Problem a XXVIII

165

Dato Fractioni equalem invenire, cujus Denominator datur.

Resolutio.

Denominatorem datum multiplica in Numeratorem fractionis propositi.

Factum divide per ejusdem fractionis Numerum.

Dico Quotum exhibere Numeratorem fractionis cujus Denominator datur. Demonstratio.

Fit Fractio data $\frac{a}{b}$
Denominator alterius fractionis datur = d et Numerator quarendus = n

Ergo per conditiones Problematis: $\frac{5}{6} = \frac{25}{30}$

$$\frac{a}{b} = \frac{n}{d} \text{ p. 11}$$

$$\begin{array}{r|l} 150 & 25 \\ \hline 6 & 30 \end{array}$$

$$\frac{da}{b} = \frac{dn}{d} \quad \$44.214.$$

$$\frac{dn}{d} = n \quad \$153.$$

$$\frac{da}{b} = n. \quad \$41. \quad Q.E.D.$$

§222. Definitio XXXVIII.
 Si Quantitas aut Numerus ducatur in semetipsum, factum dicitur Quadratum ejusdem Numeri Quantitatis; ipse vero Factor Radix quadratica audit.

Sic e.g. $a \times a$. $b \times b$. $c \times c$ sunt Quadrata
 et in e . 2×2 . 3×3 . 9×9 genant Quadrata
 horum autem Quadratorum Radices
 sunt a , b , c , et 2 . 3 . 9 .

§223 Definitio XXXIX.
 Quadrati factum in Radicem Quantitatis alicuius vel Numeri dicitur Cubus; ipsa vero radix terminata se ducta Cubum procedens Radix cubica nominatur. v.g. $a \times a \times a$. $b \times b \times b$.
 sunt ubi et in e . $2 \times 2 \times 2$. $3 \times 3 \times 3$
 erunt cubi; horum autem cuborum Radices sunt Cubica a , b , et 2 . 3 .

§224 Definitio XL.
 Cum hoc ejusdem Quantitatis aut Numeri in se Multiplicatio toties repeti possit quoties libuerit, facta

inde orta dicuntur Gradus, Potestas, Potentia, Dignitates a Decentioribus. Ita quidem ut si Radix binaria seducta fuerit factum audiat Gradus Potestas, Potentia, Dignitas secunda vel secundana. Sicut G. Potest. Pot. Dign. tertia, tertiana si quaternaria. Pot. Pot. Dign. quarta, quartana si quinquies G. Pot. Pot. Dign. quinta, quintana.

Ipse vero radix ista dicitur Gradus, Potestas Potentia, Dignitas prima: G.

Radix = a. erit

	G.	Potest.	Pot.	Dign.	prima vel primana	
aa					secunda	na
aaa	"	"	"	"	tertia	na
aaaa	"	"	"	"	quarta	na
aaaaa	"	"	"	"	quinta	na

et in C.S.

Eoto Radix = 3. erit

					prima	na
3	"	"	"	"	secunda	na
9	"	"	"	"	tertia	na
27	"	"	"	"	quarta	na
81	"	"	"	"	quinta	na
243	"	"	"	"		

§ 225 Hypothesis 18.

Potentias istas aliquando exprime-
mus per Radices s. Potentiam
primam, adscribendo ipsi ad-
icem dextrorum, numerum qui
indiciet, quoties in semetipsam
ducta concipiatur. Sic r. e.
aa seu Potentiam 2dam scribimus
aaa f. 3tam
aaaa f. 4tam

et in C. S.
 $3 \times 3 = 9$ f. pot. 2dam " 3^2
 $3 \times 3 \times 3 = 27$ f. " 3tam " 3^3
 $3 \times 3 \times 3 \times 3 = 81$ f. " 4tam " 3^4

§ 226 Hypothesis 19.

Eadem scribendi ratione utemur
Potentias Radicum composita-
rum significaturi, adscriptota-
men Multiplicationis vinculo
§ 31 vel inclusa Radice Parenthesi

¶ ne Radice
 $a \times b$ potentiam 2dam ita $a \times b$ vel $(a \times b)$
 $a + b$ " 3tam ita $a + b$ vel $(a + b)$

Similiter Radices
 $a+b+c$ Potentiam Edamita: $a+b+c^2$ vel $(a+b+c)^2$
 $a+b+c$ Potentiam. 3iam ita: $a+b+c^2$ vel $(a+b+c)^3$

§227 Definitio XXXIX.

Decimus autem Radices com-
positas; quae ex pluribus par-
tibus exorta sunt. In specie
 $a+b$ binomiam, quae duabus
 $a+b+c$ trinomiam, quae tribus
 $a+b+c+d$ quadrimomiam, quae quatuor
et in genere Polynomiam quae plu-
ribus partibus constat. Unde simul
intelligitur Mononomiam dici una
tantum parte constantem. Sic e.g. in C.

5 erit Radix mononomia
 $26 = 2+6$ " binomia §ss
 $379 = 3+7+9$ " trinomia §c

§228 Scholion.

Ut patet Numeros Arithmeti-
cos decados ab 1-9 exhibere radices mononomias
10-9 " " " binomias.

100 - 999. . . Trinomias
 1000 - 9999 . . . quadrinomias
 10000 - 99999 et infinita Polynomias
 Denominatus a Numero partium
 S. articulorum constituentium
 primariorum

§229. Definitio XL.

Numerus Radicis^o superius
 adscriptus p. §225. dicitur Expo-
 nens Gradus Potestatis Potentia^o
 vel Dignitatis sic in a^3 erit 3.
 Exponens potentia Potestatis
 tertio. Similiter in $a^4 b$ erit
 Exponens Gradus secundi.

§230. Definitio XLII.

Radice Quadraticam aut
 bicam aut potentia^o cujusvis
 alius extrahere est Numerum
 Quantitatem invenire ex cujus
 in semetipsum multiplicatione
 Quadratum aut Cubus aut Po-
 tentia illa producta est.

§231. Hypothesis 10.

Sufficit non nunquam Radicum

extractiones signotenus exhibuisse.
 inserit his signum V Quantitatem
 trahenda praeficiunt e lege ut si di-
 vergentibus ipsius Veruribus,
 nullus inscriptus fuerit Omenus
 significetur extrahendam esse ra-
 dicem potentiae secunda, h.e. quadra-
 ticam; si ternarius extrahendam
 esse radicem cubicam; si quaternarius
 extrahendam esse radicem po-
 tentiae quarto. h.e.
 V^2 , V^2 , V^2 significat radices de-
 plicetari quadraticas.
 V^3 , V^3 , V^3 , quori radices cubicas.
 V^4 , V^4 , V^4 radices quarti gradus
 inveniendas esse.
 Ad haec notamus, si ex Quantitati-
 bus complexis et compositis enun-
 da fuerint radices, hinc eodem quidem
 signo V. sed supra scripto Multipli-
 cationis, § 31. vinculo vel parenthesi
 Quantitates extrahendas includen-
 te utrasque esse; sic radicem $\square$ cam ex
 $a^2 - b^2$ ita significabimus $V a^2 - b^2$
 vel $V a^2 - b^2$
 $a + b + d$ ita: $V a + b + d$ vel $V a + b + d$

Radice cubicam ex
 $a^3 - b^3$ vel $\{ ita \frac{a^3}{3} - \frac{b^3}{3} \}$ vel $\frac{a^3}{3} - \frac{b^3}{3}$
 $a + b$ } $\frac{a^3 + b^3}{3}$ vel $\frac{a^3 + b^3}{3}$

Similiter in aliis.

§232 Scholion 1.

Formationem istam potentia-
 rum §222-225 alii Genesim Po-
 testatum. Involutionem dicunt,
 et definiunt per continuam
 alicuius speciei s.g. i.e. Quanti-
 tatis vel numeri in Multiplica-
 tionem. Evolutionem autem solum
 ly in Potestatum nominant in-
 ventionem Radicis imperato-
 re Potentis datis §230. Potesta-
 tes etiam §224. nobis dicto
 ipsis eadem significatione Dimen-
 siones alii dicunt, tandem Radi-
 cem vocabulo ex Geometria de-
 sumpto Latus nuncupant.

§233. Scholion 2.

Nomina quoque et characteres
 Potestatum apud Arabes Fr. N. et
 veteres Algebraicos Italos English et
 et Gallicum multum differunt, collegit P. Wallis

§235 proollarium 1.

Hinc facta ad arithmetica mater
 cadicam applicatione, si a fuerit
 decades, 6, digiti, Quadratum
 primo partis a terminabitur,
 in fentenariis, duplum factum
 ex prima parte in alteram in
 Secadibus, Quadratum autem
 partis ultime b² in unitatibus
 simplicibus §. 85.

§236. proollarium 2.

Ad scribendo itaque indices ordi
 num decadicorum §. 85. ex forma
 ta:

$$a^2 + 2ab + b^2 \quad §237$$

$$\text{fiet: } a^2 + 2ab + b^2$$

§237 proollarium 3.

Unde liquet Quadrata utriusque
 partis terminari in locis impari
 bus a dextra versus sinistram, du
 plum autem factum ex prima par
 te in alteram in loco pari §. 81.

§238 proollarium 4.

Liquet etiam nota prima radiis
 parte innotescere secundam, dividendo

np. Duplum factum primo par-
tise in alteram per duplum fac-
tum primo partise h.e.

$$\frac{18}{6} = \frac{2ab}{2a} = 6. \S 53$$

$\S 239$ Scholion.

Qua ad $\S. 234$ demonstrata sunt ut
patent uberius ea quibus quibusdam
singularibus illustrabimus.

in $\S. 234$ radia binomia = 13.

$$\text{Ergo } a' = 1' = 10. \} \S 55.$$

$$b' = 3' = 3$$

$$a + b' = 1 + 3 = 13 \S 42.$$

Quare.

$$a^2 = 1^2 = 100 \} \S 55$$

$$2ab = 2 \times 1 \times 3 = 60$$

$$b^2 = 3^2 = 9$$

$$a^2 + 2ab + b^2 = 1^2 + 2 \times 1 \times 3 + 3^2 = 169. \S 42.$$

Idem viro et ea communi Multi-
plicatione patet:

$$\begin{array}{r} 13 \\ 13 \\ \hline 39 \\ 13 \\ \hline 169 \end{array} \S 55.$$

$$\frac{13}{13} = \text{Quadr. part. secundae \&c.}$$

$$\frac{3}{3} \cdot \frac{9}{9} = \text{duplo facto ex prima pa}$$

$$1 \dots = \text{Quadr. part. primae \&c.}$$

$$169 = (13)^2 = \text{Quadr. radicis b}$$

Et radix = 39 inde quidem

$$a = 3 = 30 \quad \left. \begin{array}{l} \text{\&55} \end{array} \right\}$$

$$b = 9 = 9 \quad \left. \begin{array}{l} \text{\&55} \end{array} \right\}$$

$$a + b = 3 + 9 = 39 \quad \&42$$

$$\text{Et } a^2 = 3^2 = 900 \quad \left. \begin{array}{l} \text{\&55} \end{array} \right\}$$

$$2ab = 2 \times 3 \times 9 = 540 \quad \left. \begin{array}{l} \text{\&55} \end{array} \right\}$$

$$b^2 = 9^2 = 81$$

$$a^2 + 2ab + b^2 = 3^2 + 2 \times 3 \times 9 + 9^2 = 1521 \quad \&42$$

Et secundum vulgarem modum

$$\begin{array}{r} 39 \\ 39 \\ \hline 391 \\ 117 \\ \hline 1521 \quad \&55 \end{array}$$

$$\frac{39}{81} = \text{Quadr. part. 2da §222.}$$

$$27.7 = \text{duplo fact. primae partis in secundam}$$

$$27.7 = \text{Quadr. part. 1ma §c.}$$

$$9. = \text{Quadr. part. 1ma §c.}$$

$$1821 = \text{Quadrato binomialis radicis 39.}$$

$$= (39)^2 \S 222. 226. 227.$$

§240 forollarium.

Donamus infra admiatos esse una
um decadiibus etiam centenariis.

dicantur hi $\begin{matrix} c'' \\ d'' \end{matrix} \} 15. 55.$
illa $\begin{matrix} c' \\ d' \end{matrix}$

$$\text{ergo } c' + d' = a. \S 47.$$

$$\text{adeoq. } (c' + d')^2 = a^2 \S 225. 226. 44.$$

Atq. inde formulabinomiali §234. 236.

$$a^2 + 2ab + b^2 \text{ per substitutionem abit in.}$$

$$(c'' + d'')^2 + 2 \times c'' + d'' \times b + b^2 \S 10$$

$$\text{sed } (c' + d')^2 = \text{Quadrato radicis binom §226. 227.}$$

$$= c'^2 + 2c'd' + d'^2 \S 234. 85. 55.$$

Ergo

$$c''^2 + 2c'd'' + d''^2 + 2 \times c'' + d'' \times b + b^2 = (c'' + d'' + b)^2 \S 226. 227.$$

Vnde Theorema:
 Quadratum radicis trinomi $(c + d + b)^2$ componitur ex quadratis
 primae partis c^2 ; duplo facto primae
 partis in proxime consequentem $2cd$
 quadrato hujus partis d^2 ; duplo facto
 ex summa partium antecedentium
 in proxime consequentem $2cb$
 et tandem ex Quadrato hujus partis
 consequentis b^2

Vel.
 Quadratum Radicis Trinomi acco-
 ponitur ex quadratis singularium
 partium c^2 , d^2 , b^2 atque duplis
 ductis ex singulis antecedentibus
 partibus: scilicet prima et con-
 junctis primis duabus in proxime
 consequentem. h. e. $2cd$
 et $2cb$ et d^2

§ 241 Corollarium 6.
 Collatis itaq; § 235. 237. 238. demonstratur
 patet.
 Quadratum primo partis termi-
 nari in decadibus et illenariis
 duplum autem factum ex prima par-

in secundam in millenariis, reliqua
partium loca ostendit § 235.

Quadratorum singularium par-
tium loca esse in locis imparibus
ad extra sinistram versus, duplicave-
ro facta definire seu terminari
in locis paribus cf. § 237.

Est prima radicis parte in no-
tore secundam dividendo et d-
per d. §. 153. et notis primis duabus
partibus innotesceret tentiam b divi-
dendo $2xc + d \times b$. per $2xc + d$ §. hoc est
 ~~$2xc + d \times d \times b = b$~~
 $2xc + d.$

§ 242 Scholion.
Isto in C. P. radia Trinomia = 345.

ergo $\begin{cases} d = 300 = 3'' \\ d = 40 = 4' \\ b = 50 = 5'' \end{cases}$ § 55

$c + d + b = 345 = 3 + 4 + 5$. § 42. Quare:

$c^2 =$	90000	$= 3''^2$	} § 55. 240. 10.
$2cd =$	24000	$= 2 \times 3 \times 4''$	
$d^2 =$	1600	$= 4'^2$	
$2xc + d \times b =$	3400	$= 2 \times 34 \times 5'$	
$b^2 =$	25	$= 5''^2$	

$c^2 + 2cd + d^2 + 2xc + d \times b + b^2 = 119025 = 3''^2 + 2 \times 3 \times 4'' + 4'^2 + 2 \times 34 \times 5' + 5''^2$

Idem quoque manifeste patet, ex vultu
multiplicatione, missa tamen com-
meratione;

$$R.m. \quad \overset{11}{a} + \overset{11}{d} + \overset{60}{b}$$

$$\begin{array}{ccc} 3 & 4 & 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{ccc} 3 & 4 & 5 \end{array}$$

$$\begin{array}{rcl} 9 & . & . & . & . & = & \overset{11}{a} \overset{11}{c} \\ 12 & . & . & . & . & = & \overset{11}{a} \overset{11}{d} \\ 15 & . & . & . & . & = & \overset{11}{a} \overset{11}{b} \\ 12 & . & . & . & . & = & \overset{11}{c} \overset{11}{d} \\ 16 & . & . & . & . & = & \overset{11}{d} \overset{11}{c} \\ 20 & . & . & . & . & = & \overset{11}{d} \overset{11}{b} \\ 15 & . & . & . & . & = & \overset{11}{a} \overset{11}{b} \\ 20 & . & . & . & . & = & \overset{11}{d} \overset{11}{b} \\ 25 & . & . & . & . & = & \overset{11}{b} \overset{11}{c} \end{array}$$

$$1190 \quad 25.$$

His exactis primo statione intuitu
patet, adesse.

Quadrata singularum parti-
locis imparibus terminata n.p.

$$\begin{array}{lcl} 1) \quad 9 = 3^2 = 90000 = \overset{11}{a} \overset{11}{c} \\ 2) \quad 16 = 4^2 = 16000 = \overset{11}{d} \overset{11}{c} \\ 3) \quad 25 = 5^2 = 25000 = \overset{11}{b} \overset{11}{c} \end{array} \quad \left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{S.S.S.}$$

Collectis in summam factis ex
prima parte c in secundam d, h. e.

$$12 = 12000 = cd''' \quad \left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \S 55.$$

$$12 = 12000 = cd'''$$

$$24 = 24000 = 2cd'''$$

= dupl. facto ex pri-

ma parte in consequentem secun-

dam.
Collectis in summam factis ex
prima c, et secunda d, in tertiam
b, h. e.

$$20 = 200 = db'$$

$$20 = 200 = db' \quad \left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \S 55$$

$$15 = 1500 = cb''$$

$$15 = 1500 = cb''$$

$$340 = 3400 = 2 \times cb'' + 2 \times db' \quad \S 42.$$

$$= 2 \times c7d' \times b \quad \S 31.$$

= duplo facto ex summa

antecedentium quarum in conse-

quentem similiter in aliis.

§ 243 proollarium?
Denamus ipsi a quod pro eruenda
Binomii formulâ assumimus § 234.
præter decades et centenarias adherere

Millenarios; dicuntur hi m^m manent
~~centenariis~~ centenariis c^c
 decadibus d^d

$$\text{ergo } m^m + c^c + d^d = a. \text{ ad c}$$

Binomi i formula §234.2

$a^2 + 2ab + b^2$ per §10 abit in

$$(m^m + c^c + d^d)^2 + 2x m^m + c^c + d^d \times b + b^2$$

Vorum

$$(m^m + c^c + d^d)^2 = \text{Quadr. radic. trinomi}$$

$$= m^m + 2mc + c^2 + 2xm + c^c \times d^d$$

quibus substitutis erit:

$$m^m + 2mc + c^2 + 2xm + c^c \times d^d + d^d + 2xm + c^c \times b + b^2 = (m^m + c^c + d^d + b)^2$$

Unde Theorema

Quadratum Radicis quadrinomi
 componitur ex Quadrato primi
 partis m^m; duplo producto primi
 partis in secundam c^c; quadrato
 secundae partis c^c; duplo facto ex
 summa partium antecedentium
 duarum in consequentem tertiam
 2x m + c^c x d^d; quadrato partis
 consequentis d^d; duplo facto

Summa partium antecedentium
trium in consequentem, quartam
 $2xm + c + dx + b$, et quadrato partis
huius consequentis b^2

vel brevius:
Quadratum Radicis quadrato-
ni $a, m + c + d + b$ componitur ex
Quadratis singularum partium
 m^2, c^2, d^2, b^2 atq; duplis productis ex
singulis antecedentibus solitaria pri-
ma, conjunctis primis duabus et
conjunctis primis tribus in pro-
xime consequentem, h. e. $2mc, 2md, 2d$
 $2xm + c + d + b$.

§ 244. Corollarium 8.

Inde simili quo § 243 modo liquet:
1) Quadratum primo partis termi-
nari in millionibus, duplum autem
factum ex hoc in proxime consequen-
tem in centenariis millenariis.

Reliqua patent ex § 241

2) Quadrata singularum partium
terminari in locis imparibus a
dextra sinistram versus dupliciter
facta illa in partibus. &c.

3 Notissima Radicis innotescit
 secundam, dividendo 2^m per
 8153. reliqua ex eodem §. 241 man-
 sunt.

§. 246 Scholion

Ergo Radice quadrinomia s^o brg. b.

$$m'' = 5000 = 5''$$

$$c'' = 600 = 6'$$

$$d'' = 70 = 7'$$

$$b'' = 9 = 9'$$

§. 55.

$$m'' + c'' + d'' + b'' = 5679 = 5'' + 6' + 7' + 9'$$

Ergo

$$m'' = 25000000$$

$$2m'' = 50000000$$

$$c''^2 = 360000$$

$$2 \times m'' \times d'' = 700000$$

$$d''^2 = 4900$$

$$2 \times m'' \times b'' + d'' \times b'' = 102060$$

$$b''^2 = 81$$

$$(5679)^2 = 32251041$$

Idem quoque ostendetur ea mu-
 tiplicatione vulgari §. 83 m^o
 tamen connumeratione cf. §. 83 et
 h. m.

$$m + e + d + b$$

$$5679$$

$$5679$$

$$25 \dots \dots \dots = m^2$$

$$30 \dots \dots \dots = me$$

$$35 \dots \dots \dots = m^2 d$$

$$45 \dots \dots \dots = m^2 b$$

$$30 \dots \dots \dots = m^2 e$$

$$36 \dots \dots \dots = e^2$$

$$42 \dots \dots \dots = ed$$

$$54 \dots \dots \dots = eb$$

$$35 \dots \dots \dots = md$$

$$42 \dots \dots \dots = ed$$

$$49 \dots \dots \dots = d^2$$

$$63 \dots \dots \dots = db$$

$$45 \dots \dots \dots = mb$$

$$54 \dots \dots \dots = eb$$

$$63 \dots \dots \dots = db$$

$$81 \dots \dots \dots = b^2$$

$$32251041 = (5679)^2$$

Quibus ex factis a de se liquet
 1. Quadrata singularum partium np.

$$25'' = 5''^2 = 25000000 = m^2$$

$$36'' = 6''^2 = 360000 = c^2$$

$$49'' = 7''^2 = 4900 = d^2$$

$$81 = 9^2 = 81 = e^2$$

2) Collectis factis homogeneis
 & ex prima solitaria parte
 consequentem.

$$30'' = 3000000 = m^c$$

$$30'' = 3000000 = m^c$$

$60'' = 6000000 = 2m^c$ h. e. ad
 esse duplum factum ex prima
 te in consequentem secundam.

3) ex conjunctis primis duabus
 in consequentem ^{tertiam} np.

$$35'' = 350000 = md''$$

$$35'' = 350000 = md''$$

$$42''' = 42000 = cd'''$$

$$42''' = 42000 = cd'''$$

$$784 = \cancel{784000} = 2 \times md'' + 2 \times cd''' \\ = 2 \times m^c \times d'' \text{ s. 31.}$$

h. e. adesse duplum factum

ex conjunctis primis duabus in con
sequenter tertiam partem.

ex conjunctis primis tribus in
consequentem quartam.

$$48'' = 45000 = mb''$$

$$48''' = 45000 = mb'''$$

$$54'' = 5400 = cb''$$

$$54''' = 5400 = cb'''$$

$$63'' = 630 = db''$$

$$63''' = 630 = db'''$$

$$10286 = 102000 = 2 \times mb'' + 2 \times cb'' + 2 \times db'' \S 42 \\ = 2 \times m + c + d \S 31. \text{ hoc est.}$$

adesse duplum factum est
summa partium antecedentium
in procectione consequentem; id quod
§ 243. ostensum fuit.

§ 246. forollarium q

Tandem cum ex § 234. 240. 243. pa
teat accedente radici parte quadra
tum radicis hujus semper augeri
duobus factis quorum alterum est
Quadratum partis accedentis
alterum autem duplum factum

ex parte haa accedente in praemam vel solitariam vel antecessoribus junctam, cumq; ista sit constans et perpetua in omni casu p. d. ad § 8. c. c. Ergo patet Theorema.

Quadratum Radicis polynomii componitur ex quadratis singularum partium una cum duplici productis ex singulis antecedentibus partibus. solitaria prima conjunctis primis duabus conjunctis tribus primis quatuor primis etc. in proxi-
tem ita Haufen Elem. Mathes. arithm. Propos. X.

§ 247. Corollarium 10

Postremo liquet collatis § 237. 241. 244. Quadrata singularum partium in locis ~~terminari~~ imparibus; dupla autem producta ex antecedentibus; solitaria prima, conjunctis primis duabus; primis tribus; in proxi-
consequentes in paribus locis terminari.

§ 248. Corollarium 11

Ex hisdem § 237, 244 consequitur ultimum tot partibus absolvi radice, quot au-

sunt in Quadrato toto Quadrata
partialia.

§ 249. Scholion

Quae a § 235. usq. ad 248. demonstra-
ta sunt analytice potissimum exi-
ta fuisse, primo statim intuitu
patet, quam demonstrandi ratio-
nem in doctrina pulcherrima sequi-
ar, qua tamen ex parte atq. intricata-
tione potiore synthetica duximus;
et quid tamen desiderari jure possit
idem § 246. Theorema omnia Qua-
dratorum symptomatica singulorum
plexum per synthesis ducit, hanc
i. e. demonstrabimus.

§ 250. Theorema 45.

Si Numeri per ordines quatuordecim
dicos expressi capiatur Quadrata,
continebit Quadrata partium omni-
um, una cum duplicis productis ex
omnibus antecedentibus; solita
via prima et conjunctio primis
duabus, primis tribus, etc.; in
proxime consequentes.

h.e. si Radix = $a + b + c + d + e$
 Sico Quadratum h.e. $(a + b + c + d + e)^2 =$

Demstra

$$(a + b + c + d + e)^2 = a^2 + b^2 + c^2 + d^2 + e^2 +$$

h.e. $a + b + c + d + e$

$a + b + c + d + e$

$ac + bc + ce + de + e^2$

$ad + bd + cd + d^2 + de$

$ac + bc + ce + cd + ce$

$ab + b^2 + bc + bd + be$

$a^2 + ab + ac + ad + ae$

$a^2 + 2ab + b^2 + 2ac + 2bc + 2ad + c^2 + 2bd + d^2 +$

Sed $2ac + 2bc =$

Porro $2ad + 2bd + 2cd =$

Tandem $2ae + 2be + 2ce + 2de =$

Hic itaque factis infla

ordinem decadicum

$a^2 + 2ab + b^2 + 2ac + 2bc + c^2 + 2ad +$

$$e^2 = a^2 + 2ab + b^2 + 2xa + bxc + c^2 + 2xa + b + c + d + d^2 + 2xa + b + c + d + e + e^2$$

ratio

$$x^2 a + b + c + d + e. \S 222. 226. 53.$$

$$de + 2ed + 2be + d^2 + 2ce + 2de + e^2. \S 121$$

- 2xa + bxc § 31
- 2xa + bxc § 55
- 2xa + bxc § 31
- 2xa + b + cxd § 55
- 2xa + b + cxd § 31
- 2xa + b + c + dxe § 55

ma Quantitatum multiplicatorum secundum

§ 50. 50. rite collocatis erit omnino

$$a + b + c + d + d^2 + 2xa + b + c + d + e + e^2. \S 10$$

Q. E. D.

§251. Scholion.

Ita autem constet quo pacto cetera
 ta partium summa colligantur
 ad scopum facta pertinentia nota
 dum est, primo oblecta esse, quae fiunt
 ex suprema a in proximam b; de
 inde quae fiunt a duabus primis
 a et b, in proximam c, tertiam c;
 porro quae fiunt a tribus primis
 a, b, c, in proximam d; atque ita
 deinceps.

§252. Proollarium.

Quare cum per §50. Unitates senten-
 tiarum Decades Millenariarum, et
 liones, locis scribantur a dextra
 versus sinistram imparibus, Quadratis
 partium his ipsis terminari locis con-
 stat §250.

Simili quoque ratione patet dupliciter
 illa facta in locis desinere paribus.
 Tandem etiam manifestum est, nota
 prima radices parte secundam
 notis primis duabus tertiam et
 ita deinceps innotescere, quemad-
 modum supra jam §. §. 235. 237. 238.
 241. 244. ostensum est.

§253. Porcellarium 2.

Patet etiam formulam §.250. alla-
tam quo-uoq; libuerit continuari pos-
se, mutatis saltem ordinibus decadi-
cis, quod si enim radici: $a+b+c+d+e$
acceperis pars quodamf manenti-
bus omnibus quadrati §.250. parti-
bus, accedet duplum factum ex sum-
ma partium antecedentium in
novam partem et huius ipso
Quadratum h. e.

$2xa+b+c+d+e \times f + f^2$
Pro minus evidens est, eandem
symptomatic, Binomii, Trinomii
Quadrinomiali cognoscendis inser-
vire, mutatis solum modo ut ante
dictum fudicibus ordinum decadi-
corum §.55. Ponamus enim radi-
cem esse binomiali decadicibus
et digitis constantem; Ergo partes
et digitis evanescent. h. e. = 0 fiunt, adeoq;
 $a^2 + 2ab + b^2 = (a+b)^2$ cf. §.234.

Ponamus radicem trinomiali $a+b+c$
evanescat ergo $d+e$. indequidem
 $(a+b+c)^2 = a^2 + 2ab + b^2 + 2xa + bxc + c^2$ §.245.

§254 Problema **XXIX**

Construere Tabulam inveniendam
 Digitorum Quadratis et Cubis
 accommodatum.

Resolutio.

1) Fac Quadrangulum secundum re-
 ctas §117. ejusq. latus alterum in 9, al-
 terum in decem partes subdivide.

2) Primo ferici inscribe digitos §118.
 et secundo Quadrata §222
 tertio cubos §223.

Factumq. erit ut Tabula adscripta
 ostendit.

§255. Scholion

Quod si rectas §117 et §118 80 conti-
 nues inq. continuatis equalia in-
 tervalla sumas recta alia conjun-
 genda, producasq. Quadrangulorum
 singula latera, quibus si produ-
 tum ex digitis in Quadrata quo-
 Triangulis comprehenduntur in-
 scribas, Tabula §254 constructa est ita

Radices	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Quadrata	1	4	9	16	25	36	49	64	81
Cubi	1	8	27	64	125	216	343	512	729

ut Radices mediam Quadrata su-
premam sub infimam seriem occupent.
§ 256. Problema **XXX**

Radioem quadraticam extra-
here. Resolutio et Demonstratio

1) Fac ut in Divisione § 98 post datū
Quadratum lunulam.

2) Quia singularum partium Qua-
drata terminantur in locis impa-
ribus § 252. lineolis verticalibus Qua-
dratum propositum in classes diuide
ad extra versus leuam assignando
cuiuslibet duo signa numerica, in sinistri-
ma vero et una tantum nota locum
habere poterit.

3) Confer Classis sinistimo huius nu-
meros cum Quadratis. § 254 et
proxime ad ipsos accedens, vel si
classis huius numeri unicorum
aqualet fuerint, aequale subscri-
be et auget § 41.

4) Radicem autem in Quoti locum
transcribe.

§ Differentia N. 3. inventa sequitur
 jungetur sumeros classis proximae
 Quomodo duplicata partium ante
 cedentium in proximae consequentibus
 paribus in locis terminentur § 20
 formatum duplum factum primae
 partis § 88. pari hujus classis loco subscri
 be versus laevam.
 § Per hoc factum diuide duplum fac
 tum partis antecedentis in conse
 quentem § 98 et
 § Quotum junge post Lunulam prioris
 quippe qui secundam radicis par
 tem constituit. § 252.
 § Multiplica illam et in divisorem hu
 jus classis h. e. in duplum factum
 partis antecedentis et in semetipsum
 § 88 facta locis competentibus, pri
 mum n. p. loco part; alterum quod est
 Quadratum hujus partis § 222. in pa
 ri subscribe, add e et aufer § 71.
 Quod si eandem a N. 5. g. Opera
 tionem continues factam erit
 quod petebatur.
 Quia enim omnia in eadem par
 tes

ex quibus coagmentata sunt resoluuntur, Quadrata vero omnia fiunt ex Quadratis singularum partium et duplis factis ex Antecedentibus in proxime consequentes §250 ablati omnibus Quadratis partibus istis, notatisq; partium Radicibus, inventa Radix est §203. 47.

§254. Scholion 1.

Ergo extrahenda radix est

cf §234. 253.

$$\begin{array}{r}
 15 \overline{) 216} \\
 \underline{15} \\
 61 \\
 \underline{60} \\
 1 \\
 \underline{0} \\
 0
 \end{array}$$

$x^2 = 9$
 $2a = 18$
 $2ab = 36$
 $b^2 = 81$
 $2ab + b^2 = 117$

$x.p.M.1. §256$
 $\beta \dots 2$
 $\gamma \dots 3$
 $\delta \dots 4$
 $\epsilon \dots 5$
 $\zeta \dots 6$
 $\eta \dots 8$
 $\theta \dots 9$

Examen

vel per §239 $\frac{39}{900} = a^2$
 $27. \sqrt{} = 2ab$
 $27. \sqrt{} = b^2$

$$\begin{array}{r}
 39 \\
 \underline{39} \\
 351 \\
 \underline{117} \\
 1521 = (39)^2 \text{ §222}
 \end{array}$$

198

Eoto extrahenda Radix

cf. §240

$$v. \overline{c} = \frac{119025}{2908}$$

$$\{ 2x'' = 6$$

$$\kappa \{ 2x''d = 24$$

$$\kappa \{ 2x''d + d^2 = 56$$

$$\theta. 2x''d = 68$$

$$w \{ 2x''d + d^2 = 34$$

$$b^2 = 25$$

$$2x''d + d^2 + b^2 = 34 \quad 25$$

$$0 \quad 0$$

L.) p. M. §250

$$B) \dots 2$$

$$V) \dots 3$$

$$A) \dots 4$$

$$G) \dots 5$$

$$J) \dots 6$$

$$H) \dots 8$$

$$K) \dots 9$$

$$L) \dots 5$$

$$O) \dots 6$$

$$u) \dots 8$$

$$w) \dots 9$$

Examina fiunt uti in casu hujus
§yhi primo.

Extrahenda Radix est

199

$$\begin{array}{r} 3.2 \ 25 \ 10 \ 41 \ 75 \ 679 \\ \underline{25} \end{array}$$

$$7. \ 25$$

$$2m = (1 \ 0)$$

$$2m' = 60$$

$$c' = 36$$

$$2m' + c' = 636$$

$$89.10$$

$$2xmt = (11 \ 2)$$

$$2xmt + d = 1184$$

$$d = 49$$

$$xmt + d = 7889$$

$$10 \ 21 \ 41$$

$$2xmt + d = (1 \ 13 \ 4)$$

$$2xmt + d + b = 10206$$

$$b = 81$$

$$2xmt + d + b = 102141$$

$$0 \ 0 \ 0$$

Simili ratione adhibita formula §250 vel §253. extractio absolvi poterit.

§ 258 Scholion 2.

Neque vero hac longiore formula § 243. aut 250 opus est radicem trinomiali
 quadrinomiali aut polynomiali
 eruturis. Quod si enim Polynomi
 ius vis æque ac trinomiali vel quadri-
 nomiali primam partem a et secundam b,
 dam b, duas primas a et tertiam b,
 tres primas a et quartam b, atq; ita
 deinceps constituas sufficiet in omni
 casu formula § 234 demonstrata. *Al-*
latis enim §§. 234. 240. 243. 250. patet
 Quadratum additis tamen addendis
 excipere duplum factum idque qua-
 dratum, quod denuo duplum factum
 et hoc quadratum et ita deinceps
 usq; ad Operationis finem sequitur.
 Unde quidem omni quadratice ex-
 tractioni satisfiet per formulam bi-
 nomialem § 234.

§ 259 Scholion 3.

Quia $2ab + b^2 = 2ab + b^2$ § 222
 $= 2a + b \times b$ § 31,
 Compendio locus erit, si Quadratum par

his consequentis cuiusvis invente
 primo formes, deinde vero $2ab$.
 cum in finem ut connumerationi
 locus sit, atq. additionem per singu-
 las operationes repetendam negli-
 gere possis. Hunc in finem practici in vulgus duplo facto pri-
 mo partis radicem in partis secundo adduunt ut ea
 § 260. Scholion 4. praetius multiplicatio absolvaatur.

Est itaq. extrahenda radix ex
 32251041 $\sqrt{5679}$ § 258.

$$a^2 = 25 \quad \begin{array}{r} 7.25 \\ \hline \end{array}$$

$$2a = (10)$$

$$2ab + b^2 = 636$$

$$\S 259 \quad \begin{array}{r} 89.10 \\ \hline \end{array}$$

$$2a = (112)$$

$$2ab + b^2 = 7889$$

$$\S c. \quad \begin{array}{r} 102141 \\ \hline \end{array}$$

$$2a = (1134)$$

$$2ab + b^2 = 102141$$

$$\S c. \quad \begin{array}{r} 000 \\ \hline \end{array}$$

§ 261. Scholion 5.
 Est tandem extrahenda radix ex

$a^2 = 4$ 15678005962713396336 $\begin{matrix} a+b \\ a+b \\ a+b \end{matrix}$ 213724135

$$\begin{array}{r|l} 2a = & (4) \\ 2ab + b^2 = & 41 \end{array}$$

$$2ab + b^2 = \frac{1}{41}$$

$$2a = \overline{15} \quad 7.8$$

$$2ab + b^2 = \begin{array}{r|l} (42) & \\ \hline 12 & 69 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2a = 3.09.00 \\ 2ab + b^2 = 42.69 \end{array}$$

$$2ab + b^2 = 29869$$

$$\begin{array}{r} 2a = 1.0 \\ 2ab + b^2 = (4 \quad 2 \quad 7 \quad 4) \end{array}$$

$$2ab + b^2 = \begin{array}{|c|c|c|} \hline 7 & 2 & 4 \\ \hline 8 & 5 & 4 \\ \hline \end{array}$$

$2a =$
 $2ab + b^2 =$

$$2a = (42 \mid 74 \mid 4)$$

$$\begin{array}{r} 2a = 57.78071 \\ 2ab + b^2 = (427448) \end{array}$$

$$2ab + b^2 = (4 \ 2 \ 7 \ 4 \ 4 \ 8)$$

	1	5.0	41	9.0	3.3
$2a =$	(42	74	48	8)	
$2ab + b^2 =$	128	23	44	69	

$$2a = (42 \mid 74 \mid 48 \mid 2)$$

$2a =$
 $2ab + b^2 =$

22	18	45	64	96
(4	24	44	88	6)
21	37	24	13.	25

$$2ab + b^2 = (4 \mid 27 \mid 44 \mid 82 \mid 6)$$

$$2ab + b^2 =$$

$$2ab + b^2 = \begin{pmatrix} 42 & 44 & 48 & 27 & 0 \\ 12 & 24 & 28 & 27 & 21 \end{pmatrix}$$

$$2ab + b^2 =$$

$$\begin{array}{r} 12a = \\ 2ab + b^2 = \end{array} \quad \begin{array}{r} (427 \\ 22 \end{array} \quad \begin{array}{r} 4482 \\ 24 \end{array} \quad \begin{array}{r} 702 \\ 32 \end{array}$$

8	4	1	0	2	4	7	2	2
0	0		0	0	0	0	0	0

§262 Proollarium

Clarum est ubi habentur omnes
partes radicis operationem desine-
re debere et vice versa ubi definit par-
tes omnes ad esse. Quoties itaq; opera-
tio ~~non~~ nunquam definit, partium
radicis multitudo omnem determi-
nabilem superat; si enim determi-
nabilis esset, haberentur tandem ali-
cubi partes omnes et proinde ope-
ratio finiret, contra Hypothesin.

§263. Theorema 45.

Cubus radicis binomiae compo-
nitur ex cubo primo partis, ex triplo
facto quadrati primo partis in al-
teram ex triplo facto primo partis
in quadratum alterius, atq; ex cubo
partis alterius.

Demonstratio

Si Radix = $a + b$.

Dico

$$a + b^3 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3 \quad \S 225. 226$$

Nam:

$$a+b^3 = a+b^2 \times a+b. \S 223$$

$$\text{sed } a+b^2 = a^2+2ab+b^2. \S 234$$

$$\text{et } a+b = \frac{a+b}{1}$$

$$\frac{a+b^2 \times a+b}{a^3+3a^2b+3ab^2+b^3} \S 121. 225.$$

h.e.

185.

$$a+b^3 = a^3+3a^2b+3ab^2+b^3. \S 41.$$

Q.E.D.

§ 264 (prolharium)

Hinc facta ad Arithmeticeam decadicam applicatione adjectisq. Indicibus decadicis § 55. sunt a decades = a
b digitus = b

ergo formula: $a^3+3a^2b+3ab^2+b^3$
abit in istam: $a^3+3a^2b+3ab^2+b^3$

Unde liquet cubum primo parte
 a^3 terminari in millenariis, tri-
plum Quadrati primo partis in
alteram $3ab$ in centenariis, tripli
primo partis

in Quadratum alterius, 3 ab inde-
cadibus tandem partis hujus cu-
lum b^3 , in unitatibus.

§268. Corollarium 2.

Notat itaq; prima radice, patet,
innotescit altera b ; dividendo per
tripulum factum primo Quadrati
partis, tripulum factum eiusdem
prima partis Quadrati in alteram,
h. e. $3ab = b$. §153.

§226. Scholion

Est radix = 45. Ergo:

$$\begin{aligned} a' &= 4' = 40' 55'' \\ b' &= 5' = 5'' \end{aligned}$$

$$a + b = 4' + 5' = 45' 54''$$

Ergo $a^3 = 64000$ §254.50

$$3ab^2 = 24000. \alpha)$$

$$3ab^2 = 3000. \beta)$$

$$b^3 = 125$$

$$(a + b^3) = 91125$$

Idem quoq; patet ex vulgari
multiplicatione mixta tam ex communi
ratione h. m.

$$\begin{array}{r} \text{nam } a'' = 16 \beta) \quad 3a' = 12' \\ \quad \quad \quad 3 = 3 \quad \quad \quad 0b' = 25'' \\ \hline \quad \quad \quad 3a'' = 48'' \\ \quad \quad \quad b = 5'' \\ \hline 3a'b = 240. \quad 3ab^2 = 300 \end{array}$$

206

$$\begin{array}{r}
 a' + b^0 \\
 45 \\
 45 \\
 \hline
 25 = b^2 \\
 20 = ab \\
 20 = ab \\
 16 = a^2
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 45 = Rad. \\
 \hline
 125 = b^{30} \\
 100 = ab^2 \\
 100 = ab^2 \\
 88 = a^2 b'' \\
 100 = ab^2 \\
 80 = a^2 b''' \\
 80 = a^2 b'''
 \end{array}$$

addendo erit $64 = a^3$. Ergo homogene

$$91125 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$$

hoc est $(45^3) = 91125$
 Similiter in omnibus aliis

§ 267, Corollarium 3

Ponamus ipsi a adherere un
 cum decaditus et centenariis, dicat
 hi e'

$$\begin{aligned} \text{ergo } c'' + d' &= a' \\ \text{et } (c'' + d')^2 &= a'^2 \\ \text{et } (c'' + d')^3 &= a'^3 \end{aligned} \quad \left. \begin{array}{l} \\ \\ \end{array} \right\} \text{§ 225. 226}$$

$$\text{ergo } (c'' + d')^3 = c''^3 + 3c''d' + 3c'd'^2 + d'^3 \quad \text{§ 263.}$$

inde quidem formula § 263 et 264.

$a'^3 + 3a'^2b + 3a'b^2 + b^3$ per § 10. mutatur in:

$$c''^3 + 3c''d' + 3c'd'^2 + d'^3 + 3xc + d^2xb + 3xc + d^2xb + b^3 = (c'' + d' + b)^3$$

Hinc Theorema

Cubus Radicis trinomio $(c'' + d' + b)^3$
 componitur ex cubo primo par-
 tis c''^3 ; triplo facto. Quadrati primo
 partis in secundam, $3c''d'$; triplo
 facto primo partis in secundo
 Quadratum, $3c'd'^2$; cubo secundae par-
 tis d'^3 triplo facto quadrati ex
 summa partium antecedentium du-
 arum in consequentem tertiam,
 $3xc + d^2xb$, triplo facto ex summa
 partium antecedentium duarum
 in consequentis tertie Quadratum,
 $3xc + d^2xb^2$; et cubo partis tertie b^3

Subus radiis Trinomia componuntur
 ex cubis singularum partium unius
 cum triplicis productis, quae fiunt
 ex quadratis antecedentium parti-
 tium in proxime consequentes,
 ex antecedentibus partibus in qua-
 drata consequentium: utrinque
 existente solitaria prima conjuncta
 q³ primis duabus:)

§ 268. Scollarium 4.

Quare cum omnes Numerorum
 partes componantur a dextra sinis-
 tram versus pergendo ex Unitati-
 bus, decadiabus, et centenariis,
 nominatis vel ab unitatibus plu-
 plicibus, vel millenariis, vel
 lionum, millenariis, Millionum
 Billionum etc. in inf. § 52. eviden-
 ter est subdiviso in classes tres numeri
 complexio, radiis Trinomia cubi
 dextra sinistram versus: scilicet
 te in classe sinistima vel una vel duabus no-

et conjunctis duabus primis
in consequentium Quadrata in
decadibus suarum classium defi-
nuntur. Decadibus millenariis
et Unitatum simplicium
§ 269. prolatissimis.

Pater etiam nota prima radiorum
parte c innotescere reliquas, divi-
dendo $3cd$ per $3c^2$; et $3xc + d^2$ per $3xc + d^2$
§ 153.

§ 170. Sololion

Esto radisc 958. Ergo $c'' = d'' = 900$
 $d = 50$
 $b'' = 8 = 8$
 $c'' + d'' + b'' = 958$

Hinc:

$$\begin{aligned} c''' &= 729000000. \text{ § 268. 254.} \\ 3cd &= 121500000. x) \\ 3cd^2 &= 6750000 \text{ § } \\ d''' &= 125000 \text{ § } 800. \\ 3xc + d^2xb &= 21660000. \text{ § } \\ 3xc + d^2xb^2 &= 182400 \text{ § } \\ o/b^3 &= 512 \text{ § } 800. \\ (c'' + d'' + b'' = 958) & \end{aligned}$$

$$\alpha \text{ Quia } c'' = g''$$

$$\text{ergo } c''^2 = 81'' \cdot 844$$

$$\text{Cumq. } 3 = 3 \cdot 840$$

$$3c''^2 = 243 \cdot 844$$

$$\text{sed } d' = 5$$

$$3c''d' = 1215 \cdot 80.$$

$$\beta) \begin{array}{l} b'' = g \\ 3 = 3 \end{array}$$

$$3c'' = 27$$

$$d'' = 25$$

$$134$$

$$54$$

$$3c''d'' = 675''$$

$$\gamma) \begin{array}{l} c'' = g \\ d = 5 \end{array}$$

$$c + d' = 95'$$

$$c + d' = 95'$$

$$475''$$

$$855''$$

$$c + d' = 9025''$$

$$3 = 3$$

$$3xc + d' = 27075''$$

$$b'' = 8$$

$$3xc + d'b'' = 216600''$$

$$\delta) \begin{array}{l} c + d' = 95 \\ 3 = 3 \end{array}$$

$$3xc + d' = 285'$$

$$o \cdot \frac{1}{2} = 64'$$

$$1140$$

$$1710$$

$$3xc + d'b'' = 18240$$

$3x m^2$; $3x m + c^2 d$; $3x m + c + d^2 x b$; et ex
 singulis antecedentibus partibus so-
 litaria prima, conjunctis primis qua-
 bus, primis totibus in proxime conse-
 quentium Quadrata. np. $3m^2$; $3x m + c^2 d$;
 $3x m + c + d^2 x b$.

Corollarium. 7.

Patet etiam

1) Cubum millenariorum in $1x^3$ in unita-
 tibus quarta classis, millenariorum
 scilicet millionum §52.

2) Triplum factum ex quadrato mil-
 lenariorum in centenarios. $3m^2$ in
 centenariis tertia classis, h.e. mil-
 lionum §50.

3) Triplum factum ex millenariis
 in centenariorum quadratum 3 in
 decadibus ejusdem classis np. millio-
 num terminari &c. Reliqua loca
 patent ex §268.

§273. Corollarium 8.

Nota quoque prima radicis parte in
 notescet secunda, dividendo $2m^2$ per $2m^2$ §153.

Reliquae partes inveniuntur per 1)

8269

8274. Echolion

Est in l. s. Radix 9876. Ergo

$$\begin{array}{rcl} m''' = 9''' = 9000 & & \\ c'' = 8'' = 800 & & \\ d' = 7' = 70 & & \\ b^0 = 6^0 = 6 & & \end{array} \left. \begin{array}{l} \\ \\ \\ \end{array} \right\} 9876$$

$$m''' + c'' + d' + b^0 = 9''' + 8'' + 7' + 6^0 = 9876. 342$$

Hinc

$$\begin{array}{rcl} 1) \dots 3m''' & = & 72900000000000 \\ 2) \dots 3m''c''' & = & 19440000000000 \\ & c''' & = 8120000000 \\ 3) \dots 3xm''c''d' & = & 201684000000 \\ 4) \dots 3xm''c'd'' & = & 14406000000 \\ & d''' & = 343000 \\ 5) \dots 3xm''c + d'x''b & = & 1753504200 \\ 6) \dots 3xm''c + d'x^0b^2 & = & 1065960 \\ & 0b^3 & = 216 \end{array}$$

$$(m''' + c'' + d' + b^0 = 963259373376$$

$$\begin{array}{r}
 1) \quad m' = 81 \\
 3 = 3 \\
 \hline
 3m' = 243'' \\
 c'' = 8'' \\
 \hline
 3m'c'' = 1944'''
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 2) \quad 3m' = 243'' \\
 c'' = 64'' \\
 \hline
 108 \\
 162 \\
 \hline
 3m'c'' = 1728'''
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 3) \quad m''' = 9''' \\
 c'' = 8'' \\
 \hline
 m+c'' = 98'' \\
 m+c'' = 96'' \\
 \hline
 784 \\
 882 \\
 \hline
 m+c'' = 9604'' \\
 d'' = 7'' \\
 \hline
 m+c''d'' = 67228'' \\
 3 = 3
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 3xm+c''d'' = 201684''
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 4) \quad m+c'' = 98'' \\
 3 = 3 \\
 \hline
 3xm+c'' = 294'' \\
 d'' = 49'' \\
 \hline
 2846 \\
 1176
 \end{array}$$

$$3xm+c''d'' = 14406''$$

$$\begin{array}{r}
 5) \quad m+c+d' = 987' \\
 m+c+d' = 987' \\
 \hline
 6909 \\
 7896 \\
 8883
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 m+c+d'' = 974169'' \\
 60 = 60
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 m+c+d \times b' = 5845014'' \\
 32 = 3
 \end{array}$$

$$3xm+c+d \times b' = 17535042''$$

$$\begin{array}{r}
 6) \quad m+c+d' = 987' \\
 3 = 3
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r}
 3xm+c+d' = 2961' \\
 620 = 360
 \end{array}$$

$$17796'$$

$$8883$$

$$3xm+c+d \times b' = 106596'$$

Similiter in aliis omnibus.

§275 Corollarium g.

Cum ex §263. 267. 271. patet, accedere
radici parte, cubum radicis huius
semper augeri tribus factis quorum
primum est cubus partis accedentis,
secundum triplum. factum ex
quadrato partis accedentis in pro
me antecedentem, tertium autem
plum factum ex accedente hac parte
in antecedentis quadratum, idque
semper fiat.

Ergo Theorema

Cubus radicis Polynomiae compo
nitur ex cubis singularum par
tium, ex triplis factis quadratorum
antecedentium partium, solitariis
primis, conjunctarum duarum pri
marum, primarum trium, primarum
quatuor etc. in consequentibus
et ex triplis factis antecedentium
partium, solitariis primis con
junctarum primarum duarum,
primarum trium, in quadrata
proxime consequentium.

§ 276. Proollarium 10

Unde liquet ubi est § 264. 269. 272.
 ubos singularum partium unitati.
 bus singularum classium tria signa
 numerica capientium, tripla vero
 facta ex antecedentium Quadra-
 tis in proxime consequentes in
 centenariis, tripla tandem facta
 ex antecedentibus in Quadrata
 consequentium, in decadi bus sin-
 gularum classium terminari.

§ 277. Proollarium 11.

Tandem evidenter patet esse Rad-
 ci partes, quod sunt cubi partiales.

§ 278. Scholion.

Quo § 263. 277 analytice eruiimus
 et Synthetice duce Leprieu laudato.
 Hauser l. c. Propos. XIII. demonstrabimus.

§ 279. Theorema 46

Si Numeri per ordines quoties
 decadicos expressi capiatur subus;
 continebuntur subus partium omni-
 um deinde tripla producta ex
 omnibus antecedentium quadra-

1. solitaria prima et conjuncta
in proximae consequentes, et
quentium solitaria in omni

Si $a''' + b'' + c' + d$ fuerit Quantitas
Dico. $(a''' + b'' + c' + d)^3 = a'''^3 + 3a''b'' + 3a'b''^2 + b''^3 +$
Cum $(a''' + b'' + c' + d)^3 = (a''' + b'' + c' + d)^2 \times$
verum $(a''' + b'' + c' + d)^2$
et $a''' + b'' + c' + d$

$$a''^2 + 2a''b'' + b''^2 + 2a'b'' + 2a'b''^2 + b''^3 +$$

$$a'''^3 + 3a''b'' + 3a'b''^2 + b''^3 + a''^2 + 2a''b'' + b''^2 + 2a'b'' + 2a'b''^2 + b''^3 +$$

Enon

$$a''^2 + 2a''b'' + b''^2 + 2a'b'' + 2a'b''^2 + b''^3 +$$

Porro:

um primarum, duarum, trium, &c.
 producta ex quadratis confe-
 antecedentes conjunctas et solitarias
 ratio.

primam.

Numerus per ordines quatuordecim de adicos expressi
 $+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3d+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3d^2$
 $+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3d^2+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3d^2+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3d^2+3x\bar{a}+b^2x\bar{c}+c^3d^2$

$$(\bar{a}^2 + 2\bar{a}b + b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3d + c^3d^2) \S 223. 226.$$

$$(\bar{a}^2 + 2\bar{a}b + b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3d + c^3d^2) \S 250$$

$$= \bar{a}^2 + 2\bar{a}b + b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3d + c^3d^2 \S 40$$

$$\bar{a}^2d + 2\bar{a}b\bar{d} + b^2\bar{d} + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}d + c^3d + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}d + c^3d^2 + \bar{a}d^2$$

$$b^2\bar{c} + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}d + c^3d^2$$

$$b^3 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}b + c^3b + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}db + b^2d^2$$

$$b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}ac + \bar{a}c^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}ad + \bar{a}d^2$$

$$\bar{a}^2b + \bar{a}c^2 + c^3b + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + c^3 + \bar{a}d^2 + 2\bar{a}b\bar{d} + b^2\bar{d} + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}d + c^3d + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}d + c^3d^2 + \bar{a}d^2 + b^2d^2 + c^3d^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c}d^2 + c^3d^2 \S 121.$$

$$b^2c = (\bar{a}^2 + 2\bar{a}b + b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c} + 2\bar{a}b^2x\bar{c})x\bar{c} \S 31.$$

$$= (\bar{a}^2 + b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c})x\bar{c} \S 31. 234. 226.$$

$$= (\bar{a}^2 + b^2 + 2x\bar{a} + b^2x\bar{c})x\bar{c} \S 31. 222. 226.$$

$$= 3x\bar{a} + b^2x\bar{c}$$

$$\begin{aligned}
 & \check{a}d + 2\check{a}db + b^2\check{d} + 2x\check{a} + b'''x\check{c}d + \check{c}d + 2\check{a}b''' \\
 &= (\check{a}^2 + 2ab + b^2 + 2x\check{a} + b'''x\check{c} + \check{c}^2 + 2x\check{a} + \check{c}^2) \\
 &= (\check{a} + b + \check{c})^2 + 2x\check{a} + b'''x\check{c} (\check{a} + b + \check{c}) \\
 &= (\check{a} + b + \check{c} + 2x\check{a} + b'''x\check{c})^2 \times \check{d} \quad \S 31. 22 \\
 &= 3x\check{a} + b'''x\check{c}^2 \times \check{d}. \quad \S 107.
 \end{aligned}$$

Denique

$$\check{a}d^2 + b^2d^2 + \check{c}d^2 + 2x\check{a} + b'''x\check{c} \times d^2 =$$

Quibus factis per
 adjectisq, quos reduxisse oportet
 erit omne

$$\check{a}^3 + 3\check{a}^2b + 3\check{a}b^2 + b^3 + 3x\check{a} + b'''x\check{c} + 3x\check{a} + b'''x\check{c}^2 + \check{c}^3 + \check{c}^2$$

$$\begin{aligned} a''c^2 &= (a''b'' + 2x\bar{a}''b'')x''c^2 \S 31 \\ &= 3x\bar{a}''b''x''c^2 \S 107. \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} &+ 2x\bar{a}''b''c''x''d + 2x\bar{a}''b''c''x''b''d + 2x\bar{a}''b''c''x''c''d \\ &+ 2x\bar{a}''b''c''x''a'' + 2x\bar{a}''b''c''x''b'' + 2x\bar{a}''b''c''x''c'')x''d \S 31. \end{aligned}$$

$$+ 1) x''d \S 31. \S 226. 240.$$

$$31. 222. 226$$

$$\begin{aligned} &+ 2x\bar{a}''b''c''x''d + 2x\bar{a}''b''c''x''b''d + 2x\bar{a}''b''c''x''c''d \\ &+ 2x\bar{a}''b''c''x''a'' + 2x\bar{a}''b''c''x''b'' + 2x\bar{a}''b''c''x''c'')x''d^2 \S 31 \\ &= 3x\bar{a}''b''c''x''d^2 \S 107 \end{aligned}$$

fundum ordinem decadicum. § 52 collectio
non erat erubis; c et d, locis competentibus
reins:

$$+ 2x\bar{a}''b''c''x''d + 2x\bar{a}''b''c''x''b''d + 2x\bar{a}''b''c''x''c''d + d^3 = \bar{a}''b''c'' + d^3 \S 310. 41.$$

E. E. D.

§ 280 Scholion.

Quoad adinet ad legem, secundum
 quam tot producta collegimus,
 ut tandem certus determinatus
 Ordo inesse concipi possit nota-
 mus, collecta esse, id quod et ipsum
 Theorema innuit

- 1) Suprema Quantitatis^o solitaria
 & potentiam supremam h.l. (ubi)
- 2) Facta ex Quadrato primo hujus
 a in solitariam b.
- 3) Facta ex solitaria prima a in Qua-
 dratum secundum b.
- 4) Cubum secundum b.
- 5) Facta omnia ex solitaria tertia
 c in antecedentes a et b.
- 6) Facta omnia ex Quadrato tertio
 c in eadem antecedentes a et b.
- 7) Cubum tertium c
- 8) Facta omnia ex solitaria quarta
 d, in antecedentes a, b. atq. c.
- 9) Facta omnia ex Quadrato quarto
 d, in antecedentes eadem
 a, b, atq. c.
- 10) Cubum quarto d.

§281 Corollarium 1.

Facile apparet eadem et hic symp-
tomata adesse, quae § 268. 268. 269.
272. 273. Et n. Demonstravimus.

§282. Corollarium 2.

Patet etiam formulam §. 279 con-
tinuari posse, quousque libet ita ma-
tatis solummodo de radicorum In-
dicam Ordinibus adjiaciendo op.

1) Triplum factum ex Quadrato
collectarum antecedentium parti-
um in novam solitariam.

2) Triplum factum ex collectis an-
tecedentibus in Quadratum acce-
dentis seu Nova

3) Cubum huius accedentis.
Eto r. c. accedens e. Ergo addendo
partibus § phi 279 facta:

$$3xa + b + c + dxe \\ \text{et } 3xa + b + c + dxe^2$$

habebitur Cubus Radicis $a + b + c + dxe$

[Signature]

Mutatis quoq; iisdem Indicibus
 decadicis Theorema demonstratur
 intelligendis suboritur Trinomia
 Trinomia Radicis symptoma-
 tis inferuire potest simili modo
 quo ad § 253. usi sumus.

§ 283. Problema 31.

Ex subo proposito radicem ex-
 trahere. ~~Resolutio~~ et Demonstratio

1) Fac post subum propositum
 lunulam.

2) Quia sub singularum par-
 tium in singularum classium
 Unitatibus terminantur § 268
 diviso in classes, tres notas conti-
 nentes a dextra levam versus cu-
 bo dato; manente sinistro in
 classe vel duabus vel una solita
 rila; lineolis verticalibus

3) Confer subos § 254 cum notis singu-
 laribus, proximeq; ad illas acce-
 dentem subscribe, radicem in Quoti-
 locum transfer, subscriptumq; subtrahe
 § 71.

4) Residua si quod fuerit, adju-
ge sub sequentis classis numeros
et quia in centenariis classis cu-
juslibet pars radicis quodam ter-
minatur. § 268. 276. Triplo parte
prime Quadrato divide classis hu-
jus centenariis ut inoteat pars
radicis secunda § 269. in Quoti
locum transcribenda.

5) Hanc multiplica in Divisorem
factum ipsi Parenthesi in clavo
subscribe; sub nota vero media
ejusdem classis colloca triplum (quadrati)
factum novi Quoti in proce-
dentem, sub extrema vero hu-
jus infus novi Quoti cubum § 268.
276. 254.

6) Collecta hec tria facta § 66 sub.
duc. § 71.

Quodsi eandem N. 4. C. operatio-
nem ad finem usq. repetas § 72. P.
Id quod simili ratione quam ad § 256
ad duximus manifestum est.

§284 Scholion

Est radix extrahenda ex

$$\text{¶ } §263.264 \quad \sqrt[3]{a^3} = 64 \quad \begin{array}{r} 91125 \\ 27125 \end{array} \quad \begin{array}{r} a^3 \\ a^2b \\ ab^2 \\ b^3 \end{array}$$

5	...	$3a^2 = (48)$	$\alpha p. m. 1. §283$
24	...	$3a^2b = 240$	$\beta p. ... 2$
0	...	$3ab^2 = 300$	$\gamma p. ... 3$
		b^3	$\delta p. ... 4$
		125	$\epsilon p. ... 5$
		27125	$\zeta p. ... 5$
		0	$\theta p. ... 6$

Nam:

$$\begin{array}{r} 5 \quad a = 4 \\ \quad a^2 = 16 \\ \quad 3a^2 = 48 \\ 24 \quad b = 5 \\ \quad 3a^2b = 240 \\ \quad 3ab^2 = 300 \\ \quad b^3 = 125 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} a = 4 \\ 3 = 3 \\ \hline 3a = 12 \\ b^2 = 25 \\ \hline 60 \\ 24 \\ \hline 3ab^2 = 300 \end{array}$$

Examen fit per §223. hoc est
Radices in se multiplicando

Extrahenda Radix

227

879217912958

cf 8267

$$\sqrt[3]{c} = 729$$

$$\begin{aligned} \alpha) 3c^2 &= 150217 \\ \beta) 3cd &= 1215 \\ \gamma) 3cd^2 &= 675 \\ \delta) 3c^3 &= 125 \end{aligned}$$

$$128375$$

$$\begin{aligned} \alpha) 3xc^2d &= 21842912 \\ \beta) 3xc^2d^2 &= 216600 \\ \gamma) 3xc^2d^3 &= 18240 \\ \delta) 3xc^2d^4 &= 512 \end{aligned}$$

$$21842912$$

$$0 \quad 0$$

$$\eta) c+d' = 95$$

$$\begin{aligned} 3 &= 3 \\ 3xc+d &= 285 \\ b^2 &= 64 \end{aligned}$$

$$1140$$

$$1710$$

$$18240$$

$$3xc+d^2b^2 =$$

$$\alpha) c^2 = 81$$

$$3 = 3$$

$$3cd = 243$$

$$\beta d' = 5$$

$$3cd^2 = 1215$$

$$\gamma) 3c^2 = 27$$

$$d^2 = 25$$

$$135$$

$$54$$

$$3cd^2 = 675$$

$$\delta) c' = 9$$

$$d' = 5$$

$$c+d' = 95$$

$$c+d' = 95$$

$$475$$

$$855$$

$$c+d^2 = 9025$$

$$3 = 3$$

$$3xc+d^2 = 27075$$

$$\epsilon) b^2 = 8$$

$$3xc+d^2b^2 = 216600$$

$\phi 271.274.$

$\frac{1}{m}^3$

96325937337679876

$$\begin{aligned} 3m^2 &= 234259 \\ 3m^2 &= (243) \\ 3m^2 &= 1944 \\ 3m^2 &= 1728 \\ 3m^2 &= 512 \end{aligned}$$

212 192

22,067,373

$$\begin{aligned} 3xm^2 &= (28812) \\ 3xm^2 &= 201684 \\ 3xm^2 &= 14406 \\ d^3 &= 343 \end{aligned}$$

20 312 803

1 754 570 376

$$\begin{aligned} 3xm^2 + d^2 &= (2922507) \\ 3xm^2 + d^2 &= 17535042 \\ 3xm^2 + d^2 &= 106596 \\ d^3 &= 216 \end{aligned}$$

154 570 376

0 0 0

§285 Scholion 2.

Cum §phis 275 et 279. evicta sit lex
constans et perpetua omnium cuborum
expeditissime extractioni satisfiet
per §263 primam radicis partem a,
Secundam b, duas primas a, et tertiam
b, tres primas a, et quartam b, et ita
deinceps ponendo, atq, ex 3^a b hoc est
ex quadrato triplo omnium ante-
cedentium in consequentem solita-
riam partem radicis consequentem
eruen-do p §153. Simili oratione
ratione quam extrahendis polyno-
miorum Radicum Quadratis.

§258. adhibuimus.
v.c. Esto extrahenda radix ex

	125	450	540	216	5000
a = 125					a+b
α) 3a ² = (75)	450				a+b
	450	540			a+b
β) 3a ² = (7500)					
3a ²	450	540	216		
~~3a²~~		75000	0		
3a ² b =	450	000	0		
γ) 3ab ² =		540	00		
b ³ =	450	540	216		
	0	0	0		

α) a = 5
3a = 15
3a ² = 75
β) a = 50
3a = 150
3a ² = 7500
γ) 3a = 1500
b ² = 36
3ab ² = 54000

8286. *Porollarium*.

Valent et hic ea que se be. dicimus

8287. Rhodion 3.

Quas versiculis Mnemonentibus autem
cabulis technicis Quadratorum et fi-
borum Extractions exhibuerunt L.
Baronius in Arch. Logarithm. Ino geom.
Tom. Matheſis p. 11. p. 21. 22. 24. Joſ. J. J. J.
Lofe in Amſterdam Turonne p. 32. 42.
G. C. Mina Truncandibz quibz Ingenia,
p. 187. 196. Joſ. Gf. Roß ſanſu in prof.
Ino nomenclaturam Mathematicam
und Optiſch Curioſitatibus et ſane
Auctoribus ſuis relinqui mus; ab
omni Mathematicorum rigore
demonſtrandis et Poëtarum pa-
vitate abhorrentes. Nec eſt ut Viri
ſummi Johani Neperi Extractionibus
Lancetarum ope abſolvere diſimo-
remus, qui propter quoque et intricati-
res ſunt, et pluribus regulis
nitiuntur; et illius Rhabdologiam
L. I. p. 25, 37.

§298. Problema 32.

Ex fractione data Radicem extrahere
 Quadratam, cujus est Numerator et
 Denominator est quadratus.

Resolutio et Demonstratio.

Quia factum fracti in fractionem
 ex Multiplicatione Numerato-
 ris in Numeratorem, et Denomi-
 natoris in Denominatorem §212.

Quadratum autem fit ex multipli-
 catione ejusdem Quantitatis per
 eandem §222. Unde quidem Quadra-
 tum fracti producitur ex Multi-
 plicatione Numeratorum et De-
 nominatorum §. §. c. c.:

Quare et ex Numeratoribus et
 ex Denominatoribus extrahen-
 do quadraticam §261.

F. L. et R. P.

Schema Calculi:

$$\sqrt{\frac{9}{81}} = \frac{3}{9} = \frac{1}{3} \quad \S 254. 204. 231.$$

$$\sqrt{\frac{144}{169}} = \frac{12}{13} \quad \S 261. 231.$$

§289 Problema XXXIII

Radice[m] cubicam ex fractione
 nibus extrahere quarum et Numeratores
 ratores et Denominatores sunt.

Resolutio et Demonstratio.

Simili quo supra §288. modo parva
 Radicem cubicam et ea Numeratores
 bus et ea Denominatoribus extrahere
 hendam esse, p. §288. Q. E. R. et

Sic in C. S.

$$\sqrt[3]{\frac{27}{729}} = \frac{3}{9} = \frac{1}{3} \quad \S 288. 204. 231.$$

$$\sqrt[3]{\frac{32734375}{53157376}} = \frac{375}{376} \quad \S 288. 231.$$

§290 Theorema 47.

Si Numeri integri quicunque
 potentia Radix non datur in
 integris, nec dabitur illa in frac-
 tionis

Demonstratio.

Quia Radix Numeri integri a
 iustung, potentia non datur in
 integris p. H. 3.

Ergo Radix integri x dabitur in frac-

gro et fracto simul

Ergo Radix haec nimirum integer
cum fracto ductus in semetipsum
producet Quadratum § 222 aut
Cubum § 223 aut potentiam quam-
vis § 224.

Enimvero fractus in se ductus sem-
per fractum, cumq; semetipso
minorem producit § 225. adeo-
q; ad Integram irreducibilem
§ 226. Quare potentia illa ex Radi-
ce Integri cum fracto, quam poni-
mus, formata, nunquam aequant
Integro cuiuscunque Potentia,

Ergo fractus aut Integer cum
fracto Integri ex Radice esse nequit.
Q. E. D.

§ 229. Corollarium.

Quare cum omnes Numeri primi
in se ex nullo alio Numero aliquoties
in se ducto oriantur; ex Numeris
primis in se perfecta Radix neg-
per Integros neque per fractos dari
potest. § 230. 230.

§292 Definitio XLIII.

Dicimus autem Numerum
inseparabilem cuius pars aliqua
est sola Unitas.

§293 Definitio XLIV.

Est Numerus qui Unitati est in com-
mensurabilis irrationalis, vel surda
aliquando Radicalem Geometricam
aut Ineffabilem.

§294 Definitio XLV.

Fractio seu Numerus decimalis
est, cuius Denominator est articu-
lus, quidam primarius. h. e. 10, 100
1000 etc. aut.

Fractiones decimales sunt, quarum
denominatores progrediuntur in
ratione decupla: v. e. $\frac{5}{10}$ $\frac{3}{100}$ $\frac{4}{1000}$ $\frac{9}{10000}$ etc.

§295 Definitio XLVI.

Fractio. s. Numerus decimalis est
exactus, qui veram rationem exhibet
partis, quam designat ad totum.

$$v. e. \frac{4}{5} = \frac{8}{10} \quad \frac{3}{15} = \frac{2}{10} \text{ etc.}$$

§296. Definitio XLVII.

Fractio decimalis? approximans
est, quæ rationem partium quorundam
signat ad totum, prope veram eadē
ut. n. vel vera majorem vel mino-
rem defectu tamen vel ex ceptu infra
unitatem nota ultima convenientem
existente. v. c.

$$\frac{3}{7} \frac{742857}{100000} \quad \frac{3}{7} \frac{742858}{100000}$$

§297 Hypothesis 21.

Quia fractionum decimalium
denominatores non alii sunt
quam unitate et cyphris constant

§298 misis denominationibus
supra scripto indice ordinis deca-

dicis ad quem referuntur scribe mus §33.
¶ vero integros numeros a fractis
§34. i. e. deadicis ad decimalibus
discernamus ordinis deadicis ad
quem referuntur indici semper signū
minus h. e. — §34. adjiciemus sic

$$\begin{array}{r} \frac{7}{10} \text{ scribe mus: } 9 \text{ —} \\ \frac{8}{100} \text{ ita: } 8 \text{ —} \\ \frac{5}{1000} \text{ ita: } 5 \text{ —} \end{array}$$

§ 298 Rhodion

Patet autem hac scribenda ratione
reduci decimales numeros ad Hypo-
theses Decadicorum. § 50. 51. 52. 61.

§ 299. Hypothesis 22.

Sequitur tamen neglecta Hypothesis § 298
initium decimalium significati multum
puncto vel commate post Unitatis locum
posito, quo enim a commate illo vel puncto
oto numerorum multipla de extra muer-
sus adsunt, Fractionum decimalium multi-
tiplica erunt, quarum Denominatorum
cum in decupla ratione se met ex aequo
in vicem ut scribantur, opus non est, quod
ex ipsa definitione § 295 coll: § 298 patet
Unitates de extra tamen versus decades
has centenarias etc sequi. Enimvero octo
decimales non semper decadicis ad
unitati cohereant, hoc adhuc unum nor-
dum, locum unitatis cyphra cum puncto
oto seu commate modo memorato
significari et loca omnia fractionum
decimalium deficientium, ut reli-
rum valor ex loco servetur, cyphra replenda

af. § 297. Hinc

237.

6-1 scribemus: q. b. vel: o. b.

q-11 : q. o. q. vel: o. o. q.

q-111 : o. o. o. o. vel: o. o. o. o. q.

§ 300 Definitio ~~XXVIII~~

Decimales ejusdem ordinis dicuntur, quo ad eodem ordines decadi-
cos referuntur. Ita q. q. et o. r. sunt
ejusdem ordinis. Item o. s. b. r.
et o. o. s. z. ejusdem ordinis erunt.

§ 301 Problema ~~XXIX~~ **XXXIV**

Fractiones decimales addere atq;
minorem e majore subducere.

Resolutio et Demonstratio
Quia decimalium denomina-
tiones in decupla ratione progre-
diuntur § 294. adeoq. ad decadico-
rum Hypotheses reduci possunt
§ 298. fractiones ejusdem ordi-
nis subscrivere, et absolute additio-
nem atq. subtractionem impere-
re tam per §. §. 66, 71 notat. et tamen

Diligenter Imitatis loco § 299
L.E.R. ad.

Schema Operationis
Sint addendo: 1,4568

0,043
3,05096
0,04

Ergo Summa = 4,59076

Sint reducendo: 4,00898
2,97542

Ergo Residuum = 1,03356

Vcl: 1,0.0.5.4.
0,59768

Ref. = 0,40772

Vcl: 3,05678

1,5431
Res. = 1,51368

§ 302. Problema XXXV

Fractiones decimales multiplicare.

Resolutio et Demonstratio

Redactis ad formam numerorum
 integrorum fractionibus § 299.
 fiat ut in integris multiplicatio
 § 85 notato tamen probe unita-
 tis loco quem denominatorum
 in se multiplicatio prodit, aut
 quod idem est cyphris unus
 denominatoris addendos cy-
 phras alterius; tot enim loca
 a dextra leuam reclusus effin-
 des, quot cyphra ex additione
 prodeant. § 42. Q. E. R. et D.

Sint multiplicando: 574831
 84

219324
 438048

Ergo factum = 4805804 et

determinando locum unitatis
 = 04805804 Idem quoque evidens
 est ex consuetudine fractionum mul-
 tiplicatione § 212. h. m.

$$\begin{array}{r} 5,4831 = \frac{54831}{10000} \\ 0,084 = \frac{844}{1000} \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{r} 5,4831 \\ 0,084 \end{array}} \right\} 2998$$

Ergo

$$\begin{array}{r} 5,4831 \times 0,084 = \frac{54831 \times 84}{10000 \times 1000} \\ = \frac{4605804}{10000000} \end{array} \begin{array}{l} 844 \\ 212 \end{array}$$

= 0,4605804. §299

§303. Problema **XXXVI**

Fractiones decimales dividende

Resolutio et Demonstratio

Reductio ut in antecedentibus

Problematicis fractis huius ad in-

tegrorum formam §299. uti qui-

dem in his ita etiam in illis ab-

ut per §98 Divisionem deter-

minato tamen in Quotiente

Unitatis loco, §299 id quod fu-

denominatorem divisibiles

videndo per denominatorem

dividendi §203.

Schema Operationis

Sint per 5,4831 dñd. 0,4605804

Wine 898.

241

$$\begin{array}{r} 5,4831 \overline{) 0,4605804} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 438648 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 219324 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 219324 \end{array}$$

determinatio unitatis locquet

$$\text{Quotus} = 0,084.$$

Nam

$$\begin{array}{l} 0,4605804 = \frac{4605804}{10000000} \\ 5,4831 = \frac{54831}{10000} \end{array} \} 8299$$

Ergo

$$\frac{0,4605804}{5,4831} = \frac{4605804}{54831} \times \frac{10000}{10000000} = 848.216$$

$$= \frac{4605804}{54831} \times \frac{10000}{10000000} = 848.216$$

$$= 84 \times \frac{1}{1000} = 84.203.$$

$$= \frac{84}{1000} = 84.$$

$$= 0,084.8299.$$

Integris, quadraticam aut cubicam
radicem si extrahere volueris tot
classe duarum in quadraticis, tri-
um in cubicis extractionis usque
phrasum adice, quot adjecisse in
casu quodam proposito e re judica-
tur, atq; sine negotio per §. §. 261 et
288 Radix per approximationem
inotest. In quadraticis autem
extractionibus binas semper cy-
phras adiciendas esse, inde patet
quia radicem in particulis deci-
mis, centesimis, millesimisq;
inventurus, opus habet, eandem
ex centesimis, decies millesimis
millionesimis eruat, id quod ex §. 247
28. patet. Idem quoq; mutatio mu-
tando de Cuborum per approx-
imationem extractionibusque
L. E. R. ex.

§ 306. Scholion.

Schema Operationis
I. Pro surdis quadraticis.
Esto extrahenda radix ex:

244

$$\begin{array}{r}
 17 \sqrt{4123105} \quad a+b \\
 \underline{a^2=16} \quad \quad \quad a+b \dots \\
 100 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2a = (8) \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2ab+b^2 = 81 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 \hline
 1900 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2a = (82) \quad \quad \quad a+b \dots \\
 1644 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2a = (824) \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2ab+b^2 = 24729 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 \hline
 87100 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2a = (8246) \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2ab+b^2 = 82461 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 \hline
 463900 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2a = (82462) \quad \quad \quad a+b \dots \\
 463900 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2a = (824620) \quad \quad \quad a+b \dots \\
 2ab+b^2 = 41231025 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 \hline
 5158975 \quad \quad \quad a+b \dots \\
 \hline
 \text{etc. infin. } p. 290
 \end{array}$$

Ergo $\sqrt{17} = 4,1231057$

Profundis Cubicis
Coto extrahenda radice cubica ex

$$a^3 = 64 \begin{array}{r} \text{atb} \\ 40207 \\ \hline 1000 \text{atb} \\ \hline 3a^2 = (48) \text{atb} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1008 \text{ } 000 \text{ } \\ 3a^2 = (480 \text{ } 0) \\ 3ab^2 = 960 \text{ } 0 \\ 3ab^2 = 480 \\ b^3 = 8 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1964 \text{ } 808 \\ 3a^2 = (35 \text{ } 192 \text{ } 000 \text{ } - \text{ix}) \\ (48 \text{ } 481 \text{ } 2) \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 35 \text{ } 192 \text{ } 000 \text{ } 000 \text{ } - \text{xii} \\ 3a^2 = (4 \text{ } 848 \text{ } 120 \text{ } 0) \\ 3ab^2 = 33 \text{ } 936 \text{ } 840 \text{ } 0 \\ 3ab^2 = 5 \text{ } 909 \text{ } 40 \\ b^3 = 343 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 33 \text{ } 942 \text{ } 749 \text{ } 743 \\ \hline 1 \text{ } 249 \text{ } 250 \text{ } 254 \text{ } - \text{xii} \end{array}$$

Ergo $\sqrt[3]{65} = 4,0207 +$
 8297
 infinit
 Ergo

§307. Scholion 2.
 Examen legitime Extractionis
 fit inventam radicem quadrati-
 cam in semetipsam, cubicam au-
 tem iterum seducendo §222. 223 et
 particulas ex ultima extractio-
 ne residuas adjiciendo §301.

Schema calculi
 [Pro Quadrato

of §306.

4123105	4123105
4123105	4123105
20615525	20615525
4123105	4123105
12369315	12369315
8246210	8246210
4123105	4123105
16492420	16492420
16999994841025	16999994841025
5158975	5158975
17,000000000000	17,000000000000

addendo res. §302 4841025

§301.

Similiter in aliis

II Pro subo

$$\begin{array}{r}
 40207 \\
 40207 \\
 \hline
 281449 \\
 160828 \\
 \hline
 1616602849 \text{ §302} \\
 40207 \\
 \hline
 11316219943 \\
 3233205698 \\
 \hline
 6466411396 \\
 \hline
 64998750749743 \text{ §302} \\
 1249250257 \text{ XII} \\
 \hline
 65,00000000000000 \text{ §301}
 \end{array}$$

Similiter in aliis

§308 Scholion 3.

Ex fractis Numeratorum
et Denominatorum surdorum
quadratica et cubica radice
eodem modo quo §306 usi sumus
extrahitur per approximati-
onem; ita fane

$$\sqrt[17]{\frac{4123105+}{5099019+}} \text{ \&c.}$$

§309. Theorema 48.

Si fuerint quatuor Quantitates
proportionales, factum extremarum
equatur facto intermediarum. h.e.

$$\text{Sic } A:D = E:C$$

$$\text{Dico } A \times D = E \times C.$$

Demonstratio

$$A:D = E:C \text{ p. H.}$$

$$D \times C = E \times A$$

$$A \times D = E \times C \text{ §163.}$$

$$\text{Ergo } A \times D = E \times C \text{ §150}$$

$$\text{Verum } E \times D = A \times C \text{ §185}$$

$$\text{Ergo } A \times D = E \times C \text{ §152.}$$

Q.E.D.

§310. Theorema 49.

Si fuerint Quantitates continue
proportionales, factum extrema-
rum equatur medio Quadrato.

$$\text{Sic } A:D = D:C$$

$$\text{Dico } A \times C = D^2$$

$$3:9 = 9:27$$

$$\frac{81}{81} = \frac{27}{81}$$

$$1:12 = 12:144$$

$$\frac{144}{144} = \frac{144}{144}$$

$$\frac{3:15 = 9:45}{\frac{9}{135} = \frac{3}{135}}$$

$$\frac{1}{2} : \frac{1}{8} = \frac{3}{2} : \frac{3}{8}$$

$$\frac{1}{8} \times \frac{3}{2} = \frac{3}{8} \times \frac{1}{2}$$

$$\frac{3}{16}$$

$$\frac{3}{16}$$

$$\frac{1}{2} : \frac{1}{4} = \frac{1}{4} : \frac{1}{8}$$

$$\frac{1}{4} \times \frac{1}{4} = \frac{1}{2} \times \frac{1}{8}$$

$$\frac{1}{16}$$

$$\frac{1}{16}$$

Demonstratio.

$$et: A = D. C. p. H.$$

$$Ax C = D x D \quad § 309$$

$$sed D x D = D^2 \quad § 225.$$

$$Ax C = D^2 \quad § 41.$$

Q. E. D.

§ 211. Theorema 50.

Si Quantitates A et D producta
ex duabus aliis se mutuo multi-
plicantibus et C fuerit equalis
alteri $D x C$ ex duabus aliis D et H
eodem modo producta erit:

$$A: D = C: D. h. e.$$

$$Si et $A x D = D x C. p. H.$$$

$$Vico: $A: D = C: D.$$$

Demonstratio

$$A x D et $D x C$ sunt Facta $p. H.$$$

Ergo

$$1: A = D: A x D \quad § 29$$

$$1: D = C: D x C$$

$$sed $A x D = D x C. p. H.$$$

$$A: D = C: D. § 178. Q. E. D.$$

$$4 \times 12 = 3 \times 16$$

$$4:3 = 16:12$$

$$\frac{4}{3} = \frac{16}{12} = \frac{4 \times 4}{3 \times 4}$$

$$2 \times 72 = 12 \times 12$$

$$2:12 = 12:72$$

$$\frac{2}{12} = \frac{12}{72} = \frac{12 \div 12}{72 \div 12}$$

§312. Problema XXXVIII

Inter duos numeros mediam
proportionalem invenire

Resolutio et Demonstratio

1) Propositi numeri ducantur in se

2) Ex facto eruatur Radix quadrata

Dico inventum esse medium proportionalem

Q. E. D. et D.

Schema calculi.

Dantur 531441 et 81. quæritur medius

Ergo

531441

81

531441

4251528

43046721

$a^2 = 36$

704

2a = (12)

2ab + b^2 = 250

7967

2a = (130)

2ab + b^2 = 7836

13121

2a = (1312)

2ab + b^2 = 13121

Ergo

531441 : 6561 = 6561 : 81

ff

$$\begin{aligned} a:m &= m:b \\ \sqrt{ab} &= m \\ ab &= m^2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} a^2 &= 36 \\ 2a &= 12 \\ 2ab + b^2 &= 250 \\ 2a &= 130 \\ 2ab + b^2 &= 7836 \\ 2a &= 1312 \\ 2ab + b^2 &= 13121 \end{aligned}$$

$$531441 : 6561 = 6561 : 81$$

§313. Scholion

Quod si medius inventus fuerit
irrationalis per §293. per appropi-
mationem eruitur prope verus.

§305. 306

§314. Problema **XXXIX**

Datio duobus, tertium; aut datio
tribus, quartum et numerum vel quan-
titaatem invenire.

Resolutio.

Secundus, in casu primo, ducatur
in se ipsum: in casu secundo ter-
tius ducatur in secundum §85.

Factum dividatur per primum §94.

Sic quotum esse invenientum in
casu 1mo tertium } Numerum. Quantitatem.
casu 2do quartum } Q. E. R.

Demonstratio.

Casus 1. Ponatur et et d dati
queritur T. h. e. tertius.

Quia et: $D = D: T. p. H.$

$$D^2 = A \times T. § 310.$$

$$\frac{A}{D} = T. § 45$$

Caput II. Sint et, D, C. dati
quoritur quartus Q. Q. E. I.

Quia et: $D = C: Q. p. H.$

$$D \times Q = A \times C. § 309$$

$$\frac{D \times C}{A} = Q. § 45.$$

A

Q. E. II. D.

Schema Operationis
Dantur 81 et 729 quonitur T.
h.e. $81 : 729 = 729 : T$

$$\begin{array}{r} 729 \\ 6561 \\ \hline 1458 \\ 5103 \\ \hline 881441 \end{array} \quad 6561 = T.$$

Similiter si tribus datis in-
veniendus sit quartus.

§315. Definitio XLIX.

Proportionis Regula in vulgustri-
um vel de tribus p. n. p. terminis .
dicta, nec non aurea, est, qua dato
tribus Quantitatibus f. Numeris
inventionem quarti docet. Du-
plex autem illa est, altera Directa,
in qua primus terminus dividit
factum ex secundo in tertium ut
eruaturs quartus; altera Inversa
in qua tertius dividit factum ex se-
cundo in primum ut inveniaturs
quartus pp. alio .

§316. Scholion 1.

Rec obsecrum est directam inter
atq; inversam trium Regula modis
crimen, quod si enim terminus
per quem fit questio, quo MOR
est, eo MOR et quantum re-
quirat, et quo MOR , eo MOR .
 MOR , directa utimur: ex adverso
autem inversa, si terminus per quem
fit questio quo MOR est, eo quar-
tum MOR et quo MOR .

eo ellipsis OR Coll. postulet quartum.
 Inde quidem ante circumspecte
 sita de sunt datarum Quantita-
 tum Relationes quam Inventa-
 nem Quarta tenemus. cf. Wells
 Numet spec: p. 129. Clauberg de math
 tipis & Anfructus. § 905. 906.
 § 317. Scholion 2.
 Ipsum autem Problema §. 314. ex
 prece supponit Terminos esse de-
 bere ppales. Quare inveniendi
 quarto locus non erit, nisi de Ter-
 minorum proportionē consti-
 rit. v. c. Ex quodam vase Aqua re-
 to effluunt per Epistomium in
 5 minuta, id canthari, quanto tem-
 pore 400 effluent. Enimvero, ve-
 Experientia constat Aquam flu-
 initium celerius, post tardiū
 ere, adeo fluxum et quo tempore
 ri non esse ppalem hinc Quasi
 ni huius per Trium Regulam
 fieri nequit. cf. Clauberg Co
 § 346. contra vero quo in comere
 um veniat pretis sunt ppalia v. c.
 Qui triplum solvit, triplum me-
 accipit

§318. Problema XL

Explicare leges et casus directo-
trium regula.

Resolutio et Demonstratio.

1) Lex fundamentalis nititur §314.

§15. Proterea notes

2) Terminos datos tres esse vel
simplices vel compositos h. e. quan-
do unus aut duo aut omnes non
uno sed pluribus, tanquam parti-
bus constant. Quod si contingat
prius quartum invenies peroll. 1.
Si posterius, compositos revoca
ad simplices reductione diversarum
specierum ad eandem minorem vel
minimam facta §46. ut scilicet Ratio-
num Termini fiant homogenei
§122. Reliqua fac uti oll. 1. hoc
adhuc notato, quartum inventum
terminum in specie minore per
Divisionem §98. ad proximam ma-
iorem et ita deinceps reduci §46

Schemata Calculi

1) Unus Gradus, coelestis, Circuli maximi

256.

ponitur in vulgus = 15° Milliar.
 Germ. quot Milliar. Germana
 tur 360 Gradus.

Gr. Gi. Mh.

1: 360 = 15: Q p. H.

$$\begin{array}{r} 15 \\ \hline 1800 \\ 330 \\ \hline 5400 = Q. 8314. \end{array}$$

II 46 et 66 mancia veniunt 24
 Thaler 16 Gross. quanti 12 Thet 24 se
 mancia.

Lv. H Lv. Th Gross

$$\begin{array}{r} 4'' 8: 12, 24 = 24'' 16: Q. \\ \hline 32 32 24 \\ 36 48 112 \\ 408 48 592 \\ 408 408 \\ \hline 4736 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2368 \\ 241836 \text{ firt 6 Grossi} \\ 11531 \\ 9426 \\ 238 \\ 132 \end{array} = Q.$$

Quos Grossos per 24 reducendos

Thaleros. h. m. 24 f 14 r 6 f 74

H. p. 39 Ergo

veneunt 12, 24 Thaleris 74.

H. Preius Th. Th.

$$4\frac{1}{4} : 12\frac{3}{4} = 24\frac{2}{3} : Q. \text{ p. H. Problematis}$$

$$\frac{17}{4} : \frac{51}{4} = \frac{74}{3} : Q. § 201$$

$$17 : 51 = \frac{74}{3} : Q. § 159. 153.$$

$$51 : 51 = 74 : Q. § 162.$$

$$\text{Ergo. } Q. = 74. § 153. 314.$$

§ 319. Scholion I.

Examen vel per conversionem
Operationis fieri solet, vel homo-
geneos majores Terminos per
minores dividendo § 98. Quod si enim
in utroq; casu idem gradeat Quotus
seu fractus ille sit seu integer Expa-
nentes sunt iidem § 130. adeoq; et Ra-
tiones eadem atq; inde Termini pro-
portionales § 137.

Schema calculi

Pro Casu I

Th. Th. H Q.

$$74: 24\frac{2}{3} = 12\frac{3}{4}: Q.$$

$$222: 74 = 51\frac{1}{2}: Q. \S 201. 159.$$

$$888: 74 = 12: Q. \S 162. 153.$$

$$\begin{array}{r} 370 \alpha. 1. \dots \infty \S 88 \\ 3774 \overline{) 4222} \text{ h.e.} \\ 552 \quad 888 \\ 22 \end{array}$$

$$Q. = 4\frac{1}{4} \# \S 204.$$

Pro Casu II

$$\frac{74}{24\frac{2}{3}} \text{ et } 12\frac{3}{4} \frac{4}{1}$$

h.e.

$$74 \times \frac{3}{74} \text{ et } \frac{51}{4} \times \frac{4}{17} \S 201. 220. 216.$$

$$3 = 3 \S 153. 199.$$

Similiter in aliis.

§320. Scholion:

In vulgus Termini dati ita or-
dinantur ut qui ingreditur questi-
onem, rationis ^{secunda} ~~prima~~ statuat.
~~consequens~~ ^{ante cedens}, contra rationis natu-
ram, quae homogeneas Quanti-
tates supponit §122. h.e. loco

Gr. Gr. Millier

$$1 : 360 = 15 : Q. \text{ cf } §318.$$

$$\text{ponunt } 1 : 15 = 360 : Q.$$

Quod licet in adurationem im-
pingat Mathematicam ex cu-
laris poterit, cum quartus ~~pp~~
alis queratur in genere, cui in-
vento nomen demum secundi tri-
buitur

§321. Problema XII

Reges et Casus Regulatorium inven-
ire explicare

Resolutio et Demonstratio

1) Dividendum ex primo in secun-
dum per tertium terminum §98.
Quotusq. erit quartus? §315.

2.) Quia vero illatio Regula
trium in versa non in numeris
absolute consideratis, sed ad res
eandem postulantes adhibitis
sita est, circumspice prius
Circumstantia Problematis exa-
mina, utrum Quantitates propo-
sita admittant inversam istam
illationem § 316.

3.) Reliqua facultas § 318 Mor. 2.
Schemata calculi.

Wellr p. 129
Crisis Praefectas Annona, quam
habet, alere potest 7 Mensibus
Praefidarios 1500. Igitur Mensibus
12 quot alet Praefidarios? Ergo

$$7:1500 = 12$$

$$\begin{array}{r} 7 \\ 12 \overline{) 1500} \end{array} \begin{array}{l} 214 \\ 296 \end{array} \text{ Praefidarios}$$

§ 322. Protharium.

Esto Rationis in versa
Terminus primus = d

$$\begin{array}{l} 2 \text{us} = 4 \\ 3 \text{us} = 6 \\ 4 \text{us} = 8 \end{array}$$

Ergo.

$$D \times C = Q. \S 321. 315.$$

$$\text{Ergo } D \times C = A \times Q. \S 45. 153.$$

$$\text{Ergo } A : D = C : Q. \S 311.$$

Quo ipso liquet illationem inversam
mutari in directam termino tertio
in locum primum; primo autem et
secundo in secundum et tertium vel
alterne § 150. transpositis; quem et
nos inferendi modum sequemur. In-
de quidem Perillust. Wolffius § 311
Arith. Lat. Inversa non opus esse
trium Regula, inquit, si numeri
dati, prout Proportio exigit ordi-
nentur. add. Well. p. 150.

Schema calculi.

Mens. Mens. Præsid.

$$V. 12 : 12 : 7 = 1500. Q. of \S 321$$

1000 of 75 Præsidarii
750
2

II Ponere te librum quotidie 4 pagi-
nas legendo absolvere 45 diebus; quot
legendas sunt ut 30 diebus absolvas?
Hinc quo minus temporis datus,
eo plus legendum; Ergo § 316. 322.

$30 : 45 = 4 : Q.$

$\frac{4}{1800} \text{ pagina} = 2.8314.$

$15) \frac{30}{2} : \frac{45^\circ}{3} = 4 : 2$ Q. p. 7
 $\frac{7}{7} : 3 = 2 : 1$ Q. 8160
 $\frac{7}{7} : 3 = 2 : 1$ C. 8162. 314.

III Ponamus Castello mensibus
24. edificando sufficere un. Operari-
os; quot opus erit ut mensibus 8
absolvatur. Ergo per eundem sum.

322. $\frac{M}{8} : \frac{M}{24} = 611 : Q.$ p. 116
 $\frac{1}{1} : \frac{3}{3} = 611 : Q.$ 8160.

$\frac{3}{1833} \text{ per.} = 2.9314$
Similiter in aliis.

§323 Definitio L

Aurea Regula composita s. de quin-
que est, in qua duobus Terminis
primariis adherent duo alii ita
ut ex quinque sextus eliciatur. Vel
in qua duabus ex Proportionibus
sextus quositus eruitur. Et ipsa du-
plex est, alia directa, inversa alia:
illa n.p. in qua directis, haec autem
in qua vel directa prima, altera
inversa; vel inversa prima, al-
tera directa; vel duabus inversis
proportionibus utimur, ut sextus
Terminus inveniatur.

§324. Problema XLII

Leges Regulae compositae directae
explicare. Resolutio.

Per factum ex primo in secundum
Terminum divide factum ex ter-
tio in quartum et quintum §98.

Dico Quotum exhibere sextum quositum.
D. E. F.

Demonstratio.

Sunt termini primarii et, D, L.
inveniendus sextus. $\frac{D}{L}$
ad hanc ipsi et circumstantia
D circumstantia β

Ergo.
 $A \text{ sub Circ. } \alpha: D \text{ sub Circ. } \beta = L: \text{sp.}$
Pot.

Ergo per § 323.
 $A: D = L: D \times L$ § 314

et $\alpha: \beta = \frac{D \times L}{A}: L$ § 323.

$A \times \alpha: D \times \beta = L \times \frac{D \times L}{A}: \frac{D \times L \times L}{A}$ § 187

et $A \times \alpha: D \times \beta = L: L$ § 160. 216. 153.

Ergo $\frac{D \times \beta \times L}{A \times \alpha} = L$ § 314.

Q. E. D.

§ 325. proollarium.

Hinc Regula composita directa con-
vertitur in simplicem statuendo
factum esse primo in secundum,

67
primo factum ex tertio in quartum,
Secundo, et qui ingreditur Quæstio-
nem, tertio loco.

§ 326. Scholion. I.

Atque duplici illatione s. propor-
tione usi ad tres, terminos quarunt
quartum atq. ad circumstantias
et modo inventum denuo quartum

§ 314. equalem ipsi S. Enimvero,
cum hoc modo sepius ex illatione
prima transferatur fractio in
Secundam proportionem molesti-
us non nunquam reducenda, men-
to Resolutio § 324. huic præfertur.
~~§ 324 huic præfertur.~~

§ 327. Scholion E.

En! Casus speciales quosdam
præcepta § 324. illustraturos

I Quatuor Academici expen-
dunt tribus Mensibus centum Tha-
leros, quot sex Academici expendunt
duo decim Mensibus?

26. *600*
A. M. A. M. Thal.

$$\frac{4_{11}}{1} : \frac{6_{11}}{1} = 100 : S.$$

$$1 : 6_{11} = 100 : 600 \text{ Sibi}$$

II Si 300 Thal. dentintra 2 Annis
 Vvram 36 Thalerorum, quantur
 dabunt 20000. intra 12. Annos.

$$\frac{\text{Th. An}}{300, 1, 2} : \frac{\text{Th. An}}{20000, 12} = \frac{\text{Vvram}}{36} : S.$$

$$\frac{1}{2} : \frac{200_{11}}{2} = 36 : S. 800.$$

$$\frac{2}{400} = 36$$

III Si 125 milites per 12 Menses valen-
 tur 16500 Florenis, quot Florenis
 valentur 2150 milites, per 30 Menses?

$$\frac{\text{Mil. Mens.}}{125_{11} \quad 12} : \frac{\text{Mil. Mens. Flor}}{2150_{11} \quad 30} = \frac{16500}{S.}$$

$$\frac{1500}{1} : \frac{64500}{43} = 16500 : S.$$

Similiter in aliis $\frac{709500}{S. 314}$

8328. Problema XLII

Composita in versorium Regu-
lae Leges explicare

Resolutio.

- 1) Accurate Problematis dati
Circumstantias expendere utrum
alterutra tantum Proportio an
utraq; inversa sit.
- 2) Si prima directa, secunda fue-
rit inversa, per factum ex primo
in quartum Tertium, divide
factum ex secundo in tertium et
quintum.
- 3) Si prima inversa, secunda au-
tem fuerit directa, per factum
ex secundo in tertium, divide fac-
tum ex primo in quartum et
quintum.
- 4) Quod si tandem utraq; fuerit
inversa, per factum ex tertio in
quartum, divide factum ex
primo in secundum et quintum.

S. F. E. L. P.

Demonstratio

Sunt termini A, B et C. inven-
tus S. adhaereat ipsi A conditione
ipsi B conditione

Ergo in omni fase

A subcond: α - D subcond: β , C, L
Casus 1.

Sunt conditiones α et β inverse
inferendae; Ergo

$A:D = C:D \times C$ p. 7118314.

$$eA \beta : x = \frac{D_x C}{A}; \text{ Sp. } 118323.322.$$

$$A \times B: D_x \alpha = \frac{C \times D \times E}{A}: \frac{D \times E}{A} \times B, 1870$$

$\Delta x \beta: D x \alpha = C.F. \$160.$

$$\frac{x x \text{ Dxl}}{A x \text{ f}} = \text{f. 9304}$$

Q. E. l.

Casus 2.

Manentibus valoribus et locis
est Terminus et ad D. in vers.
inferendus.

Ergo: $D: A = C: \frac{A \times C}{D}$ p. H § 814.

209.

$\alpha: \beta = \frac{C \times C}{D}: S. p. H § 322.322.$

$\alpha \times D: A \times \beta = \frac{C \times A \times C}{D}: A \times C \times S. § 187.$

$\alpha \times D: A \times \beta = C: S. § 160.$

Ergo $\frac{C \times A \times \beta \times C}{\alpha \times D} = S. § 314.$
Q.E.II.

Casus 3.

Manentibus iisdem:

Sunt et ad D item α et β termini
inverse inferendi

Ergo $D: A = C: \frac{C \times C}{D}$ p. H § 314.

$\beta: \alpha = \frac{C \times C}{D}: S. p. H § 322.322.$

$D \times \beta: A \times \alpha = C: S. § 187.160.$

$\frac{A \times \alpha \times C}{D \times \beta} = S. § 314.$

Q.E.III.

§329. Corollarium.

Mutatis in §325 mutandis liquet
Regulam quoque compositam dnoer-
tam mutari in Regulam triumdivi-
tam.

§330. Scholion 1.

Evidens quoque est ex Demonstrati-
one §320. duplici illatione inven-
iri posse s. significatione, quam
§326. enarravimus.

§331. Scholion 2.

In casibus ergo specialibus
1 si 100 Thal. dent usuram 6 Thal.
intra unum annum quot in an-
no alteri mutuo dabo 650 Thal.
enumerem usuram 312 Thalerorum
Ergo p. M. 1. §328.

Si 100 Thaleros alteri mutuo den-
tum s. subintelligendo ut lucrum
6 Thaleros s. in quot tempus alter
dabo 650 Thaleros s. subintelligendo
idem 6 Thalerum lucrum.

Enimvero, quo plus est pecunie in
foenus danda, eo minore tempore plus
est ut lucrum proferat idem, quod
pecunia minoris summa.

Ergo illatio prima est inversa §316.

Per hanc itaq illationem novi tem-
pus quo 650 Th. dabunt 6 Thal. Vu-
ram §314 §322.

Quoritur autem tempus quod dicti
650 Th. dabunt 312 Th. Vsuram?

Quemadmodum itaq est Vura
minor ad maiorem itaq, quo est
tempus brevius, quo alteri conce-
deram 650 Th. ut acquirerem 6
Th. ad tempus longius quo acqui-
ram 312 Thaleros.

Ergo illatio secunda est directa §316.

Satis fiet itaq Problemati coll. 3. §328.

Th. Vs. Th. Vs. et Ang.

100 " 6 : 650, 312 = 1 : S.

$$\begin{array}{r} 3900 \quad 31200 \\ 31200 \\ \hline 0. \end{array} \quad \begin{array}{l} 100 \\ 8 \text{ Anni} = S. \end{array}$$

II Si 36 lb panis sufficiant 3 militibus in 6 dies; 180 lb militibus 9 in quot dies sufficient? Ergo per Mem. 1. §328. 36 et panis sufficiunt in 6 diebus subintelligendo circumstantiam trium militum, in quot dies 180 lb sufficient? subintelligendo eandem circumstantiam militum.

Ergo, Quo major panis est Quantitas eo longiori tempore sufficit. Ergo Illatio prima directa est. §36. Advocando autem et Circumstantias trium atque novem militum, liquet, quo plures sunt milites, eo minor sit panis Quantitas.

Ergo Illatio secunda est in viceversa.

Hinc per Membr. 2. §328.

$$\frac{36}{1} \text{ et } \frac{180}{3} \text{ et } \frac{9}{6} = 6:1$$

$$\begin{array}{r} 324 \dots \dots \dots 1080 \\ 324 \dots \dots \dots 3240 \\ \hline 324 \dots \dots \dots 3240 \\ \hline 0 \end{array} \text{ 10 Dies } = \text{L.}$$

Vel brevius factores plures
in Ido et Divisores communes p. 316.

$$36'' 3 : 180'' 9 = 6 : 1$$

$$1'' 1 : 5'' 1 = 2 : 1$$

$\frac{2}{10}$ Dies ut ante.

III. Inminente Obsidione suffi-
cit Annona Praefidiariis Militi-
bus 3450 in 5 Menses, portione qua-
vis 20, Vinciarum pondus equante;
accedunt suppetia, ut Militum
sint 4000, omnibus his copiis ea-
dem Annona in Collenses sufficere
debet, quot Vinciarum erit portio
indies singulis distribuenda?

Patet autem ex Problematis
datis.

I. Quod plures eadem Annona ve-
lunt, sub intellecta conditione 5.
Mensium, eo breviori tempore con-
sumuntur, Ergo Illationem primam
esse inverfam § 316.

II. Quod longius sit tempus in quod
eadem Annona alias in 5 Collenses

Militibus 4000 suffectura, per Mationem
primam, sufficere debet, eo minor
fieri portiones indices distribuendas.

Ergo et

Mationem secundam esse Inversam S.C.

Ergo per M. 3 § 328.

$$\begin{array}{r} 3450 \text{ „ } 5^{\circ} : 4000 \text{ „ } 6^{\circ} = 20 \\ \hline 24000 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3450 \text{ „ } 5^{\circ} \\ \hline 100 \\ \hline 345000 \end{array}$$

Similiter in aliis 2 h. e. 14 $\frac{3}{8}$ h. c.

§ 332 Scholion 3.

Pro diverso D et Satq. C. loco, in
altera ratione fito § 150, variat
Problematis Resolutio respectu ter-
minorum Numeri, nobis arri-
quo homogeneos terminos in u-
nam rationem § 122 disponit.

§ 320.

§ 333. Definitio LA

Regula dicitur multiplex si ex
pluribz proportionibus eliciatur

terminus quo fitur. In specie de
Septem si ea terminis septem octa-
vus; de novem, si decimus, qua-
ratur. Et ipsa duplex est directa atq;
inversa, illa, quo ex meris illationi-
bus directis, hoc, quo ex directis
atq; inversis simul vel meris inver-
sis quaestum eruit.

§ 334. Problema XLIII

Legio Regule multiplicis exponere.

Resolutio.

I. Si fuerit directa.

- 1) Rationum homogenearum ter-
minos subscribere
- 2) Productum ex consequentibus
in terminum, cui ppalis qua-
ritur dividere per Factum ex
Antecedentibus. D. F.

II. Si fuerit inversa.

- 1) Probe examinatio Problema-
tis conditionibus, ut quonam
inversa inferendo sint, constet,

- 2) Inversas inverse directis si quo
adquerint, Proportionibus subponi.
3) Reliqua fac ut e Mbr. 2 Casus prioris

Demonstratio
Casus 1. Sinto Terminii primarii A, B.
quaerendus Q.
adhareant l^o A conditionis
l^o B conditionis

Ergo
A: D = C: x p. H. § 314.
§ 314.
x: y = x: y. p. H. § 314.
§ 314.
x: y = y: Q. p. H. § 314. 339.
A x x a: D x x b = C x x y. x x y x § 314.
A x x a: D x x b = C: Q. § 314.
D x x b x C = Q. § 314.
A x x a = Q. C. l.

Casus 2. Di.
Eadem est quo prioris demonstratio
pro terminis inversorum Ratio-
num rite collocatis. Q. C. l.
§ 339 Corollarium
Ex demonstratione eliquet Corollarium
325.

regula quoque multiplici accommoda-
ri posse.

§ 336. Scholion I.

In casu speciali quoritur.

I. 10 Operarii per 15 Hebdomadas
6. singulis diebus horas, mercedem
100 florenorum numerent, quot nu-
merabunt 36. Operarii per 4 Hebd-
omas singulis diebus 8 horas labo-
rantes?

Siquet autem levi adtentione excutis
propositi casus omnes illationes esse
directas. § 316.

Quo enim plures sunt Operarii eo
plus mercedis numerabunt sub
intellecta conditione 15 Hebdoma-
darum.

Enimvero cum Operarii, qui quasi
onem ingrediuntur non 15 Hebdo-
mas sed tantum 4 Hebdomadas
laborent, ergo quo brevius est labo-
rum. tempus, eo minus mercedis
tollent, subintellecta 6 horarum con-
ditione.

Est pretium se eam iusto minus tol-
lere inde quidem patet, cum Operarii

quæstionem ingredientibus 8 horis
indies laborent, illis autem mercedem
sex horas tantum laborantibus dekre-
minata sit,

Ergo, quo plus laborant, eo plus acci-
piant opus est, ergo

Op. 20   36   Flor.

Feb 15 : 4 = 1000 : Q.

$\frac{1116}{8} = 139.5$

$\frac{1800}{2} = 900$

¶ 10. Fossore effodiant 48 perticas
quadratas 2. pedes crassas, intra
9. dies; quot diebus effodientibus
respective quadratas 72. crassas
3 pedes? Quare per Membr. 1. supra
Edi § 334. Quo plures sunt Fossore eo
breviore tempore Opus absol-
vunt sub intellecta conditione
pert. quadr.

Ergo illatio prima est inversa § 316

At non 48 perticae, sed 72 effodiende
sunt, sub intellectu duorum pedum
conditione a 16 Fossoribus qui n.p.
Questionem ingrediuntur p. H. Hinc
Quo plus effodiendum eo longius Tem-
poris requiritur spatium

Ergo illatio 2da est directa § 316.

Tandem non 72 perticae duos pedes
crassa sed tres pedes crassa effodien-
da sunt a 16 illis Fossoribus. Quare
Quo plus effodiendum, eo longius etc.
Ergo Tertia quoque illatio directa est § 316.
Hinc.

Foss. 16 10 dies
Pert. 48 : 72 = 9 : 2.
Ped. 2 3

$$1536 : 2160 = 9 : 2.$$

$$\begin{array}{r} 9840 \\ 4188 \\ 207 \\ 10 \end{array} \begin{array}{r} 12 \\ 1536 \\ 1008 \\ 126 \\ 192 \\ 21 \\ 32 \end{array}$$

h. e. 12 $\frac{21}{32}$ diei

Quod si $\frac{21}{32}$ diei in horis et minutis
sectando in minutis desideretur,
voto satisfiet p. § 221.

§337 Scholion 2.

Sapientius compendioso locus est, quia
enim factum ex intermedits Ter-
minis dividendum est, per factum
ex primo §335 si fuerit et in Dnd
et in Dore factores quidam comen-
nes, ante quidem auferri poterunt
quam ipsa et Motio et Divisio pera-
gatur, ut §153 ibi et ut si Rationum
Datarum Termini Dividi queant
per eundem tertium Numerum,
ratio majoribus Numeris data ad
minores redigi poterit per §160
Ita sane in Problemate proximo
erit

$$\begin{array}{l} 16:10 = 8:5 \\ 48:72 = 2:3 \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} 16:10 \\ 48:72 \end{array}} \right\} \S 160$$

Inde quidem

8 5 dies

$$2:3 = 9:Q.$$

$$\frac{2}{32} : \frac{3}{45} = 9:Q.$$

$$\frac{9}{81} : \frac{21}{32} \text{ dies}$$

Similiter in aliis

§ 338 Definitio LII.

Regula Societatis vel Confortii
est, cuius auxiliio communelucrum vel damnum inter plures
rem sive negotium commune habentes distribuitur.

§ 339 Problema XLIV.

Regula Societatis Leges explicare.

Resolutio

Ad summam collati communis, collatum unius cuiusq; atq; Lucrum vel Damnum commune, quare per iteratam Trium Regula inquir.

§ 314. 318. vel permutari.

§ 315

Sic Summam inventorum = Lucro vel Damno communi

L. C. F.

Demonstratio

Conferat A pecuniam α

B . . . . . β
C . . . . . γ

Ergo Summa collatorum = $\alpha + \beta + \gamma = L$
Ergo Lucrum vel Damnum commune = L

$$\begin{array}{l} \text{Ergo} \\ S: L = \alpha: \frac{L \times \alpha}{S} \\ S: L = \beta: \frac{L \times \beta}{S} \\ S: L = \gamma: \frac{L \times \gamma}{S} \end{array} \left. \vphantom{\begin{array}{l} S: L = \alpha: \frac{L \times \alpha}{S} \\ S: L = \beta: \frac{L \times \beta}{S} \\ S: L = \gamma: \frac{L \times \gamma}{S} \end{array}} \right\} \S 314.339$$

$$S: L = \alpha: \frac{L \times \alpha}{S} = \beta: \frac{L \times \beta}{S} = \gamma: \frac{L \times \gamma}{S} \quad \S 144$$

$$\text{Ergo} \\ S: L = \alpha + \beta + \gamma: \frac{L + \alpha}{S} + \frac{L + \beta}{S} + \frac{L + \gamma}{S} \quad \S 152$$

$$\text{Verum } S = \alpha + \beta + \gamma \quad \frac{L \times \gamma}{S}$$

$$\text{Ergo } L = \frac{L + \alpha}{S} + \frac{L + \beta}{S} + \frac{L + \gamma}{S} \quad \S 152.$$

Q. E. D.

§ 340. Scholion 1.

Hoc itaq inventa partialia vel
 Lucra vel Damna addendo, si
 Summa fuerit equalis Lucro vel
 Damno communi, rite peracta
 erit Operatio.

§ 341 Scholion 2.

Conferat Antonius Thalerarius
 Bernhardus

$$\text{Cuius} \dots \frac{650}{1150}$$

$$\text{Ergo } S = 1150$$

$$\text{Ergo Lucrum} = 300. \text{ Ergo}$$

$$I. S. L = C$$

$$1150 : 300 = 150 : \text{Lucrum part } 18d$$

$$\begin{array}{r} 3.0 \\ 1150 \overline{) 17250} 15 \\ 1150 \\ \hline 5750 \\ 1150 \\ \hline 4600 \\ 1150 \\ \hline 3450 \\ 1150 \\ \hline 2300 \\ 1150 \\ \hline 1150 \\ \hline 0 \end{array} = \text{Lucro } 18d.$$

$$II. 1150 : 300 = 350 : \text{Lucrum part } 18d$$

$$\begin{array}{r} 3.0 \\ 1150 \overline{) 39750} 35 \\ 1150 \\ \hline 28250 \\ 1150 \\ \hline 16750 \\ 1150 \\ \hline 5250 \\ 1150 \\ \hline 4100 \\ 1150 \\ \hline 2950 \\ 1150 \\ \hline 1800 \\ 1150 \\ \hline 650 \\ \hline 0 \end{array} \text{ Thal} = L. 18d$$

$$III. 1150 : 300 = 650 : \text{Lucr. part } 18c.$$

$$\begin{array}{r} 3.0 \\ 1150 \overline{) 42250} 65 \\ 1150 \\ \hline 30750 \\ 1150 \\ \hline 19250 \\ 1150 \\ \hline 8000 \\ 1150 \\ \hline 6850 \\ 1150 \\ \hline 5700 \\ 1150 \\ \hline 4550 \\ 1150 \\ \hline 3400 \\ 1150 \\ \hline 2250 \\ 1150 \\ \hline 1100 \\ 1150 \\ \hline 500 \\ \hline 0 \end{array} \text{ Th.} = L. 18c.$$

$$\text{Ergo } S340 : 300 \text{ Thaleri}$$

§342. Scholion 3.

Facile patet idem Problema 339
valere de omnibus & his citi libris
secundum datam Rationem quod
dam componendis.

Est medicina quoddam composita
simplice & ingrediente 1. Semuncia

3) ingrediente 3. . . . .

4) ingrediente 4. . . . .

Ergo composita ex 8. Semunciis
Preparanda est eadem medicina
cundum eandem compositionem
minoris Rationem sub Quantitate
48. Semunciarum.

Hinc

$$I. \frac{8}{1} : \frac{48}{6} = 1:1 \text{ Ingred } \alpha$$

$$II \frac{8}{1} : \frac{48}{6} = 3:18 \text{ Ingred } \beta$$

$$III \frac{8}{1} : \frac{48}{6} = 4:24 \text{ Ingred } \gamma$$

Et per §340: 48. Semunciarum

Similiter in aliis

§ 348. Scholion 4.

Quae a §. 318, 342 prolata fuerunt,
 dubio majoris momenti subesse vi-
 dentur, cum quantitates heteroge-
 neae in se ductae perquam aliam diviso-
 fuerint, unde merito quaeritur, qui
 possit heterogenea per heterogeneam
 vel multiplicari vel dividi? Scilicet
 sit v. c. ex §. 318. Gradus coelestes per
 Milliaria Germanica multiplicare?
 Qualis scilicet erit factus ille qui prodit
 ex Gradibus coelestibus in Millia-
 ria ductis? aut qualis? Quotus ubi
 quaeritur, quoties Gradus coelestis con-
 tineat miliaria Germanica? Dicitur
 mus itaque cum E. Wölffex Wallisio
 Arith. p. 150. omnino legendo, in hoc
 Casu non tam comparari Gradus
 coelestes ad Milliaria Germ. quo qui-
 dem inter se sunt heterogenea, nec
 inter se comparanda, sed rationem
 quarum utriusque Quantitatum n. p.
 Graduum coelestium et Milliarium
 Germanicorum. Quae quidem omnino
 inter se sunt rationes similes. Et de hoc cum dicitur.

$\alpha : \beta = A : B$ hoc tantum
 innuitur Rationem $\alpha : \beta$ aequalem
 Rationem alteri $A : B$ five $\frac{\alpha}{\beta} = \frac{A}{B}$ cf
 §§. 132. 230.

§344. Scholion 5.

Regulas, quo plures dantur e.g. $A : B :: C : D$
 gationis, cuius ope plura Quanta di
 verso estimationis vel Valoris ad ter
 tum eius estimatione datur referimus
 vel alligamus; Falsi simplicis e.g. $a : b :: c : d$
 duplicis positionis, quam dicunt, cui
 auxilio ex assumtis uno vel duobus
 meris invenitur quositus consulto
 pretermittimus, quippe quaruone
 Symptomata facillime et in gener
 uno alterove Problemate ex Analysis
 innotescunt, quo non sine nausea
 ritus illationibus in casu tantum spe
 ciali quodam dato. inveniuntur.
 Praxis, quam vulgo dicunt Italico
 mentionem facimus, quo licet Pro
 blemata miro sane compendio resolu
 vere doceat, specialior est, magisq. alligat

toribus infervit, quam ut eadem vacare
 liceat. Et præter innumeros alios
 Joh. Frid. Weidlerus in Instit. Mathematic.
 p. m s b - 60. Perill. Wolfius Arith. Lat.
 § 316, 320 E. Wells p. 124, 151. Poetius in
 du gaimf. Dialecticæ in du Dialecticæ
 Philosophiæ p. 417, 430. breviter sed
 pro more solide et nervose agentis.
 Jussius Andr. Tacquet Arithmetica de
 oris et praxis L. W. c. 4 - 6 fusissime
 C. Llanibrog in du Demonstrati in
 Dialecticæ et d. d. Arithmetica in du
 Dialecticæ et Arithmetica in du
 Dialecticæ, qui tamen non semper satis ad
 citatus est.

§ 345. Definitio LIII.
 Si in serie trium Quantitatum ea-
 dem fuerit differentia primo ac secun-
 da quantitatis, quæ est secunda ac
 tertio, continue æqui differentes
 illas vocabimus. Rursum in serie quatuor
 Quantitatum eadem fuerit differentia
 primo ac secundo, quæ est tertio ac quarto
 discretim æqui differentes dicemus,

in ipsas autem Quantitates Terminorum.
 Sic v. c. si inter a et b sit Differentia
 d , sitq; inter b et c eadem Differentia
 d , erunt Quantitates a, b, c conti-
 nue equidifferentes.

Et in casu secundo si Differentia inter
 a et b sit d ; itemq; inter c et f sit
 Differentia d , erunt a et b itemq; c et f
 discretim, equidifferentes.

§ 346. Corollarium 1.

In continue equidifferentibus, ter-
 mini si crescunt, secundus est aggre-
 gatium ex primo et Differentia, ter-
 tius autem Terminus aggregatum
 ex secundo et eadem Differentia.

Quod si vero decrescunt primus est
 aggregatum ex secundo et Differentia
 et secundus aggregatum ex tertio et
 eadem Differentia § 347 et 1.

§ 347 Corollarium 2.

Eodem argumento in discretim
 Differentibus; Terminorum si crescunt
 secundus est summa ex primo et Differentia
 quartus vero ex tertio et Differentia

Si vero dicuntur, primus est summa ex
 secundo et differentia, tertius vero
 ex quarto et eadem differentia. §. 34. coll.
 §. 348. Hypothesis 23.

Quantitates vel continue vel discretim
 aequi differentes significabimus signis
 Differentie et Aequalitatis §. 34. ¶
 interponendo illud inter primum et
 secundum, itemq; tertium et quar-
 tum Terminos, vel in continue
 aequi differentibus, inter secundum
 et tertium; hoc autem §. Aequalita-
 tis inter secundum et tertium vel
 in continuis inter medium aequi-
 differentem. h. m.

Si ponatur a, b, c et f discretim
 differentes: et a, b, c continue aequi-

$$a - b = c - f$$

$$a - b = b - c$$

Ista vero characteris ~~et~~ huius signifi-
 catio, qualis est differentia
 duarum quantitarum a et b; talis
 quoque est aliarum duarum c et f vel b et c.

$$11 - 33 = 33 - 55$$

$$\frac{55}{66} = 2 \times 3$$

$$66 = 66$$

§349 Theorema 51.

Si fuerint tres Quantitates continue sequi differentes erit Summa prima et tertia dupla medio, h.e.

$$\text{Si } a - b = b - c$$

$$\text{erit } a + c = 2 \times b$$

Demonstratio
Dantur duo casus aut enim

1. Termini crescant adeoque a $\angle$ b, b $\angle$ c
2. Termini decrescant, adeoque a $\angle$ b, b $\angle$ c

Ponatur differentia = d.

Quare in

Casu 1. $a - b = b - c$ p. H.

Ergo $b = a + d$ §346

et $c = d + b$ §c

cumq; $a = a$

$$a + c = a + d + b. \S 42$$

sed $a + d = b$ p. d.

Ergo $a + c = b + b. \S 10$

h.e. $a + c = 2 \times b.$

Q.E.D.

Casu 2do Quia $a - b = b - c$ p. A.

Ergo $b = d + c$ § 346

Et $a = b + d$

sed $c = c$ § 40

$$21 - 19 = 19 - 17$$

$$21 + 17 = 21 + 19$$

$$38 = 38.$$

$$a + c = b + d + c$$
 § 42

$$\text{sed } d + c = b. \text{ p. d.}$$

Ergo $a + c = b + b.$ § 10

$$= 2 \times b. \text{ § 47.}$$

§ 350. Theorema LII. R. E. II. D.

Si fuerint quatuor Quantitates
discretim equidifferentes, a, b, c, f ,
summa primo et quarto equa-
lis est summa secundo et tertio a. h. e.

Si $a - b = c - f$ p. A

$$a + f = b + c.$$

Demonstratio

Dantur et hic Duo casus autem

1) Termini crescant aut

2) fidei decrescant.

Pronamus in utroque ut ante Diffe-
rentiam = d Quare in

$$\begin{array}{r} 5-8=15-18 \\ \hline 18 \\ 23 \end{array} \quad \begin{array}{r} 8 \\ \hline 23 \end{array}$$

Casul. Quia $a-b=c-f$ p. H.
 Ergo $b=a+d$ § 247
 sed $f=c+d$
 sed $a=a$ § 40

$$a+f=c+d+a \quad § 42$$

$$\text{sed } a+d=b \text{ p. d.}$$

$$\text{Ergo } a+f=b+c. \quad § 10.$$

Q. E. I.

$$\begin{array}{r} 33-11=22-55 \\ \hline 55 \\ 88 \end{array} \quad \begin{array}{r} 11 \\ \hline 88 \end{array}$$

Casul. Quia $a-b=c-f$ p. H.
 Ergo $a=b+d$ § 247.
 $c=f+d$
 sed $b=b$ § 40

$$b+c=f+d+b \quad § 42$$

$$\text{sed } b+d=a \text{ p. d.}$$

$$\text{Ergo } b+c=a+f. \quad § 10$$

Q. E. II. §.

§ 351. Problema XLV

Inter duas^o Quantitates me-
 diam equi differentiam inven-
 re.

Resolutio.

- 1) Adde datas^o Quantitates.
- 2) Summam biseca.

D. F.

Demonstratio.

Sint dato Quantitates a et c .Mediaeque differentia $= m$ .Ergo $a - m = m - c$ p. 11.

$$a + c = 2xm \text{ §349.}$$

$$\frac{a+c}{2} = m. \text{ §45. Q.E.D.}$$

In l. l. Dantur m et 19

Quoritur media

$$\text{Quare. } \frac{19+m}{2} - \frac{26}{2} = 13.$$

$$\text{erit } m - 13 = 13 - 19.$$

Similiter in aliis.

§352 Problema **XLVI**Datis tribus a, b, c , quartam equi-
differentem Quantitatem q invenire.

Resolutio

1) Adde medias

2) Subtrahere ab et aggregato pri-
mam. D. F.

Demonstratio

Quida $b = c - q$. p. 11

$$\text{Ergo } a + q = b + c \text{ §350}$$

$$\text{Ergo } q = b + c - a. \text{ §43. Q.E.D.}$$

In l. l. dentur 3, 8, 29 quonitur g.

$$\text{Ergo } 8 + 29 - 3 = 34 - 3 = 31$$

Inde quidem $3 - 8 = 29 - 34$ etc.

§ 353. Definitio LIII.

Series Quantitatum juxta eandem rationem vel crescentium vel decrescentium dicitur, Progressio geometrica. v. c.

1, 2, 4, 8, 16, 32, 64, 128 etc.

1, 3, 9, 27, 81, 243, 729, 2187 etc.

$\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{1}{8}, \frac{1}{16}, \frac{1}{32}, \frac{1}{64}, \frac{1}{128}$ &c.

§ 354. Definitio LIV.

Series Quantitatum juxta eandem Differentiam vel crescentium, vel decrescentium dicitur Progressio arithmetica. v. c.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 etc.

1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23 etc.

12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1 etc.

§ 355. Definitio LV.

Numeri in progressionem geometricam subscripti sunt totidem alii in progressionem arithmetica progredientes hi dicuntur illorum Logarithmi. v. c.

Numeri geometricae progressionis:

1. 2. 4. 8. 16. 32. 64. 128. erunt. Morum

Logarithmico. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

§ 356. Corollarium 1.

Si Progressio arithmetica fuerit series Numerorum Naturalium a Cyphra incipientium, Logarithmi designant distantias Numerorum proportionalium ab unitate sic Logarithmus Numeri 128 n. p. 7. designat Numerum 128 esse septimum Terminum continue proportionalem ab Unitate, s. q. i. e. septem rationes ab unitate ad 128 numerari. h. m.

1:2 = 2:4 = 4:8 = 8:16 = 16:32 = 32:64 = 64:128.

§ 357. Corollarium 2.

Quoniam itaq. in Progressione geometrica ab Unitate incipiente Termini sunt dignitates ordine naturali semet excipientes, si Arithmetica Progressio sit Naturalium Numerorum atq. a Cyphra incipiat Logarithmi sunt Exponentes Dignitatum s. Terminorum Progressionis Geometricae § 225. h. m.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. et c.

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

§358. Theorema 53.

Si Logarithmus Unitatis sit U erit
 Logarithmus facti equalis Summa
 logarithmorum factorum

Demonstratio.

Sit Factorum alter = F alter = f .Productum = P Logarithmus = L .

Quia.

1: $f = F$: P. §29 Ergo $L1 - Lf = LF - LP$ §355.Id $LP = Lf + LF - L1$ §352.Est autem $L1 = 0$ p. H.Ergo $LP = Lf + LF$. Q. E. D.

§359. Corollarium 1.

Hinc Logarithmus Quadrati dupli
 est Logarithmi radicis. $Q = 2R$

Quia 1: $R = R$: Q. §29.et $Q = LR + LR$ §358Ergo $Q = 2 \times LR$.

$$L 128 = 7$$

$$L 64 = 6$$

$$\begin{array}{r} 512 \\ 13 \end{array}$$

$$468$$

$$5192$$

$$L 1024 = 10$$

$$16 = 4$$

$$\begin{array}{r} 6144 \\ 14 \end{array}$$

$$1024$$

$$16384$$

$$L 64 = 6 = LR$$

$$\begin{array}{r} 64 \\ 256 \end{array} \quad \frac{2}{12} = 2R$$

$$384$$

$$4096$$

§360 Corollarium 2.

Item Logarithmus Cubi / L. C. aequalis
est triplo, Logarithmus Potentia quar-
ta (P4) est aequalis quadruplo, Logi-
arithmus Potentia quinta / L. P. aequa-
lis est quintuplo Logarithmo Radicis
etc. Nam.

1: Q = L. 829.

2: Q = 2 x L. 8359.

Ergo 2 x L. R + L. R = L. C. 8358

h.e. 3 x L. R = L. C.

Similiter in reliquis

$$\begin{array}{r} L. 16 = 4 = LR \\ \underline{16} \quad \underline{3} \quad \underline{3} \\ 96 \quad 12 = 3 LR \\ \underline{16} \\ 256 \\ \underline{16} \\ 1536 \end{array}$$

§361. Corollarium 3.

Atq. inde in genere sequitur, si Loga-
rithmum Potentia cujusvis aequa-
lem facto ex Exponente Potentia
illius in Logarithmum Radicis h. e. si

LP = Ex LR
9 = 3 x 3
demonstr.

$$\begin{array}{r} 27 \\ \underline{27} \\ 189 \\ \underline{54} \\ 729 \\ \underline{27} \\ 5103 \end{array}$$

erit LP = Ex LR. Quare cum

Potentia = 19683 = Ex LR
12 = 3 x 4

et 4 x LP = Ex LR. erit

LP = Ex R
12 = 6 x 2

1: E = LR: LP §311.

§362. Corollarium 4.

Inde quidem Logarithmus Radicis
prodit Logarithmum Potentia divi-
dendo per Exponentem ejus. Nam cum

$$298 \quad LR = \frac{LP}{E}$$

Probati:

$$\frac{10}{2} = 5$$

$$\begin{array}{r} 10/24/32 \\ 17/4 \\ 6/1 \\ \hline 12/4 \\ 8 \end{array}$$

$$\begin{aligned} L 4096 &= 12 = LD \\ \frac{8}{256} &= 8 = Ld \\ \frac{4}{4} &= LQ \end{aligned}$$

~~496~~
~~376~~

$$\begin{aligned} 1: E &= LR; LP. §361 \\ E \times LR &= LP. §309. \\ LR &= \frac{LP}{E} §45. \end{aligned}$$

§363. Theorema 54.

Si Logarithmus Unitatis = 0 erit
Logarithmus Quotientis equalis Differen-
tia Logarithmorum Dividendi atque
Divisoris. Demonstratio.

Esto Dividendus = D

Divisor = d. Ergo:
Quotus = Q.

d : D = 1 : Q. §359 adeq.

Ld - LD = L1 - LQ. Ergo

LQ = LD + L1 - Ld. §352.

sed L1 = 0. p. H. Ergo

LQ = LD + 0 - Ld. §10

LQ = LD - Ld. Q. E. D.

§364.

Vnde patet quare ratione Multiplicatio
tio in additionem §358. Divisio in
Subtractionem §363. Extractio Rad-
cis quadratica in Dissectionem §364.

Reotio Radicis ad Quadratam in Du-
plicationem §359 ad Cubum, in Triplica-
tionem Logarithmorum Radicis §360
mutetur.

§365. Problema **XLVII**
Invenire Logarithmum alienius Nu-
meri propositi n.c. Ternarii

Resolutio.

Assumpta Progressione geometrica
1, 10, 100, 1000,

1) Subscribe Logarithmos. §355.

2) Numeros progressionales et aequi-
distantes auge cyphris aliquot sed
utrinque equalibus, ut in Operatio-
ne fractionum decimales, ultimas ab-
sensibili errore omitti possint.

3) Quare inter progressionales plu-
res intermedios alios §312, donec ter-
narius tot cyphris auctus prodeat
quot fuerant numeri 1, 10, 100, adica-

te. §312
4) De singulis istos medios propor-
tionales quare medios aequidistantes
§351 Ultimus, cui respondet Ter-
narius ille inventus erit illius Logarithmus
§355.

§. 366. Scholion.

Neg. vero omnes Logarithmi tan-
 difficultate adinveniuntur, invento
 enim ternarii Logarithmo habebit
 novenarii Logarithmum illum bis su-
 mendo et Logarithmum numeri 27.
 ternarii Logarithmum tertio sumendo etc. u-
 patet ex §. 359. 360. et in genere Logarith-
 mum potentie cuiusvis ipsius ternarii de-
 ducendo e exponentem potentie illius cu-
 vis in Logarithmum ternarii. §. 361
 Porro addendo Logarithmos 360 in-
 nies Logarithmum numeri 30. §. 358. at-
 inde liquet notis tantum primariorum
 se Numerorum Logarithmis factis
 gotio reliquorum omnium inveniri §. 362.
 §. 363. Dicesimas autem primos in se pri-
 meros qui nullam communem men-
 suram habent propter unitatem seu
 sola tantum unitate dividi possunt.

Schema Operationis.

0.4771213 = L. 3. duplicando erit
 0.9542426 = L. 6. §. 359 addendo
 1.4313639 = L. 27. §. 358 add. L. 360
 1.9084852 = L. 81. §. c. ff.

§367. Definitio L VII.

Nota characteristic est primus ille
Numerus qui puncto vel comate a reli-
quis separatur et indicat ad quamold-
sem Logarithmus referri debeat. Weigler pag 63.

§368. Resolution.

Assumpta itaq; geometrica progressionem
decadica: 1, 10, 100, 1000, 10000, 100000 et arithmetica num.

naturalium: 0, 1, 2, 3, 4, 5;

erit characteristic ab 1-10 = 0

$$10 - 100 = 1$$

$$100 - 1000 = 2$$

$$1000 - 10000 = 3$$

$$10000 - 100000 = 5$$

§369 Problema XLVIII

Invenire Logarithmos pro Num-
eris maioribus, quam quidem in ta-
bula continentur, minoribus tamen

10,000000. Resolutio.

1) Refeca a dextra sinistram versus tot
notas ut Numeri residui Logarithmus
in Canone haberi possit, inventum ex-
cerpe.

2) Characteristicam tot Unitatibus auge
quot a dextra refecto sunt §. 368.

Logarithmum inventum subtra
a proxime majore in Tabulis obvia
jus tamen characteristica et ipsa ta
Unitatibus augenda est, quot subtra
da Logarithmo accesserunt.

Adhuc:

Ut se habet differentia Numerorum
quorum Logarithmi inventi sunt
ad notas residuas numeri dati, ita
differentia Tabularis Logarithmorum
ipsis respondentium ad differentiam
Logarithmicam invenendam.

Hanc differentiam inventam ad
Logarithmo minori percollemus et 2. annu

Qui prodit Logarithmus est quæsitus

Schema Operationis

Ut inveniendus Logarithmus numeri
9205049 resecantur Ergo tres notæ: 049,

Quare.

$$\begin{aligned} L. 9205 &= 3.9640238. \text{ Ergo } L. 9205000 = 6.9640238. 8358 \\ L. 9206 &= 3.9640710. \text{ Ergo } L. 9206000 = 6.9640710 \end{aligned}$$

Ergo p. 4.

$$1000: 49 = 472:$$

$$\begin{array}{r} 49 \\ 4248 \\ 1888 \\ \hline 23128 \end{array}$$

Ani 9205049.

$$6.964061 = \text{Logarithmus}$$

Est inveniendus Logarithmus Nri
17535 refecatur ergo una nota p. 5.

Quare

$$L. 1753 = 3.2437819. \text{ Ergo } L. 17530 = 4.2437819. 3358.$$

$$L. 1754 = 3.2440296. \text{ Ergo } L. 17540 = 4.244.0296. 35.$$

ergo p. 4

10

2477.

$$\begin{array}{r} 10 : 5 = 2477 \\ 2 : 1 = 2477 \\ \hline 1238. \end{array}$$

1238.

§370. Scholion.

$$\text{Log. Nri } 1735 = 4.2439057$$

Atque hoc artificio Logarithmos pro duode-
cis maioribus quam in sanone habentur
ad inveniendi, magni sanoneum Logarith-
micorum exuctores illi usantur Henr. Dig-
gius et Hadr. Placcus, hic tam in Trigono-
metria artificiali p. 5. Gouda 1633 fol. quam
in Tabulis Sinuum Tangentium atq. secan-
tium p. 5. Hagae 1655. 8. Denedamen
Illustr. Wolfius. Arith. Lat. §350 morem
differentialis Logarithmicas non esse
proportionales differentis ipsorum
Numerorum. Cum vero in mini-
mis sorupolgi adeo non firmus et methodus

prescripta ita quidem praescripta
faciat, ut in majoribus etiam Tabulis
exactiones Logarithmi inventis per
§ 369 non reperiantur, merito im-
lato quiescimus.

§ 371. Problema XLIX

Invenire Logarithmum Fractionis
cuius Denominator maior est Num-
ratore.

Resolutio.

1) Logarithmum Numeratoris subtra-
he a Logarithmo Denominatoris.

2) Residuo praefige signum — §. 34

Demonstratio D. L.

$$F = \frac{P}{N} \quad §. 196$$

$$\text{Ergo } L F = L \frac{P}{N} \quad \text{sed}$$

$$L \frac{P}{N} = L P - L N \quad §. 363$$

verum $N > P$

ergo $L N > L P$

Ergo differentia $L P - L N$ negativa
est §. 105

Schema Operationis.

Si inveniendus Log. fractionis $\frac{3}{7}$ Ergo

$$\begin{array}{r} L. 3 = 0.4771213 \\ L. 7 = 0.8450980 \\ \hline L. \frac{3}{7} = -0.3679767 \end{array}$$

Si inveniendus Log. fractionis $\frac{2}{5}$ Ergo

$$\begin{array}{r} L. 2 = 0.3010300 \\ L. 5 = 0.6989700 \\ \hline L. \frac{2}{5} = -0.3979400 \end{array}$$

§ 372. Scholion.

Logarithmos Fractionum negativos esse debere facile concipitur ex eo, quod Logarithmus Unitatis = 0, hinc Logarithmi Numerorum Unitate minorum h. e. Fractionum etiam cyphra minorum erunt h. e. negativus §. 105

§ 373. Corollarium I.

Contra vero in Fractione spuria Logarithmus positivus est ad eam de nominatore ex Numeratore autem vendus. v. c.

Si inveniendus Log. fractionis $\frac{25}{5}$ Ergo

$$\begin{array}{r} L. 25 = 1.3979400 \\ L. 5 = 0.6989700 \\ \hline L. \frac{25}{5} = 0.6989700 = L. 5 \text{ similiter in aliis} \end{array}$$

§374. Corollarium 2.
 Cumq. integer cum adhaerente fractio-
 ne ad propriam fractionem reduci
 possit. §201. 198 illius Logarithmus
 invenietur p. §373, v.e. sit inveniendo
 Logarithmus integer cum adhaerente
 fracto $\frac{3}{5}$ h.e. $7\frac{3}{5}$ Quia.

$7\frac{3}{5} = \frac{38}{5}$ p. §201 Inventa facilius
 est Logarithmus $\frac{38}{5}$ p. §373

§375 Problema I.

Invenire Numerum Logarithmo
 respondentem, qui accuratus in Tabu-
 lis non habetur.

Resolutio
 Casus 1. Si Numerus cui convenit Lo-
 garithmus inter 1000 et 10000
 cadat h.e. si Characteristica ful-
 rit 3.

1) Logarithmus proxime minor et ta-
 bulis exceptus a proxime majore
 eacerto auferatur.

2) Logarithmus idem proxime
 minor auferatur a Logarithmo
 dato.

3) Inferatur ut Differentia prior

N. 1. inventa ad posteriorem h. e. N. 2.
inventum ita particula decimales,
aut centesima aut millesima adpar-
ticulas homogeneas decimales
aut centesimasque invenientes.

¶ Particulas istas N. 3 inventas
adde Numero, qui Logarithmo proxi-
me minore in Tabulis respondet, in-
ventusque est Numerus prope verus
Logarithmo dato respondens.

Casus II. Si Numerus cui convenit
Logarithmus inter 12000 cadat
h. e. si Characteristica 0. vel 1. vel 2.
ducta igitur Characteristica 0, vel
fiat 3. Logarithmus inter 1000 et 10000
queritur. Numerus enim respondens
Logarithmo dato erit quesitus, tot
fractiones decimales adiectas nume-
rans, quot unitates acceperunt caracte-
ristica.

Quod si vero fractiones h. m. inven-
to nondum Problematis satisfecerint per
Casum I. minores adhuc repedientur.
¶ Schema Operationis ad Cas. I.
Quoritur Numerus, cui respondeat Logarith-
mus 3. 7580982.

308.

$\text{Log. pr. min} = 3,7589675$ cui repr. 57
 $\text{Log pr mai.} = 3,75900632$

---

 757 Différent.

Log datus = 3,7889982
107 = 28
 Ergo per Membr III,

$$757:107=100:$$

$$\begin{array}{r} 100 \\ 17.07.00 \div 14 \\ \underline{754} \\ 3130 \\ \underline{3028} \end{array}$$

102 quæ negliguntur.

Engineer Memb. 11

Numerus Logarithmodato resp. $= 5^{\circ} 74 \frac{14}{100} +$

Idem vero accuratior prae dicitur, infere

$$175^\circ 7' 10'' = 100000'$$

$$\begin{array}{r}
 10700000 + 14134 \\
 757 \dots \\
 \hline
 3130 \dots \\
 3028 \dots \\
 \hline
 1020 \dots \\
 757 \dots \\
 \hline
 2630 \dots \\
 2271 \dots \\
 \hline
 3590 \\
 3028 \\
 \hline
 562 \text{ yd } 2 \text{ neg}
 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3840 \\ 3028 \\ \hline 562 \text{ quod negl.} \end{array}$$
 Numerus itaqz ad log. dat. add. eff. 741 $\frac{14432}{100000}$

§ 376. Problema. II

309

Invenire Numerum convenientem
Logarithmo maiori, quam qui in
Tabulis continetur.

Resolutio.

1) A Logarithmo dato subtrahere Loga-
rithmum 10, 100, 1000, ut relinqua-
tur Logarithmus ultimo Tabularum
minor.

2) Quare huic invento Numerum
respondentem § 375.

3) Duo illum vel in 10, vel 100, ut fractio-
nis Denominator evanescat § 153.

Factum erit Numerus queritus.

Schema facienti

Datur Logarithmus 4,3010082.
queritur Numerus huic Logarith-
mo respondens.

Quare a Logarithmo dato 4,3010082 aufer
Logarithmum 0.000000
Ergo per Tabl. 33010082

Porro per Tabl. II. Log. pr. min = 3300812 & cui resp. 1999

Log. pr. mai = 3301.03.0.0
et Log inventus = 3301.0.08.2
2172 = Diff 1ma
1984 = Diff 2da

Ergo 2172:1954-10

1954 of 9 fere sed ex ceptu
19548hinc Numerus cui respondet L. 3, 301008
convenit 1999 $\frac{9}{10}$ et reduc ad eandem nom.
§ 20

$$1999 \frac{9}{10} = \frac{19990}{10} + \frac{9}{10} \text{ et pell. 3.}$$

$$10 \times \frac{19999}{10} = 19999 = \text{et respondenti L. 301008}$$

Ut supra § 269 quod autem hic ex ceptu
peccetur inde fit, quia supra § 1. defectu
peccavimus hoc in ipso speciali casu
 $\frac{8}{10}$ negligentes

§ 311. Problema III

Invenire Numerum dato Logarithmo
defectivo respondentem.

Resolutio.

1) Dato Logarithmo defectivo ad edo-
garithmum Tabularum, vetimus.
Numerum 000 h. e. illum ab hoc augm.

2) Logarithmo residuo quare est
convenientem § 315. Hic erit Nume-
rato Fractionis cuius Denominator
est 10000

Demonsratio

$$1: \frac{L. 3}{L. 3} = \frac{D. 1}{D. 1} \text{ Ergo}$$

$$L. 1 - L. \frac{3}{3} = L. 3 - L. \frac{3}{3} \text{ atq. inde}$$

$$\frac{L. 3}{3} + L. 3 = L. 3 + 351.358.$$

L. 3. D.

Schema saluti

Datur Logarithmus $-0,3679767$ quon-
tur Fractio respondens hinc $4,0000000$

Porro per Mbr. II. $L.p.m = 2,6319508$ cui resp. 4288
 $L.p.m = 3,632,0522$

Log inu $= 3,632,0233$ — Diff. I.

$728 =$ Diff. II.

$1014:728 = 100:$

72800 71 1006 negliguntur
 1820 1014

Invenit itaq Logarithmo $3,6320233$

Numerus 4288 71 qui Numeratoris
vix est hinc Logarithmus

$-0,3679767$ respondet Numero
 $= 4288 + \frac{71}{100} = \frac{428800 + 71}{100}$
 $\frac{10000}{10000}$ $\frac{10000}{10000}$

$= 428871$ 8220
 1000000

Inventam autem Fractionem appro-
ximantem equivalere Fractioni $\frac{3}{7}$
cujus Logarithmum defectivum
 8371 eruiimus $-0,3679767$ patet ex

8221 h. m. $\frac{3}{7} = \frac{3000000}{10000000}$

$3000000 =$ N
 $428771 + =$ N indeq
 $428871 + = \frac{3}{7}$

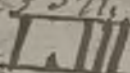
Ita invenienda Fractio, cui respondit Logarithmus

$-0,3679767$
 $4,0000000$
 $3,6320233$
Ergo p. h. l. 4000

Proo per Mbr. 2. 3, 6020 600 respondet 10000
 mero 4000 Numeratoris vires subeunt § 378
 Quare cum denominator = 10000 p. d. Ergo
 Fractio, cui convenit $L = 0,2979400 = \frac{29794}{10000}$

Uti supra § 371.

§ 378 Problema

Datis tribus Numeris Logarithmorum
 morumque quartum proportionalem
 rem invenire.

Resolutio et Demonstratio

Logarithmum Numeri 2i adde Loga-
 ritmo tertii

De aggregato aufer Logarithmum primum

Differentia est Logarithmus quarti
 Numeri invenendi proportionalis ut

liquet ex § 314. 358. 363. R. E. L. et d.

Sint dati Numeri 5, 20, 30 queritur 120

Hinc $L. 5 = 0,6989700$

$L. 20 = 1,3010300$

$L. 30 = 1,4771213$

$L. 20 + 30 = 2,7781513$

$L. 20 + 30 - L. 5 = 2,0791813$ cui resp. 120

Inde quidem $5:20 = 30:120$

Si duo fuerint Numeri dati iube-
 aturq. inveniri tertius, a duplo medi
 Logarithmi auferatur primus, reliqua
 sunt et paulo ante LVIII

§ 379 Definitio

Fractioes exagessionales sunt quarum de-
 nominatorum progrediantur in ratione

Sexagecupla v.c. $\frac{60}{13600}, \frac{21600}{21600}, \frac{9}{12960000}$
 8380 Hypothesis 24.

Sum ista Fractiones in ratione sexage-
 cupla progrediantur pmissis Denominato-
 ribus, integro s. Unitari ad apicem o sexa-
 gen. primis, comma unum secundi duo,
 tertiis, tria apponendo. Dicitur autem
 sexagesimas primas, Minuta prima,
 secundas minuta secunda, tertias
 tertia minuta, saepius etiam brevius illi-
 minuta et subintelligendo prima atq. se-
 cunda tertia quarta quinta sexta, et subin-
 telligendo minuta.

8381 Problema **LIV**
 Fractiones sexagesimales addere atq.
 a se invicem subtrahere.

Resolutio et Demonstratio.
 Omnia sunt eodem modo, quod numeri
 homogenei adduntur 866. 75. atq. a se in-
 vicem subtrahuntur 571. 75.

Sint addendo sexagenis:

$$\begin{array}{r} 3^{\text{h}} 55^{\text{m}} 37^{\text{s}} 12^{\text{ss}} 17^{\text{tss}} \\ - 12^{\text{h}} 29^{\text{m}} 18^{\text{s}} \\ \hline 7^{\text{h}} 33^{\text{m}} 19^{\text{s}} \\ - 18^{\text{h}} 58^{\text{m}} 33^{\text{s}} \\ \hline \end{array}$$

Sint subducendo:

$$\begin{array}{r} 5^{\text{h}} 12^{\text{m}} 59^{\text{s}} 13^{\text{ss}} 9^{\text{tss}} \\ - 3^{\text{h}} 46^{\text{m}} 18^{\text{s}} 9^{\text{ss}} 54^{\text{tss}} 12^{\text{tss}} \\ \hline \end{array}$$

Ergo Residuum $1^{\text{h}} 13^{\text{m}} 54^{\text{s}} 49^{\text{ss}} 18^{\text{tss}} 44^{\text{tss}} 9^{\text{tss}}$

§ 382. Problema **LIV**

Fractiones sexagesimales per se invicem multiplicare.

Resolutio et Demonstratio
 Multiplicatio sexagenarum peragitur ut Decimalium § 302. Hoc uno observatu, ut ex specie minore toties abiciatur sexagenarius maior homogeneo addendus quoties fieri potest, quod divisio prodat.

Schema Multiplicationis.

$$\begin{array}{r}
 2^{\circ} \quad 1^{\circ} \quad 33^{\prime\prime} \quad 12^{\prime\prime} \\
 2^{\prime\prime} \quad - \quad 5^{\circ} \quad 14^{\prime\prime} \\
 \hline
 10^{\circ} \quad 2^{\circ} \quad 46^{\prime\prime} \quad - \\
 \hline
 10^{\circ} \quad 30^{\prime\prime} \quad 53^{\prime\prime} \quad 44^{\prime\prime} \quad 48^{\prime\prime}
 \end{array}$$

§ 383 Scholion. Non infirmam ergo laudem memuerunt, qui sexagenarum harum facta reducunt in sexagenarum considerunt.

§ 384. Problema **LVI**

Fractiones sexagesimales per sexagesimas dividere.

Resolutio et Demonstratio
 Peragitur et hic Divisio in sexagesimalibus, inquit in Decimalibus, praeterquam quod

Quotus ducendus fuerit in Divi forem.
 Quod si vero species prima dividendi
 non sit specie Divisoris prima, illa
 reducenda est ad proximam minorem se-
 quentis, addenda, ut h. m. Divisioni
 locus fiat.

Schema Divisionis

$$\begin{array}{r} 14 \overline{) 10354482} \\ 10 \end{array}$$

$$10 \overline{) 28}$$

$$2 \overline{) 53}$$

$$173 \overline{) 44}$$

$$173 \overline{) 42}$$

$$1 \overline{) 2}$$

$$62 \overline{) 48}$$

$$62 \overline{) 48}$$

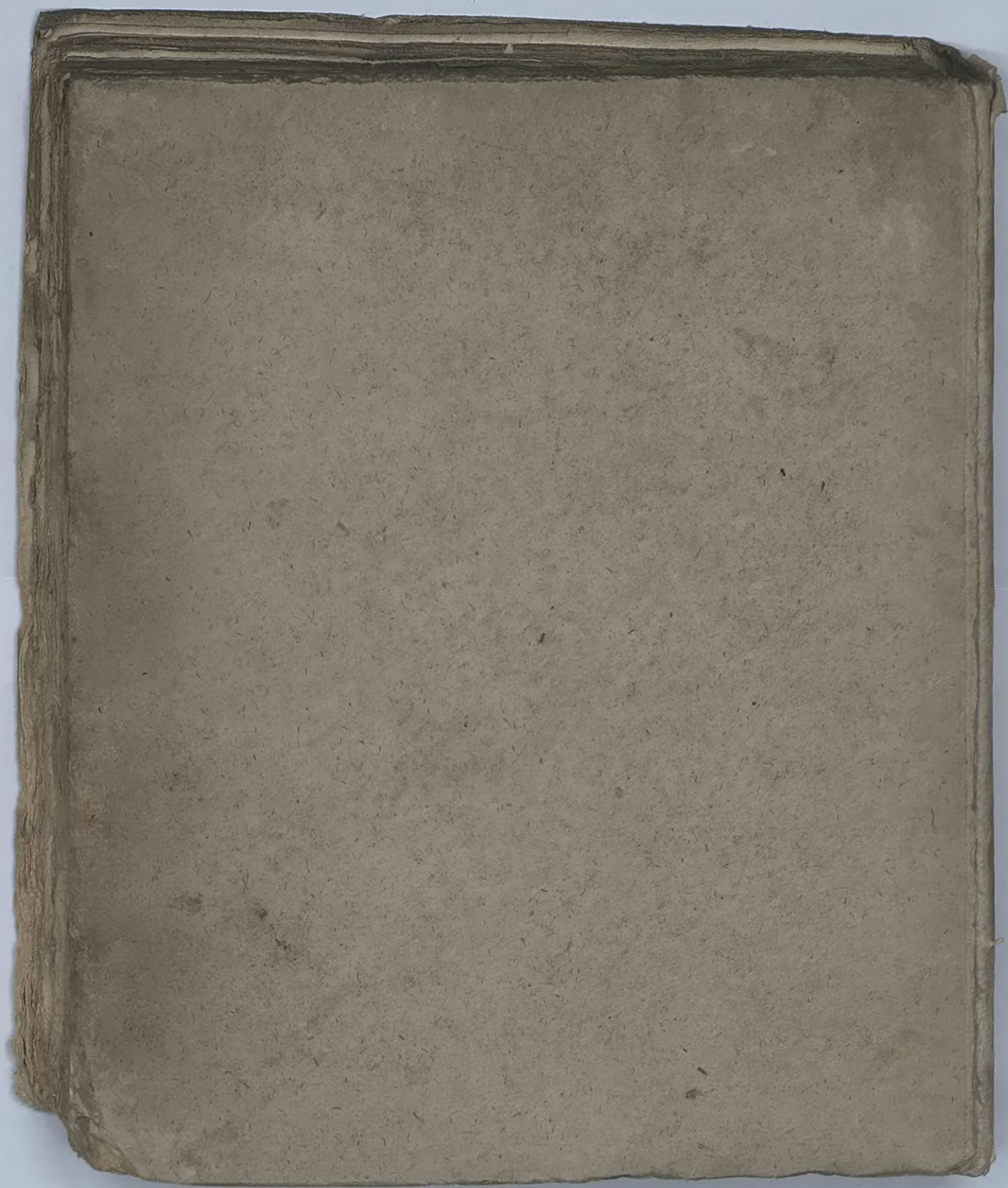
$$x \quad x$$

resolvendo minuta in secunda et
 adduciendo 44 tertia

resolvendo secunda in tertia et
 adduciendo 48.

Finis Arithmetices.

ksiaznica@kc-cieszyn.pl